

SEDME ODAJE - DUHOVNA ŽENIDBA

Sedme odaje predstavljaju vrhunac duhovnoga i mističnoga života na zemlji u kojima duša proživljava stanje duhovnoga braka, stanje trajnoga sjedinjenja s Kristom u proživljenom sjedinjenju s Trojstvom. Iz tog stanja proizlazi jedan veliki nepomućeni nutarnji duhovni mir usprkos svih vanjskih i nutarnjih poteškoća i progonstava. Duša istovremeno ostaje i aktivna i kontemplativna. Kontemplacija na ovom stupnju nije samo subjektivna nego čini da duša zaboravlja na sebe i potpuno se daruje Kristu i Crkvi.

Prema Castellanu stanje duša sedmih odaja duhovna ženidba, milost dovodi dušu prema sjedinjenju s Kristom i Trojstvom a apostolatska molitva je ona koja odgovara ovim dušama i radi se o vrhuncu mističnog života milosti na zemlji.

Počevši od četvrtih odaja, kad perom treba prijeći na polje mistike, Terezija ne može sakriti zbunjenost koja postaje sve jača pred onim o čemu kani govoriti, odnosno staviti na papir. Tako na početku četvrtih odaja bilježi: »Da bih počela govoriti o četvrtim odajama, jako mi je potrebno ono što sam već učinila, a to je da se preporučim Duhu Svetomu i molim ga da On odsad govori preko mene kako bih rekla nešto o preostalima tako da shvatite« (Z IV, 1, 1).

U petim se odajama ozbiljno bavi mišlju da odustane od započetog jer »niti zna iskazati, niti to razum zna shvatiti, niti pak usporedbe mogu poslužiti da se to razjasni« (Z V. 1, 1). Prije nego će započeti sa šestim odajama, opet uzdah i vapaj: »Neka se On udostoji da uspijem nešto iskazati o tako teškim stvarima; jer ako Njegovo Veličanstvo i Duh Sveti ne budu upravljali mojim perom, znam dobro da to neće biti moguće« (Z V, 4, 11).

Kad pristupa sedmim odajama, zbunjenost se pretvara u neku vrst straha koji je hoće blokirati: »O veliki Bože! Čini mi se da drhti tako bijedan stvor kao što sam ja što govori o stvari koja mi je tako nepoznata i ne zavrjeđujem spoznati. Istina je da sam bila vrlo neodlučna razmišljajući da li će biti bolje završiti ovu odaju s malo riječi. (...) Jako me sram (...), to je strašna stvar!« (Z VII, 1, 2).

Napokon je podlegla ovoj posljednjoj napasti: posljednje razdoblje, najbogatije u cijelom procesu, ostat će opisano sa »malo riječi«.

Poteškoće na koje nailazi Terezija u sedmim odajama - prije svega nemogućnost da prikladno i razumljivo izrekne sve bogatstvo milosti tih odaja - želi olakšati uspoređivanjem s prethodnim odajama. Osjeća da joj je daleko lakše opisati ono što nedostaje petim ili šestim odajama negoli ono što imaju i što jesu sedme.

Napominje da se viđenja »prijašnjih odaja sasvim razlikuju od viđenja u ovim odajama« (Z VII. 2, 2), a onda je opisivala razliku s obzirom na učinke (Z VII. 3), a napose na milost sjedinjenja koja se ovdje događa u »samom središtu duše«, a ne u njezinom »gornjem dijelu« (to u petim odajama), i to ne putem ushita kad se izgube sve moći i duša ništa ne shvaća (to u šestim odajama), nego tako da djelomice »vidi i razumije milosti što joj iskazuje« (Z VII. 1, 6).

Nadalje, u prethodnim odajama ta milost nije trajna, nego »brzo prođe pa duša ostane bez onog društva, mislim tako da ga više ne zamjećuje«, dok ovdje »duša ostaje vazda sa svojim Bogom u ovom središtu« (Z VII. 2, 4).

Terezija ovdje nastoji upotrijebiti svu ljudsku umješnost, služeći se najrazličitijim slikama i usporedbama, da bi na taj način jasnije i jače prikazala milosti sjedinjenja sedmih odaja. Slike se smjenjuju filmskom brzinom iako je na koncu nijedna potpuno ne zadovoljava jer nisu u stanju

primiti ni prenijeti svu dubinu mističnog značenja koje nose. Tu je slika braka: razlike između zaručenih (šeste odaje) i oženjenih koji se ne mogu rastaviti (sedme odaje); slika spojenih voštanica koje se mogu rastaviti (VI. od.), za razliku od kiše koja pada s neba u rijeku ili more gdje se vode ne mogu razdvojiti (VII. od.); ili soba sa dva prozora kroz koje ulazi svjetlost te se onda ne može razlučiti svjetlost jednoga i drugoga (VII. od.) itd. »Nemam zgodnijih poredaba pa navodim ove« (Z VII. 2, 3), ispričava se Terezija, a onda se odmah utječe Svetom pismu i tu po instinktu svoje duše traži odgovarajuće slike u biblijskim likovima.

Sveti Pavao i njegovo duboko iskustvo kršćanskog misterija posebno su joj dragi i bliski, te i ovdje nalazi zgodu da ustvrdi njegovim riječima: »Tko se približuje k Bogu i s njim se spaja, postaje jedan duh s njime« (1 Kor 6, 17), a odmah zatim njegovo iskustvo: »Meni je živjeti Krist, a smrt dobitak«. »Čini mi se, nastavlja ona, da isto tako može reći i duša jer se to zbiva ondje gdje leptirića koju smo spominjali umire čak s velikim užitkom zato što je njezin život već Krist« (Z VII. 2, 5).

Terezija je škrta u opisu i prikazivanju novog stanja preobražene duše, i to zacijelo iz straha da ne kaže premalo. Ona se sama osjeća kao mala spužva umočena u beskrajni ocean božanstva, nemoćna da opiše neizrecivo bogatstvo odnosa između duha i Duha. Stoga u najkraćem zaključuje da to može razumjeti samo onaj tko iskusi.

Među mističnim milostima s kojima je obogaćena Terezijina duša, trinitarna su prosvjetljenja bila odlučujuća u evoluciji njezina mentaliteta. Po kontemplativnoj molitvi i iskustvu Presvetog Trojstva primila je oblik prosvjetljenog znanja koji ju je osposobio da pobjedonosno diskutira s teolozima i hereticima, te osvijetli stvarnost čovjekove nutrine koja se može uzdići do neslućenih mogućnosti.

Ona će govoriti još o nekim učincima ovih milosti (Z VII. 3) po kojima se »spoznaje jasno da Bog daje život našoj duši« (Z VII. 2, 6), ali će navesti samo »prvi« i »drugi« učinak, a zatim nastavlja cijeli niz uz puno objašnjenja i digresija. Ipak, svaki se razlikuje od drugoga:

»zaborav samoga sebe« (Z VII. 3, 2), »želja da trpi« (Z VII. 3, 4), »velika unutarnja naslada« (Z VII. 3, 5), »velika želja da Mu služe«, a ne da umru (Z VII. 3, 6), »odricanje od svega« (Z VII. 3, 8), »ne boje se prerašavanja nečastivoga« (Z VII. 3, 10).

Terezija će posebno naglasiti da sedme odaje jesu odaje gdje Marija i Marta idu savršeno zajedno. Duhovnom čovjeku, u njegovom rastu, san o samoći zamjenjuje želja za čovjekom, da mu bude blizu, da mu se daje i prenosi ono što Bog poručuje i traži.

Kao što se istinsko apostolsko djelovanje rađa iz kontemplacije, tako i autentična kontemplacija uvijek nosi u djelovanje. Djelovanje i kontemplacija postaju jedno, tako što jedno uvijek poziva drugo. Stoga se može ustvrditi govoreći o kršćanskom apostolatu da nije toliko problem sredstava i metoda koliko duha i života. Nužno je prije biti da bi se moglo djelovati, prvo ljubiti da bi se moglo činiti. I zato se istinska tehnika apostolata sastoji u žaru i svetosti apostola što mu omogućuje da može biti poslušan i raspoloživ pozivima Duha. Zato će Terezija i ovdje podcrtati: »Sestre moje, ne gradimo kula bez temelja jer Gospodin ne gleda toliko na veličinu djela koliko na ljubav kojom se čini, a učinimo li ono što budemo mogle, Njegovo Veličanstvo će dati pa ćemo moći svakim danom sve više« (Z VII. 4, 15).

Prema Sicariju sveta Terezija Avilska je doživila duhovni brak negdje u studenome 1572., te ona govori iz svoga iskustva. Dok Terezija to mistično iskustvo, preobraženje naziva duhovni brak, sv. Ivan od Križa to naziva preobražavajuće sjedinjenje. Sjedinjenje podrazumijeva dvije različite osobe, i to na način da se više ne mogu rastaviti. Sedme odaje su kraljevska soba ili bolje, odaja Kralja u kojem On boravi u najdubljoj dubini duše, gdje samo Bog boravi (VII. 1, 3). Terezija naslućuje (VII. 1,11) da u duši ima duh. I duša naslućuje duha Božjega u sebi, što je još apostol Pavao govorio u 1 Sol 5, 32, i onda kada čovjek odbacuje milost i Bog ne može boraviti u nutrini,

ali i dalje duh ostaje Njegov i On se buni protiv duše. U biti to je griznja savjesti. Tako, kada se čovjek usmjerava prema Bogu, i otvara milosti, Presveto Trojstvo u njoj boravi kao u svojoj odaji. Sedme odaje u biti označavaju ovo duhovno stanje, mjesto gdje Bog boravi. Duša je već po hodu rasta i sazrijevanja kroz odaje spremna za duhovni brak. Duhovni brak podrazumijeva jednu žudnju i želju, čežnju za spasenjem duša, veliku žudnju duše da postane robom ljubavi, kako bi doprinijela da spasi one koji su robovi sami sebi.

U sedmim odajama Terezija opisuje strašno stanje duša koje su van zamka (VII. 1, 3-4), jer koliko je neka duša više u Bogu, više vidi problematično stanje ljudi koji žive bez milosti Božje.

„Kad se naš Gospodin udostoji smilovati nad onim što podnosi i što je podnijela po Njegovoj želji duša koju je duhovno već uzeo za zaručnicu, prije nego što se izvrši duhovni brak, uvodi je u Svoju odaju, a to je sedma, jer kako god ga ima u nebu, isto tako mora imati i u duši boravište gdje samo Njegovo Veličanstvo boravi, recimo, drugo nebo. Jer jako nam je važno, sestre, da ne smatramo daje naša duša nekakva mračna stvar, jer kako je ne vidimo, najčešće mora izgledati da nema drugog, unutaršnjeg svjetla, osim ovoga koje vidimo, te da u našoj duši vlada nekakva tama. Za onu koja nije u milosti, to vam priznajem, i to ne zbog nedostatka Sunca Pravde, jer je u njoj dajući joj bitak, već zbog toga što nije sposobna primiti svjetlost, kao što, vjerujem da sam rekla u prvoj odaji daje bila spoznala jedna osoba ; jer s nesretnim dušama je kao da se nalaze u nekom mračnom zatvoru, svezanih nogu i ruku kako ne bi učinile nikakvo dobro koje bi im koristilo, te slijepe i nijeme. S pravom se možemo ražaliti nad njima i pogledati da smo nekad i mi bile takve, te da Gospodin može imati milosrđa i prema njima.

Posebice pazimo, sestre, da Ga to molimo i da se ne zapustimo jer je vrlo veliko djelo milosrđa moliti za one koji se nalaze u smrtnom grijehu; puno veće negoli kad bismo vidjele nekog čovjeka jakim lancem svezanih ruku na leđima i privezanog uza stup, i kako umire od gladi, i to ne stoga što ne bi imao što jesti, jer pored sebe ima preobilje jela, ali ga ne može dohvatiti da bi ga prinio ustima, pa čak osjeća veliku gadljivost, a vidi da će umrijeti i to ne smrću kakva je ovdašnja, već vječnom, ne bi li bilo preokrutno gledati ga i ne prinijeti mu ustima što bi pojeo? A što kad bi mu po vašoj molitvi bili skinuti lanci? To shvaćate. Za ljubav Božju vas molim da se uvijek sjetite takvih duša u svojim molitvama“. (VII. 1, 3-4)

Duša koja je doživjela duhovni brak je prihvaćena u Presveto Trojstvo. Terezija je doživjela upravo to sjedinjenje sa Trojstvom. Sicari pokazuje kroz razne tekstove Izvještaja, npr. Izvještaj broj 13 i 15 1571., Izvještaj broj 25 iz siječnja 1572. Terezija govori kako se njoj činilo da joj se približava Otac, da joj upućuje slatke riječi, kao da joj govori: *Ja sam ti dao Sina i Duha Svetoga, i Presvetu Djevicu, a što mi ti možeš dati?* (Izvještaj broj 33 rujana 1572.) Dakle, Sicari zaključuje da je duša uvedena u ove sedme odaje po intelektualnom viđenju Presvetoga Trojstva. Duša vidi jasno u duši, po intelektualnom viđenju, Presveto Trojstvo (VII. 1, 6-7).

Znači, dok sva ova priprava za duhovni brak o kojoj smo prije govorili, je bilo samo povremeno iskustvo Presvetoga Trojstva, kada se dogodi duhovni brak to sjedinjenje je postojano, stalno i nerazrješivo (VII. 1, 10). Ta Prisutnost može se kušati ili doživjeti i u viđenju, stvarno i postojano nutarnje stanje (intelektualno viđenje o kojem smo prije govorili). Sicari sada malo istražuje način kako je Terezija Avilska doživjela slavljenje tog duhovnoga braka u sedmim odajama, i napominje da su i druge mističarke doživjele duhovni brak s Kristom.

Izgleda da je prva koja o tome govori sv. Katarina Sijenska. Taj izvještaj imamo i kod sv. Marije Magdalene de' Pazzi, kod sv. Veronike Giuliani i sv. Elizabete Canori Mora. Terezija govori da je ona doživjela u iskustvu da taj duhovni brak se događa kod nje kada je vidjela ljudsku narav Isusa Krista (VII. 2, 1). U Izvještajima od 1572., Terezija govori upravo o toj dimenziji nerastavljivosti. Isus govori sv. Tereziji: *Pogledaj čavao moje Muke, znak da si od sada moja zaručnica.* Znači, to viđenje u sedmim odajama, viđenje Kristove ljudske naravi, razlikuje se od

svih drugih viđenja koje je Terezija prije doživljavala upravo po tome što se više ne mogu rastaviti duša i Bog (VII. 2, 2-3). Za to izraziti Terezija se koristi nekim slikama, kao da s neba pada kiša u rijeku i ona se više ne može odvojiti od vode s kojom se pomiješala u rijeci (VII. 2, 4). Ima doživljaj trajne Prisutnosti, pa u sedmim odajama prevladava otajstvo Presvetoga Trojstva. Dakle, u sedmim odajama prevladava motrenje Presvetoga Trojstva, ljudske naravi Isusa Krista, ali Terezija s time povezuje i Euharijski otajstvo.

U Izvještajima broj 57 iz 1575., govori kako ima Tijelo Kristovo u svojoj duši, a Trojstvo je u nama, te da Otac rado prihvaća taj dar kojem mu prikazujemo Njegovog Sina nakon Pričesti, u Njemu mu je sva milina na zemlji.

Molitva sedmih odaja: PREOBRAŽANSKO SJEDINJENJE ILI DUHOVNO VJENČANJE, UČINCI U DUŠI I ZNAKOVI ZA PREPOZNATI

Duhovno vjenčanje: U ovom stanju nema više odsutnosti Ljubljenog, nema više trpljenja zbog preobrazbe, sva je duša preobražena u Boga. Princip života više nije duša pa se ne radi običnom životu, nego je princip života Duh Sveti pa je i život božanski. "I budući da svako živo biće živi po svom djelovanju, kao što kažu filozofi, te budući da duša već ima svoja djelovanja u Bogu, po sjedinjenju što ga ima s Bogom, živi Božjim životom i tako se smrt pretvorila u život, to jest njen animalni život u duhovni" (ŽP 2,34).

Ako je princip života promijenjen, promijenjena je i smrt takvih ljudi. Piše Ivan od Križa: "prirodno umiranje duša koje dopru do tog stanja, premda je stanje njihove smrti s obzirom na prirodno slično ostalima, ipak ima u uzroku i načinu smrti veliku razliku. Jer ako ostale umiru smrću koju je prouzročila bolest ili dužina dana, ovima pak, premda u bolesti umiru ili u ispunjenju dobi, to ipak ne doseže dušu, nego neki udar i susret ljubavi mnogo uzvišeniji nego li prošli i mnogo moćniji i snažniji (djelotvorniji, važniji), budući daje mogao rastrgati veo i odnijeti si dragulj duše. I tako, smrt sličnih duša je vrlo blaga i slatka, više no što im je bio duhovni život tokom cijeloga njihova života jer umiru s najuzvišenijim udarima i najslađim susretima ljubavi, budući da su poput labuda koji najslade pjeva kad umire" (ŽP 1,30).

Nakon tolikih čišćenja, duša dolazi konačno do onog mirnog i trajnog sjedinjenja, što ga nazivamo preobraženskim sjedinjenjem i koje je, izgleda, posljednji stupanj mističnog sjedinjenja, neposredna priprava za blaženo gledanje. Izložiti ćemo mu: 1. narav i 2. učinke.

1. Narav preobražajnog sjedinjenja ili duhovne ženidbe

U svetačkoj literaturi se izražava se na više načina: Nerastavljivost, trajno sjedinjenje, kušanje trajne prisutnosti, predokus vječnosti

Iznosimo bitne oznake i njegov opis prema svetoj Tereziji Avilskoj
Glavne oznake tog sjedinjenja su: prisnost b) vedrina c) nerazrješivost

a. Prisnost. Upravo zato što je to sjedinjenje intimnije od svakog drugoga, nazivamo ga duhovnom ženidbom. Među zaručnicima nema više tajna: to je slijevanje dvaju života u jedan. A takvo je baš to sjedinjenje, što postoji između Boga i duše. Sv. Terezija to tumači s usporedbom: "Ovdje je kod duhovne ženidbe, kao kad voda s neba pada u rijeku ili u studenac, gdje sve postaje jednom vodom pa se više ne mogu razdijeliti ni razlučiti, koja je voda riječna, a koja je pala s neba". (Z VII, 2, 9).

b. Vedrina - U tom stanju nema više zanosa niti ushita, ili barem jako malo. Slabosti i poteškoće su gotovo posve nestale, da tiho i mirno načine mjesto za to duševno stanje u kojem su dva zaručnika ubuduće uvjereni o svojoj međusobnoj ljubavi.

c. Nerazrješivost. - Sva su druga sjedinjenja bila prolazna dok ovo ostaje po svojoj naravi stalno, kao što je stalna kršćanska ženidba.

Da li ta nerazrješivost povlači za sobom i nepogrešivost, odnosno da li duše koje su doživjele duhovnu ženidbu mogu grijehiti? U toj je stvari nije isto mišljenje sv. Ivana od Križa i sv. Terezije. - Sv. Ivan misli, da je duša tada utvrđena u milosti: "Po mom mišljenju, duša se nikada ne može, naći u tom stanju, da u isto vrijeme ne bi bila i utvrđena u milosti. Ona se više ne treba bojati ni napasti, ni uznemirivanja, ni tuge i zaboravlja na sve svoje brige i sve svoje poteškoće" (DS 22 strofa)

Sveta je Terezija vrlo daleko od ovakve tvrdnje: "I gdje god govorim tako o stanju, gdje se čini, da je duša u sigurnosti; treba razumjeti, da je tako dotle, dok je Božansko Veličanstvo drži svojim rukama, a ona ga ne vrijeđa. Barem je izvjesno, da se ne drži sigurnom (duša o kojoj govorim), premda se vidi u tom stanju, i to već duge godine nego se boji mnogo više nego prije i čuva se da ne bi još najmanje uvrijedila Boga". (Z VII, 2,9).

Čini nam se, da se mišljenje, sv. Terezije bolje slaže s bogoslovskom naukom, koja nas uči, da se milost konačne ustrajnosti ne može zaslužiti. Da bi čovjek bio siguran za svoj spas, bila bi, mu potrebna posebna objava, koja bi se odnosila ne samo na sadašnje stanje milosti, nego još i na ustrajnost u tom stanju do smrti.

Opis doživljaja **duhovne ženidbe** svete Terezije sadržava dva ukazanja, jedno Našega Gospodina, a drugo Presvetoga Trojstva.

Navodi dvije karakteristične milosti konačnog stanja sjedinjenja duše s Bogom: kristološku i trojstvenu. Čuti ćemo svjedočanstvo sv. Terezije Avilske kako ona piše o svom duhovnom braku.

Upravo Isus uvodi dušu u te posljednje odaje i to u iskustvu sv. Terezije dvostrukim viđenjem: jedno, maštom, a drugo razumom.

a) U slikovnom viđenju maštom,

S obzirom na prvu Terezija piše: *»Kad Bog udjeljuje tu milost (duhovne ženidbe), Njegovo Veličanstvo želi pokazati duši svoje presveto Čovječstvo, da ga dobro upozna i dobro znade da prima takav najviši dar«* (Z VII. 2, 1).

Terezija ovako opisuje iskustvo duhovnog vjenčanja. **Izvjeshće br. 35, Avila, 17. 11. 1572.:** *„Druge godine nakon što sam postala poglavaricom u samostanu Utjelovljenja, dok sam pristupala sv. Pricesti, Ivan od križa razlomio je hostiju, odmah sam pomislila da to čini kako bi me mrtvio. Njegova uzvišenost želeći da shvatim kako to nije važno reče mi „ Ne boj se, kćeri, nitko te neće odijeliti od mene“, a zatim mi se ukazao, stavi na mene ruku i reče mojoj duši u imaginarnom viđenju „Gledaj ovaj čavao, on je znak da si ti od danas Moja Zaručnica. Do sada nisi bila zaslužila ovu milost, ali od sada ti ćeš se brinuti za Moju čast i to ne samo jer sam Ja, tvoj Bog, Kralj i Stvoritelj, nego jer si ti Moja istinska Zaručnica. Tvoja čast je Moja čast, a Moja čast je tvoja čast.“*

Zatim dolazi razumsko viđenje: *"Gospodin se u tom središtu duše ne pokazuje u. umišljenom viđenju, nego u razumnom i to mnogo finijem, nego su opisana... Što tu Gospodin saopći duši u jedan časak, tolika je tajna i tako uzvišena milost i duša osjeti tako preveliku nasladu, te je ne mogu*

ni s čim usporediti, nego a nebeskom slavom, što joj Gospodin hoće da objavi za ovaj časak i to uzvišenije nego ikakvim viđenjem ili duhovnom slašću. O tom se ne može reći više, nego, koliko se može razabrati, da je duša, što više duh ove duše, postao jedno s Bogom". (Z VII 2,3)

Novost ovog viđenja, za razliku na slična viđenja Kristova čovječstva u šestim odajama, sastoji se u snazi viđenja, u značenju riječi koje se čuju i po mjestu gdje se događa (Z VII. 2, 2), te daleko nadilazi ona prethodna.

b. Tu je i zadivljujuća milost viđenja Presvetog Trojstva: *»Naš dobri Bog hoće duši skinuti ljusku s očiju pa da vidi i shvati nešto od milosti koju joj udjeljuje (...); kad bude uvedena u ovu odaju, umnim viđenjem, uz stanoviti način prikazivanja istine, ukazuje joj se Presveto Trojstvo, sve Tri Osobe, uz jedan plamsaj koji najprije dolazi do njezina duha; poput prejasnog oblaka, i ove Tri Osobe pojedinačno, pa divnim obznanjivanjem što se podaje duši, ona shvaća s neobično velikom istinom da su sve Tri Osobe jedna bit i jedna moć i jedno znanje i jedan sam Bog, tako da ono što imamo po vjeri duša tu, možemo reći, razabire gledanjem premda to nije gledanje očima tijela ni duše jer to nije predodžbeno viđenje. Ovdje joj se razotkrivaju sve Tri Osobe i govore joj, i daju joj da shvati riječi za koje kaže Evanđelje da ih je izrekao Gospodin: da će doći On i Otac i Duh Sveti nastaniti se kod duše koja ga ljubi i drži Njegove zapovijedi. Bože mili, koliko je drukčije čuti ove riječi i vjerovati u njih, nego na ovaj način shvatiti koliko su istinite« (Z VII.1, 6-7).*

Sv. Ivan od Križa ovako na dva načina opisuje duhovno vjenčanje koje je karakterizirano **preobraženjem u Ljubljenoga, uzajamnim darivanjem i trajnim sjedinjenjem u ljubavi:**

„...Ona sama kazuje od prve strofe do one koja počinje on raznoseć milinu, zatim uzlazi na put motrenja te prolazi stazama i klancima ljubavi, kako opisuju strofe koje slijede sve do one koja glasi skloni ih, dragi, časkom, gdje se zbivaju duhovne zaruke. Idući još dalje napreduje po putu ujedinjenja, na kojem prima mnoga i vrlo velika podavanja, pohode, darove i radosti od Zaručnika, kako to i dolikuje Zaručnici, te se malo po malo formira i usavršuje u ljubavi, kako nam pripovijeda od strofe skloni ih, dragi, časkom, gdje su se slavile zaruke, sve do ove strofe koja (počinje napokon draga stiže, gdje treba da se **slavi duhovno vjenčanje između duše i Sina Božjega.**

Ovo vjenčanje uvodi dušu u stanje duhovne ženidbe koje je neusporedivo mnogo uzvišenije od duhovnih zaruka, jer je potpuno preobraženje u Ljubljenoga gdje se obje strane uzajamno ustupaju jedna drugoj te jedna prebacuje na drugu cijelo posjedovanje sebe uz stanovito izvršenje potpunog ujedinjenja u kojem duša postaje božanska te se po sudjelovanju poistovjetuje s Bogom, koliko je to moguće u ovom životu.

Stoga sam mišljenja da se nikad ne događa da bi se duša našla u takvom stanju a da ne bi bila potvrđena u milosti, jer se utvrđuje vjernost sa obje strane tako da se utvrdi Božja vjernost u duši. Zbog toga je ovo najuzvišenije stanje do kojega se može dostići u ovom životu, jer kao što su u izvršenoj tjelesnoj ženidbi, kako kaže Sveto pismo, dvoje u samo jednom tijelu, tako su također, kad se izvrši ova duhovna ženidba između Boga i duše, dvije naravi u jednom duhu i u jednoj ljubavi, kako kaže sveti Pavao, nastavljajući istu usporedbu, ovim riječima: A tko se združi s Gospodinom, s njim je jedan duh; upravo kao kad se svjetlost zvijezde ili voštanice pomiješa sa sunčanom svjetlošću, ne svijetli više ni zvijezda ni voštanica nego sunce koje u sebe upije svako drugo svjetlo“. (DS 22, 3)

„Ali kad duša strgne sa sebe svaki sloj i svaku mrlju stvorenoga i kad bude imala volju posve sjedinjenu s voljom Božjom, jer se prava ljubav sastoji u tom da se lišimo svega što nije Bog — dat će mjesta božanskoj svjetlosti i odmah će biti rasvijetljena i preobražena u Boga. Tada će joj Gospodin priopćiti svoju nadnaravnu bit, tako da će izgledati sam Bog, te će imati sve što sam Bog ima. To ujedinjenje postupa kad Njegovo Božansko Veličanstvo udijeli duši tu nadnaravnu milost, po kojoj su duša i sve božanske stvari jedno po učešću: duša se više čini da je Bog negoli da je duša,

pače i jest Bog po učešću, zadržavajući ipak uvijek svoju naravnu bit različitu od Božje biti, kao što staklo zadržava svoju bit različitu od zrake, koliko god bilo rasvijetljeno od nje“. (U II, 5,7)

Tako Svetica govori o tom svom iskustvu. Inače kada želi izložiti VII. odaje, ona ima veliki osjećaj nedostojnosti (Z VII. 1, 2). U tom najvećem stupnju sjedinjenja duše s Bogom, u mistici to zovemo neizrecivo, to se ne može izreći, kazati. Radi se o sjedinjenju u najdubljim dubinama duha i duše, gdje sam Bog boravi.

Sv. Ivan od Križa naziva ovaj stupanj „**PREOBRAŽAVAJUĆE SJEDINJENJE**“, a u terminologiji sv. Terezije Avilske **DUHOVNO VJENČANJE**. „ono što imamo po vjeri duša ovdje razabire gledanjem...“

Svetačka tradicija uz ovo za izraziti ovo duhovno stanje koristi različitu terminologiju: pa i **predokus vječnosti**.

To mistično sjedinjenje ovdje, to vam je **predokus vječnosti**, ono što će biti u nebu, to nam želi reći Svetica.

Sv. Ljudevit Montfortski kaže: „U novoj obitelji kojoj pripadam vjenčao sam se s Mudrošću i križem, tu je moje čitavo blago, vremenito i vječno, zemaljsko i nebesko, a ono je tako veliko da kad bi bilo poznato mojoj bi sudbini zavidjeli najbogatiji i najmoćniji kraljevi zemlje. Nitko ne pozna tajne o kojoj govorim, ili posve malo njih. Ti ćeš je upoznati u vječnosti, ako se sretno spasiš, jer se može dogoditi i protivno: dršći i više ljubi. Pozdravljam tvoga anđela čuvara i tvoj sam sav u Isusu i Mariji, Montfort, svećenik i nevrijedni rob Isusov koji živi u Mariji” (PIS 20).

Ljudevit svojoj majci i nama daje naslutiti nešto od veličine svoje svetačke duše. On govori o mističnom vjenčanju svoje duše s Mudrošću i križem.

Visine mističnoga sjedinjenja do kojih je svetac došao, teško je iskazati riječima. Tako majci govori da će u vječnosti, ako se spasi, spoznati tu vrstu sjedinjenja s Bogom. I drugi mistici kad govore o tom vrhunskom sjedinjenju duše s Bogom, koriste iste ili slične **usporedbe predokusa vječnosti**,

Tako sv. Terezija Avilska govoreći u *Zamku duše*, u sedmoj odaji o duhovnome braku kaže: „*Tako je velika tajna i tako uzvišena milost ono što tu Gospodin saopćava duši u jednom času da ne znam s čime da to usporedim, nego s time da joj Gospodin hoće pokazati u tom času kakva je slava na nebu, na tako uzvišen način kakvo nije nijedno viđenje niti duhovni užitak*“. (VII. 2. br. 3).

To je ovdje stanje duša na zemlji koji su došli do vrhunaca sjedinjenja s Bogom, govore da je to predokus vječnosti, predokus raja. Sv. Terezija Avilska da je bila pala u napast da se dalje uzdiše u duši s Bogom u apstraktnoj kontemplaciji. To znači da zaobiđe Kristovo čovještvo, onda je poslije shvatila da je to zamka. Znači motri se Krista apstraktno, Njegove kreposti, Njegove stavove, vrline, Njega samoga...

Najljepši tekst motrenja Kristova čovještva po mome mišljenju, napisao je jedan kartuzijanac *Marguerit d'Oyngt*: „Na časnim rukama i nogama uskrslog Isusa vidjele su se slavne Rane koje je zadobio trpeći nama za ljubav. Iz tih slavnih Rana izlazila je takva svjetlost kao da sva ljepota Božanstva prolazi kroz njih. Ono slavno tijelo je bilo tako čisto i prozirno da se jasno vidjela duša; bilo je tako plemenito i sjajno da se moglo jasnije u njemu zrcaliti nego u nekom kristalu, bilo je tako lijepo da su se u njemu kao ocrtavali anđeli sveci kao da su u njemu bili predstavljeni. Lice uskrslog Isusa je bilo tako lijepo da su anđeli neprestano željeli gledati ga i nisu se mogli nasititi divljenja“.

„Slava Uskrsloga“. Kako lijepo i duboko opisuje kontemplativni kartuzijanac. Kaže Terezija Avilska, kada dođete gore, možda budete nešto od toga doživjeli. Kada Svetica želi opisati ovo sjedinjenje onda govori ovako to je u središtu, u samoj sredini duše. Radi se isto tako o trajnom sjedinjenju. (Z VII. 2, 4)

Prijašnja sjedinjenja duše s Bogom bila su samo povremena da duša izgubi to iz dubine svoga duha, ovdje je to trajno sjedinjenje.

Sv. Ljudevit Montforski kaže „*U svojoj duši kušam trajnu Isusovu i Marijinu prisutnost.*“ Kada se govori o mističnoj dimenziji i o mističnim fenomenima onda ima još naglašenija Marijina crta koju Karmel donosi, a ima o tome i studij, a ja ću vam kazati iz iskustva jednu stvar, ja sam susreo osobe koji su imali mističnu Marijinu molitvu – osoba u svome srcu neprestano moli kronicu. Može bilo što raditi, ali u svojim najdubljim dubinama duha, ona neprestano moli kronicu.

Takve sam ja tri osobe u svome životu susreo. Od tih samo je jedna osoba, bila je časna sestra, bila u tim razinama duha o kojima sada govorimo. Imala je silno uzvišen duh, govorila je da je znala izmoliti po 36 krunica dnevno.

Kako se zna da je uzvišen duh? Velike kušnje života nose s radošću, vedro, bez mrmljanja, bez optuživanja Boga, čovjeka, bilo koga, u velikom potpunom predanju i u potpunoj vedrini. Nepogrešiv znak da je Krist sjedinjen s dušom, u to kada još dodaš molitveno stanje duše, onda to ti je to.

Nerazdvojjivost duše i Boga

Sada Sv. Terezija Avilska koristi više slika kako bi izrazila nerazdvojjivost, sjedinjenje duše i Boga u ovom stupnju duhovnog života je nerazdvojjivo. Ne mogu se više razdvojiti duša i Bog, duša više ne može pasti u teške grijehe, ni u kakve druge grijehe. Onda da bi iskazala tu stvarnost sv. Terezija koristi slijedeće slike: duhovni brak, slika isto spojnih voštanica, razlika kiše koja pada s neba i u rijeku i more, soba s 2 prozora u koju ulazi svijetlo pa se ne može razdvojiti – ovo sve skupa što smo kazali, Svetica inzistira na tome da se duša i Bog više ne mogu razdvojiti. Kako se ove slike ne mogu razdvojiti tako su duša i Bog više nerazdvojni više sami u sebi. Svetica nastoji u sv. Pismu naći oslonac za to, pa navodi 1 Kor 6, 17.

Bl. Marija Terezija od sv. Josipa upravo u kategoriji nerastavljivosti govori o tom vrhunskom mističnom iskustvu:

„Stajala sam čvrsto, stajala sam živo, iako je izgledalo da sam sačinjena od stijene, nisam to bila ja, nego Bog u meni... Srdačno sjedinjenje s Isusom na križu, koje me je napunjalo čudesnom snagom... to isto srdačno sjedinjenje ulijevalo mi je neprestano novu snagu da izdržim... Za vrijeme jednog takvog neobično žestokog straha, kad je moja muka bila dosegla vrhunac, obratila sam se Božanskom Spasitelju, a onda se goruća ljubav izlila u moju dušu i tako me je tijesno sjedinio sa Sobom da sam Mu rekla: "Gospodine, budem li osuđena, moraš i Ti biti sa mnom osuđen; jer tko si Ti, a tko sam ja u Tebi, tko nas može rastaviti?"“

UČINCI DUHOVNOG VJENČANJA U DUŠI I ZNAKOVI ZA PREPOZNATI

Sicari sada opisuje malo lik duše koja je postala zaručnica po proživljenom iskustvu duhovnoga braka. Sv. Terezija Avilska nabraja učinke iliti znakove duhovnoga braka po kojima se može razlučiti da je neka duša to uistinu doživjela (VII. 3, 1).

Prvi znak po kojem se vidi da je duša doživjela duhovni brak je to da je zaručnica **sprema zaboraviti na samu sebe i jedino se brinuti za slavu Božju**. U trenutku kada je doživjela duhovni brak Bog je kazao sv. Tereziji da se treba brinuti za Njegove stvari, a da će se On

brinuti za njene stvari (VII. 3, 2). Dakle, sve ono što se događa duši ne uzrokuje zabrinutost u samoj duši. Ono što se događa, shvaća da ulazi u službu Gospodinu i ne bi zbog bilo kojega razloga htjela činiti nešto suprotno (VII. 3, 2-3).

„Prvi je zaborav same sebe, jer uistinu izgleda da više ne postoji, kako je rečeno ; ta sva je takva da se ne prepoznaje, niti pomišlja da za nju mora postojati nebo, niti život, niti čast, zato što je sva zaokupljena time da se brine za čast Božju te se čim da su riječi koje joj je reklo Njegovo Veličanstvo postale djelo, a to je da se brine za Njegove stvari jer će se On brinuti za njezine Stoga, za sve ono što se može dogoditi, nije u brizi već u nekim neobičnom zaboravu te se čini — kako sam rekla da više ne predstavlja niti bi htjela i u čemu išta predstavljati, osim kad razabere da s njezine strane može biti nečega čime će se donekle uvećati slava i čast Božja, jer bi za to drage volje založila svoj život“. (Z VII. 3, 2).

Drugi znak po kojem se vidi da je duša proživjela iskustvo duhovnoga braka, duša ima jednu veliku želju za trpljenjem (VII. 3, 4).

„Drugoo, velika želja da trpi, ali ne takva da bije uznemirila, kako je običavala- jer tolika je želja koja ostaje u tim dušama da se vrši volja Božja u njima da sve što Njegovo Veličanstvo čini smatraju dobrim; ako bude htio da trpi, neka je sa srećom: ako ne, ne ubija se kako je običavala“. (Z VII. 3, 4).

To može zbuniti čitatelja i pobuditi mu strah, ali radi se o mističnom iskustvu koje su proživljavali mnogi sveci. Duša sudjeluje na mističan način u Kristovim mukama (Izvjestaj broj 51 iz 1575. – jako važan citat). U citatu Isus govori Svetici da je njima sve zajedničko tako da joj On daruje sve svoje muke i patnje da ih Svetica može prikazivati kao svoje. Daruje ih sv. Tereziji. Duša kao da doživljava da je dobila na dar Kristove Muke, neizrecive patnje Njegove Muke, Kristove Rane je dobila, neizrecive patnje Njegove Muke. Ovdje je važan jedan drugi naglasak, Terezija objašnjava kako to da su mnogi sveci mogli podnijeto toliko velike napore, patnje, pokore, to je zbog tog zajedništva i sjedinjenja s Kristom, jer mogu računati na Njegovu snagu (VII. 4, 10.11). Nakon ovih iskustava mističnoga braka sv. Terezija Avilska je željela umrijeti da vidi Boga, sada ima veliku želju i žudnju da mu služi. Poglavitito kada vidi kako je vrijeđan u svijetu, da prenosi i proslavi Boga u svijetu (VII. 3, 6). Duše koje su proživjele duhovni brak, ne doživljavaju bilo kakav suprotan osjećaj, odbojnosti, prezira ili mržnje prema onima koji ih progone, naprotiv one im žele činiti dobro (VII. 3, 5).

Treći znak uživanje u progonstvima i veliku želju da služe Bogu za spasenje duša a da ne umru: - znači ako netko vrijeđa tebe, duša ljubi tu osobu što je vrijeđa kao takvu. Prije je htjela umrijeti da bude s Isusom, ovdje je to drugačije (Z VII. 3, 6), želi ostati na zemlji sve dok god Bog hoće i raditi sve što Bog hoće. Ovdje dušu Bog vraća zemlji i duša pristaje na sve živo na ovome svijetu pod tim uvjetima.

„Ove duše isto tako osjećaju veliko zadovoljstvo kad su proganjane, uz puno veći mir nego što je rečeno, i bez ikakvog neprijateljstva prema onima koji im cine zlo ili žele učiniti; štoviše, zavole ih posebnom ljubavlju tako da, ako vide da su u kakvoj nevolji zbog toga iskreno žale i bilo kakvu bi prihvatile da ih izbave od nje te ih vrlo rado preporučuju Bogu, a veselile bi se da izgube milosti koje im Njegovo Veličanstvo udjeljuje, zato da ih udijeli njima da ne uvrijede našega Gospodina. Ono što me najviše od svega preneražava je to što ste vidjele nevolje i žalosti koje su ih morile da umru zato da bi uživale našega Gospodina ; a sad je tako velika njihova želja da Mu služe i da po njima bude hvaljen, i da prikoriste kojoj dusi, kad bi to mogle, pa ne samo što ne žele umrijeti već živjeti mnogo godina trpeći vrlo velike muke ukoliko bi mogle da po njima bude hvaljen Gospodin, makar to bilo samo malo A kad bi i pouzdano znale da će duša, čim izađe iz tijela, uživati Boga, nije im do toga stalo, niti misle na slavu koju uživaju sveci; ne žele za to vrijeme biti u

njihova je slava u tome da u nečemu pomognu Raspetome, ukoliko bi mogle, posebice kad vide daje toliko vrijedan te kako je malo onih koji se uistinu brinu za Njegovu slavu, nenavezanih na išta drugo“. (Z VII, 3,5-6)

Evo svjedočanstva sv. Ljudevita Montfrskoga o sličnom iskustvu:

Sestra sv. Ljudevita Katarina od sv. Bernarda – Ivana Guyonne (Luiza) iz Rambervilliersa, svjesna koliko mora biti zahvalna Ljudevitu za svoje zvanje kontemplativne redovnice piše bratu Ljudevitu u Pariz i poslije toliko godina želi ga vidjeti. Ako je već u Parizu, mogao bi nastaviti još malo put prema istoku i doći do nje. Zahvaljujući toj sestrijskoj želji ostao nam je jedan od najljepših bisera koje je napisao sv. Ljudevit de Montfort, Pismo od 15. kolovoza 1713:

“Živio Isus, živio njegov Križ! Kad bi ti znala moje križeve i moja poniženja u pojedinostima, sumnjam da bi tako živo željela vidjeti me, jer u svakom kraju gdje se nađem uvijek pružam jedan krak križa svojim najboljim prijateljima da ga nose, često protiv moje i protiv njihove volje. Nitko me ne može podržavati niti se usuđuje izjasniti za mene, a da zbog toga ne bi trpio, a često pada i pod udar pakla protiv koga se borim, svijeta komu se protivim i tijela koje progonim. Mravinjak grijeha i grešnika što ih napadam ne pušta nikakva mira ni meni ni mojima.

Uvijek u pripravnosti, uvijek na bodljikama, na oštrom kamenju, osjećam se kao lopta u igri: još nije udarena s jedne strane, već je biju s druge krutim udarcem. To je sudbina siromašnog grešnika. Tako sam bez predaha i bez odmora već 13 godina, otkako sam izašao iz sv. Sulpicija.

Ipak, draga sestro, blagoslivljaj Boga za mene, jer sam zadovoljan i radostan posred svih svojih patnja, te ne vjerujem da na svijetu ima išta slađe za mene od najgorčega križa, kad je natopljen u krvi raspetoga Isusa i u mlijeku njegove božanske Majke. No, osim ove nutarnje radosti, imamo još jednu veliku korist kad podnosimo križeve. Želio bih da proživljavaš ono što ja proživljavam. Nikad nisam postigao toliko obraćenja koliko nakon najoštrijih i najnepravednijih zabrana. Hrabro, predraga sestro, nosimo nas troje naš križ u dva suprotna područja kraljevstva. Nosi ga dobro sa svoje strane, ja ću nastojati pomoću Božje milosti da ga nosim sa svoje strane, i ne tužimo se, ne mrmljajmo, ne skidaj ga i ne ispričavaj se, i ne plačimo poput djece koja proljevaju suze i koja se tuže na to što im se daje da nose stotine librica zlata, ili kao onaj zemljoradnik koji je očajavao nad time što su mu polje pokrili zlatnicima da ga obogate”.

Četvrti znak: odricanje od svega

„Radi se o tome da želje ovih duša više ne streme za nasladama ili užicima jer imaju sa sobom samoga Gospodina, i Njegovo Veličanstvo je sada taj koji živi. Jasno je da Njegov život nije bio doli stalna patnja, pa takvim čini da bude i nas, barem sa željama, jer nas vodi kao slabiće u svemu ostalome; ipak im dobro dođe Njegova jakost kad vidi da je trebaju.

Veliko odricanje od svega i želja da uvijek budu same ili zaokupljene nečim sto će biti od koristi nekoj duši. Nema suhoća ni unutarnjih nelagodnosti, već je mislima i ljubavlju s našim Gospodinom jer Ga uvijek želi samo hvaliti; a kad se opusti sam Gospodin je pobudi na način kako je rečeno, jer se posve jasno vidi da onaj poticaj, ili ne znam kako da to nazovem, proistječe iz nutrine duše, kao što je rečeno o gorljivostima. Ovdje to biva s velikom blagošću, ali ne proistječe ni iz razmišljanja ni iz pamćenja niti iz ičega po čemu bi se moglo shvatiti daje duša išta učinila sa svoje strane. To biva tako redovito i toliko puta — jer se vrlo pažljivo promatralo — da kao što vatra ne baca plamen prema dolje, već prema gore, kako god veliku vatru htjeli upaliti, tako se i ovdje razumije da ovaj unutarnji pokret proistječe iz središta naše duše i budi moći.

Zasigurno, kad ne bi bilo nikakve druge dobiti na ovome putu molitve, osim da se spozna posebna briga koju Bog vodi da se združi s nama i moli nas — jer to ne izgleda ništa drugo — da budemo s Njime, čini mi se da su bile dobro upotrijebljene sve patnje koje se podnose da bi se uživalo ove dodire Njegove ljubavi, tako blage i prodorne. To ste, sestre, zacijelo iskusile; jer čim se stigne do molitve sjedinjenja, mislim da Gospodin vodi ovu brigu, ako mi ne zanemarimo vršiti

Njegove zapovijedi. Kad vam se to bude dogodilo, sjetite se da to spada u unutarnju odaju, gdje je Bog u našoj duši, i puno Ga hvalite; ta Njegova je poruka ili ceduljica zacijelo napisana s toliko ljubavi i tako da hoće da samo vi razumijete to pismo i ono što s njime od vas traži, pa nemojte nikako propustiti da odgovorite Njegovom Veličanstvu makar bile zaokupljene izvana i u razgovoru s nekom osobom; jer dogodit će se više puta da će vam naš Gospodin javno htjeti udijeliti tajnu milost; vrlo je lako — budući da odgovor mora biti nutarnji — učiniti ono što kažem vršeći neki čin ljubavi ili pak reći ono što i sveti Pavao: Što hoćete, Gospodine da činim!0? Na puno će vas načina tu poučiti čime ćete Mu ugoditi i vrijeme je pogodno; jer čini se da se razumije da nas čuje i gotovo uvijek ovaj dodir pripravlja dušu da mogne s odlučnom voljom činiti ono što je rečeno.(Z VII, 8-9)

Peti znak: Duša više ne gubi svoj mir i ne boji se više prerušavanja nečastivoga - duša više ne izlazi iz svoga središta, i što je najvažnije ne gubi mir, ostaje u trajnom nutarnjem nepomućenom miru. Ljudsko stanje duše bez Boga se uvijek uspalilo. Što je rekao sv. Augustin? „Nemirno je srce naše dok se ne smiri u Tebi Bože...“ Tek kada duša dođe do Boga srce se potpuno smiri, a prije svatko može kazati sebi i svojoj duši „dušo moja, što si se uspalila?“ Puno toga čovjeku stvara poteškoće, iznutra i izvana, bilo što, tek kada dođe do najdubljih dubina, do Boga samoga, duša je u nepomućenom i trajnome miru.

Ne boji se više prerušavanja nečastivoga Z VII. 3, 10 – u ovom slučaju okrene se pila naopako, duša se više ne boji đavla, nego se đavao boji duše. Jedna pobožna tradicija u vezi sv. Arškog župnika, on je trajno vodio boj sa zlim, onda je i zlom dosadilo, pa mu kaže „ma da su samo trojica takvi cijelu bi Europu obratili...“

„Različnost koja postoji ovdje u ovoj odaji je ono što je rečeno“, jer gotovo nikad nema suhoće ni unutarnjih nemira kakvih je katkad bilo u ostalima, nego se duša gotovo uvijek nalazi u smirenosti, bez bojazni da tako uzvišenu milost može krivotvoriti nečastivi, već je trajno u sigurnosti daje Bog; jer — kako je rečeno — ovdje nemaju što tražiti osjetila ni moći, zato što se Njegovo Veličanstvo razotkrilo duši i smjestilo je pored Sebe, kamo se, po mojem mišljenju, neće usuditi ući nečastivi, niti će mu to dopustiti Njegovo Veličanstvo, a ni one milosti koje ovdje udjeljuje duši — kako sam rekla — ne dolaze ni sa kakvom pomoći same duše, osim onom koju je već dala predajući se cijela Bogu. Ono čime ovdje Gospodin okorišćuje i poučava dušu zbiva se s takvom smirenošću i bez buke da mi se čini daje poput gradnje Salomonovog hrama, gdje se nije smjela čuti nikakva buka, tako i u ovom Božjem hramu, u Njegovoj odaji, samo se On i duša naslađuju u najvećoj tišini. Razum se nema zbog čega micati niti išta tražiti jer ga Gospodin koji gaje stvorio hoće ovdje smiriti, te da kroz jednu pukotinicu gleda što se događa; jer premda se povremeno gubi ovaj prizor i ne dopuštaju mu da gleda, to je vrlo kratak razmak zato što se, po mojem mišljenju, ovdje ne gube moći, ali ne djeluju, već kao da su preneražene.“ (Z VII 10-11)

Šesti znak: Odsutnost ekstaza i zanosa i to iz dva glavna razloga, naime duša je već ojačala i navikla na Božje samodarivanje a drugi je taj što se ono događa izravno u duhu bez ikakva utjecaja na sjetilni dio duše i tijela.

„Tako sam i ja videći, čim duša dođe dovdje, kako je svi ushiti minu, osim poneki put; a i tada bez onih obuzetosti i leta duha; vrlo su rijetki, pa i tad gotovo uviđek ne javno kao ranije, što je bivalo vrlo redovito; a ne pogoduju joj ni velike prilike za pobožnost koje vidi, kao ranije, jer ako se vidi neka nabožna slika ili čuje kakva propovijed —jer to gotovo i nije značilo čuti je — ili glazba, poput jadne leptiriće bila je tako nespokojna, sve ju je plašilo i tjeralo da leti. Sada pak, ili je našla svoje smirenje, ili je duša u ovoj odaji toliko toga vidjela da se ne boji ničega, ili pak nije onako osamljena kako je običavala biti, jer uživa u takvom društvu. Najzad, sestre, ne znam koji je tome razlog, jer čim Gospodin počinje pokazivati što je u ovoj odaji i uvodi dušu onamo, mine ju ova velika slabost koja joj je predstavljala veliku muku, a ranije nije minula. Možda ju je Gospodin ojačao, uvećao i osposobio ili se pak moglo raditi o tome daje javno htio iskazati ono što je s ovim

dušama činio tajno, zbog nekih namjera koje Njegovo Veličanstvo zna, jer Njegovi su sudovi ponad svega što ovdje možemo zamišljati“. (VII 3, 12)

Sedmi znak da je duša proživjela iskustvo duhovnoga braka, molitve i pismo ljubavi (VII. 3, 9). Terezija govori o tome kako je plod molitve velika stvar, samo kada duša primijeti do koje mjere Bog se brine i traži nas, brine se o nama. Na takav način duša želi odgovarati Bogu, da ne želi ništa propustiti da mu uzvratu svoju ljubav. Kao da Bog sam traži ili moli dušu da bude s Njime, šalje joj otajstvene nutarnje pozive i pisma, koje potiču pitanje u duši: *Što želiš da učinim Gospodine?* Još jedna važna stvar kod Terezije Avilske, kada se radi o sedmim odajama, to je odnos Marte i Marije iliti meditacije i kontemplacije. Terezija to naziva *zagrljajem Marte i Marije*. Terezija govori zašto Gospodin udjeljuje tolike milosti (VII. 4, 4). Razlog zbog kojih Bog, kaže Terezija Avilska, udjeljuje tolike milosti je apostolat, odnosno cilj molitava, i tome služi i sam duhovni brak da bude plodonosan, da se iz njega uvijek rađaju djela i djela (VII. 4, 6).

Terezija potiče da se motri Krista Raspetoga (VII. 4, 8), da duša koja je proživjela duhovni brak, da s Njime postaje kao rob cijeloga svijeta, odnosno želi se proslaviti Boga pod svaku cijenu u svijetu. Dakle, naglašava apostolat, u biti apostolatsku dimenziju kontemplativnoga dijela duhovnoga puta.

„Pazite to je mnogo važnije nego što ću vam znati toplo preporučiti. Uprite oči u Raspetoga i sve će vam se činiti malo. Ako nam je Njegovo Veličanstvo iskazalo ljubav tako čudesnim djelima i patnjama, kako Mu hoćete ugoditi samo riječima? Znete li što znači uistinu biti duhovan? Postati robovima Božjim, koje će, opečaćene Njegovim znakom, a to je znak križa, jer su Mu oni već dali svoju slobodu, moći prodati kao robove cijeloga svijeta, kao što je On to bio; jer ne čini im nikakvu nepravdu, niti malu milost. A ako se na ovo ne odluče, neka se ne boje da će se puno okoristiti jer cijelaj ovoj zgradi — kako sam rekla¹⁰ - temelj je poniznost; a ako nje zapravo nema, čak ni za vaše dobro neće je Gospodin htjeti podignuti jako visoko zato da se sva ne sruši na zemlju. Prema tome, sestre, da bi imala dobre temelje, nastojte biti najmanja od svih i robinja njihova, pazeći kako i u čemu im možete ugadati i služiti; jer ono što budete učinile u tom slučaju, činite više za sebe negoli za njih, postavljajući tako čvrste stijene da se ne sruši zamak“. (Z VII. 4, 8),

Ali isto tako napominje kontemplativnim sestrama da se paze jedne napasti (VII. 4, 14), da kada dušu zahvati velika želja da služi i čini djela ova i ona, duša se treba ograničiti samo da čini dobro osobama s kojima živi, odnosno osobama u svom kontemplativnom samostanu. Jer Bog ne gleda toliko na veličinu djela, već na ljubav po kojoj se to djelo čini (VII. 4, 15). Na takav način Terezija želi zapriječiti jedan bijeg od kontemplativnog života nauštrb umišljenih djela koja bi osoba htjela činiti ova i ona, velika za Boga, što sve to podrazumijeva. Dakle, u nauku Terezije Avilska kontemplacija je eklezijalna, crkvena i ima kao cilj apostolat i širenje Božje slave u svijetu.

Osobe sedmih odaja jesu osobe djela; i stoga bez provjere i napora na ovom planu nema napretka i nema duhovnog stanja koje ne bi moglo završiti u duhovnoj atrofiji, na što će Terezija pri kraju sedmih odaja i upozoriti: »Ne pregnete li da steknete i vršite kreposti, ostat ćete vazda patuljaste« (Z VII. 4, 9). Nešto će kasnije nadodati: »Ne želimo i ne bavimo se molitvom da uživamo, nego da zadobijemo snagu za služenje Bogu« (Z VII. 4, 12), jer »ovome služi i duhovna ženidba da iz nje nastaju vazda djela, djela« (Z VII. 4, 6).

Na kraju kao sažetak od tih znakova, zaručnica ljubi Krista i osjeća da je ljubljena (VII. 3, 13), prizivlje simboliku iz Pjesme nad Pjesmama: *Poljubi me ljubljeni*.

„Ove učinke, uza sve ostale za koje smo rekli da su dobri po stupnjevima molitve koje smo spomenuli, daje Bog kad dušu dovede k Sebi, s cjelovom koji je tražila Zaručnica jer smatram da joj se ovdje ispunjava ova molba. Ovdje se u izobilju daje vode košuti koja je ranjena. Ovdje se

naslađuje u šatoru Božjem. Ovdje golubica, koju je poslao Noa da vidi da lije prestala oluja, nalazi maslinu kao znak daje našla kopno u ovim vodama i olujama ovoga svijeta. O, Isuse, kad bi čovjek poznao mnoštvo stvari iz Pisma, kojih zacijelo ima, da se objasni duševni mir! Bože moj, budući da vidite koliko nam je to važno, učinite da ga kršćani htjednu potražiti, a onima koji ga posjeduju nemojte ga oduzimati, po Vašem milosrđu. Jer, na koncu, dok im ne budete dali istinski mir i odveli ih tamo gdje ne može prestati, uvijek treba živjeti u strahu. Kažem istinski, ne zato što bih smatrala da ovaj nije takav, nego zato što se može vratiti onaj prijašnji rat, kad bismo se udaljili od Boga“.(Z VII. 3,13)

Tako da između Krista Zaručnika i duše zaručnice događa se jedna nježnost. Duša je svjesna da uvijek ima Boga sa sobom, kada se nekada događa da se rastrese, sam je Bog ponovno k sebi slatko priziva (VII. 3, 8). Nema više nutarnjih suhoća, nutarnjih muka, nego trajna misao na Gospodina (VII. 3, 8). Dobiva sve milosti od Boga samo po tome što se ona predaje u ruke Božje (VII. 3, 10). Duša je u dubokom miru i apsolutnoj šutnji (VII. 3, 11), prestaju sve zabrinutosti i svi strahovi (VII. 3, 12). Ipak, u duši ostaju jedan nutarnji stav velikoga bdijenja da ne bi duša izgubila toliko veliko dobro (VII. 3, 14).

Iskustvo Boga - Presvetog Trojstva - ne nestaje više nikad s horizonta svijesti: to je neprestan zov duši k izvoru Božjeg života u njoj. Zato uči u sedme odaje znači sjediniti se s Bogom u potpunom sjedinjenju, ali u obliku djelovanja, u definitivnom sjedinjenju, ali u stalnom rastu.

Apostolat i mistični život iz najviših stupnjeva milosti idu zajedno (Marta i Marija) - nema intimizma u mistici ni u pravom duhovnom životu, to ne postoji (ja i moj Bog i što me briga za bilo koga...itd.).

Zanimljivo je da svetačka tradicija uči da sveci koji došli do najviših stupnjeva svetosti, Bog im može dopuštati, ne padaju sigurno u grijeh, ali im može dopuštati, to se u mističnoj duhovnoj terminologiji zove *nesavršenosti* da ih malo drži dole, a ne gore, da ne idu previše gore. Ovako kaže sv. Ljudevit Montforski da vrlo često dopušta Gospodin da Njegove najveće sluge, koje su se najviše uzvisile u životu milosti čine pogreške, koje strahovito ponizuju. To radi Gospodin da ih ponizi pred njima samima i pred ljudima da od njih odvraća oholost poradi milosti kojim im daje ili pomisao na dobro što ga čine, da kao što kaže Duh Sveti nijedan čovjek ne može poniziti pred Bogom. To je isto apostol Pavao molio „... ma daj taj trn Sotone makni od mene dragi Bože...“, znači Bog može i najvećim svecima dopustiti nesavršenosti tako da ih drži u stupnju dublje poniznosti.

Zaključujući ovaj prikaz, htio bih još napomenuti da cijelo izlaganje koje Svetica razvija u ovome djelu jest jedna vrsta jednostavne, ali sažete interpretacije onoga što duhovni život kršćanina jest. To su dva bitna elementa:

- ljudski: živjeti kao čovjek, živjeti čineći dobro;
- mistični: čovjek ucijepljen u Krista jest prosvijetljen milošću, i na određeni način »nastanjen« od Presvetog Trojstva.

Tako cijelo izlaganje slijedi putanju koja počinje od prve jake tvrdnje: Bog se nalazi unutar zamka, pa do posljednje: Potrebno je i može se »dohvatiti« Boga koji se nalazi u središtu zamka.

Iste bi tvrdnje, pročišćene simbolične formulacije, glasile:

- u kršćaninu Bog ima svoje boravište; u nutrini kršćanina nije prazan prostor, nego je ispunjen Transcendentnom Prisutnošću.

- Transcendentna Prisutnost nije za kršćanina jednostavni odnos s Apsolutnim, nego čvrsta veza s Osobom: osobom Boga - Presvetog Trojstva.

U odnosu s Bogom, s Trojstvom, stvara se oblik predblaženog života, koji je neopisiv, ali utvrđuje kršćanina na temelj čvrste stijene s kojeg ne može biti oboren nijednom od onih bujica koje se srućavaju na njegov svakidašnji život.

Puno puta ljudi svećenike pitaju kada su u svojim kušnjama gdje je Bog. Bog je u nebu, ali se tamo jako teško popeti, Bog je u Euharistiji, ali je jako teško ustrajati pred Presvetim. Bog je u Križu, duša bi htjela sve drugo samo ne to. Bog je u čistoći i ljubavi srca, ali duša ima u sebi puno svega drugoga, ali toga najmanje. Bog je u čistoći savjesti, ali je teško održati savjest čistom. Bog je u zdravoj ljudskoj ljubavi, ali danas je to jako teško, jer su svi živčani i nabrijani. Ljudi pitaju gdje je Bog? Obično ovakav slijedi odgovor, nije problem gdje je Bog, nego gdje si ti. Što preostaje bilo kome? Uхватiti svoj križ i nositi ga s Kristom. Na ovaj ili onaj način, kako najbolje može duša. Križ pashalnog otajstva povezan sa Uskrsnućem, dušu ako ga dobro nosi ,pročišćuje, preobražava, uzdiže sve do vrhunaca svetosti. Križ ako se ne nosi dobro on tišti i obara. Tako su sveci došli do ovih vrhunaca svetosti. Što to sveci imaju u svojoj duši? To su vam VII. odaje, sada ćemo malo odškrinuti što to imaju sveci u svojoj duši.

DODATCI ZA SEDME ODAJE

Vidi uvodnu napomenu o značenju dodataka pojedenih odaja skripte:

DODATAK 1. Dinamika porasta djelovanja Duha Svetog preko razmatranja do kontemplacije

Prije nego li su darovi Duha Svetoga u nama dostigli svoj potpuni razvoj, već u času kad počnemo s molitvom, oni nadodavaju svoju svjetlost i svoj utjecaj na prakticiranje i značenje kreposti, da nam tako olakšavaju mislenu molitvu. Iako nas još ne stavljaju u pasivno kontemplativno i mistično stanje, oni čine gipkim našu dušu i čine je osjetljivijom za djelovanje Duha Svetoga.

To je općenito naučavanje teologa koje ovako sažima o. Meijraard. Nakon što je spomenuo mišljenje onih autora, koji su držali, da darovi Duha Svetoga - budući da su pridržani isključivo za herojske čine - ostaju neaktivni, u vježbanju redovitih kreposti nadodaje: "Njihovo se djelovanje jednako proteže na mnoge okolnosti, gdje Božja volja traži od nas neku spretnost ili veću poučljivost u vježbanju običnih kreposti kršćanskog života, na primjer, kad se radi o tome, da se čovjek oslobodi nekih svojih mana, da ukroti svoje strasti, da se opre tjelesnim napastima, napastima svijeta i đavla., napose, kad slabost ili bolest dotičnoga traže potpuniju i djelotvorniju pomoć I dosljedno počelo uzvišenijeg djelovanja.

Ovo posljednje mišljenje smatramo istinitim, jer se temelji na činjenici, da darovi ne izvode neka posebna i od kreposti različita djela nego nam one jednostavno dolaze u pomoć, da se spremnije i lakše vježbamo u svim krepostima.“

A ako nam darovi Duha Svetoga pomažu a vježbanju običnih kreposti pomažu nam i u mislenoj molitvi razmatranja koja je čin kreposti odnosa duše s Bogom i jedno od najdjelotvornijih sredstava za vježbanje u krepostima. Ovi darovi tada djeluju prikriveno i nije moguće razlikovati njihovo djelovanje od djelovanja kreposti. U nekim časovima ipak oni djeluju na jedan očitiji način, dajući nam kratkotrajne intuicije, koje jače djeluju na dušu, nego umovanje i više potiču u njoj osjećaje ljubavi, nego što ih, redovito osjećamo.

Još nas više ti darovi pomažu u aktivnoj kontemplaciji koja se sastoj i u nekoj čuvstvenoj intuiciji istine. Pa to je upravo glavno svojstvo razvitka molitve da olakšaju taj pojednostavljeni pogled vjere time što naš intelekt ti darovi čine prodornijim, a našu ljubav žarčom. Već njihovo djelovanje - iako nas još ne dovodi u mistično kontemplativno stanje češće je i djelotvornije, nego u redovitoj mislenoj molitvi razmatranja. Time tumačimo, kako se naša duša može duže zaustaviti i čuvstvenije uputiti svoje poglede na jednu te istinu.

Ali u ulivenoj kontemplaciji darovi Duha Svetog imaju naročitu ulogu i nakon što su darovi u duši posve razvijeni oni daju duši tako divnu nutarnju gipkost, po kojoj ona postaje sposobnom za mistično ili kontemplativno stanje.

Tri dara Duha Svetoga između na posebni način dolaze do izražaja kod kontemplacije, i to darovi: znanja, razuma i mudrosti.

Pravo da kažemo, same naše više sposobnosti, razum i volja, ukoliko ih usavršavaju i preobražuju teološke kreposti i darovi, i pokreće na djelovanje djelatna milost kojom Bog pokreće razum i volju su počela iz kojih izvire kontemplacija. Dakle kontemplacija proistječe iz djelovanja Duha Svetoga na razum i volju.

Darovi su zapravo nakalamljeni na naše sposobnosti i dosljedno tijekom kontemplacije i sposobnosti i darovi neodjeljivo dolaze do izražaja u istom činu. Te su sposobnosti, tako preobražene počela kontemplacije. To jest oni su bliži izvor iz kojeg, pod utjecajem milosti djelatne

izviru čini kontemplacije, kao što je razum, usavršen krepošću vjere, počelo iz kojega izvira čini vjere.

Svi teolozi priznaje, da su darovi Duha Svetoga razum i mudrosti neposredna počela kontemplacije. Ali poneki tu ulogu ne pripisuju daru znanja. Mi držimo, s većinom autora, da ne treba ni taj dar isključiti, jer kontemplacija ima katkada svoju ishodišnu točku u stvorenjima, a u tom nam slučaju dar znanja izvrsno dolazi, da nam pomogne, da gledamo sliku Božju u stvorovima.

"Bog je.- veli sv. Ivan od Križa - na svakom od svojih stvorenja ostavio svoj trag, ne samo time, što ih je stvorio iz ničega, nego i što im je dao osim toga milosti i bezbrojna svojstva. Povećao im je njihovu ljepotu još divnim redom i nepogrešivom ovisnošću, koja ih povezuje jedna s drugima... Stvorenja imaju u sebi trag Gospodnjeg prolaska, to znači žig njegove veličine, mudrosti i drugih božanskih svojstava«. A to je baš vlastiti učinak dara znanja, da nas od stvorenja diže k Stvoritelju, i da nam pokazuje ljepotu Božju, koji se sakriva pod tim vidljivim simbolima.

Ta tri dara Duha Svetoga jedan drugog upotpunjuje i djeluju li svi zajedno ili jedan za drugim u istoj kontemplaciji.

Tako nas **dar znanja** diže od stvorova k Bogu da nas s Njime sjedini. Njega prati uliveno svjetlo, po kojem jasno vidimo ništavilo svega onoga svijet traži: časti, bogatstva, uživanja. Po njemu vidimo cijenu trpljenja i poniženja kao sredstvo, da se približujemo Bogu, da Ga slavimo, vidimo odraz njegovih savršenosti, koje se kriju u stvorenjima. Tu svjetlost prati jedna milost, koja djeluje na volju, da se otrgne od stvorenja i da joj pomogne, da se s njima posluži samo kao stepenicama na putu k Bogu.

Dar razuma nam pomaže, da pođemo dalje. Taj dar nam pokazuje divni sklad, koji postoji između naše duše i Boga, između objavljenih istina i naših najdubljih težnja, kao i međusobne odnose tih istina, i time utvrđuje naš razum i naše srce na putu bližeg jedinstva s Bogom, utvrđuje ga u Božjim unutarnjim djelovanjima, u otajstvima presvetog Trojstva, Utjelovljenja ili milosti i omogućuje nam da se tim otajstvima divimo, promatrajući ih u njima samima, kao i u međusobnim relacijama i to toliko, da nam je teško od svega toga otrgnuti svoj razum i svoje srce.

Rysbroeck ga uspoređuje sa sunčanim svjetlom: "Sunce svojim zrakama, napunja zrak divnom bistrinom. Ono obasjava svaki oblik i svako tijelo i omogućava razlikovanje svih boja. Tako taj dar prodire u razum i tu proizvodi tu jednostavnost i bistrinu. Tu jednostavnost prožimaju zrake posebne bistrine. Tada smo sposobni, da spoznamo divna svojstva, koja su u Bogu i koja su izvor svih njegovih djela".

Dar mudrosti, po kojem sve stvari cijenimo i prosuđujemo u njihovu odnosu prema Bogu i po kojem uživamo u božanskim stvarima, još jače utvrđuje i povezuje naš razum i naše srce na predmet koji promatramo i omogućava nam da prionemo uza nj još žarče i još ustraj nije,

Ruysbroeck opisuje i tu ugodnost, slast, koju proizvodi taj dar: »Ta slast je tolika, da se duši čini da se u toj neizmjerljivoj slasti mora poništiti i uništiti i nebo i zemlja, i sve što oni obuhvaćaju. Ta slast je i ispod i iznad (to znači u višim i nižim sposobnostima duše), izvana i iznutra, prožima i ispunja kraljevstvo čitave duše... Tako razum shvaća jednostavnost, odakle izvira sve radosti. Iza toga rasvijetljeni razum stane promatrati. On ipak znade da to neiskazano uživanje mora ipak umaći njegovoj spoznaji jer njegovo se promatranje odvija u svijetlu stvorene svjetlosti, a ovi užitci su bez mjere. Stoga razum nemoćno prestaje u tom promatranju. Ali razum, koji je preobražen, zahvaljujući toj svjetlosti bez granica, promatra i učvršćuje bez prestanka neshvatljivu radost blaženstva."

Ostala četiri dara Duha Svetoga, iako nemaju u kontemplaciji tako važno mjesto, imaju, ipak nekog udjela i to na dva načina:

a. Oni nas na nju pripravlja, jer i po njima postaje naša duša gipkija i poučljivija za djelovanje Duha Svetoga.

b. Oni u njoj sudjeluju, jer bude u našem srcu pobožna čuvstva, koja prate kontemplaciju. Tako nam na primjer dar straha Božjega daje osjećaje žalosti i odricanja, od stvorova. Dar pobožnosti opet osjećaje sinovske ljubavi; dar jakosti osjećaje velikodušnosti i ustrajnosti; dar savjeta nam pomaže, da primijenimo na sebe i na druge primljena rasvjetljenja Duha Svetoga. Vidimo dakle da svaki od tih darova ima svoju ulogu u kontemplaciji

Pet duhovnih osjetila i darovi Duha Svetoga

Izvjescni broj Otaca i teologa a s njima i mnogi mistični pisci., govore o pet duhovnih osjetila analogno s pet osjetila mašte. Evo lijepog teksta, u kojem ih opisuje sv. Augustin: "Što ja pak ljubim kad Tebe ljubim? –Ne ljubim tjelesne ljepote, niti vremenite krasote... Pa ipak ja ljubim neko svjetlo, neki glas, neki miris, neku hranu, neki zagrljaj kad ljubim Boga moga, koji je svjetlo, glas, miris, hrana i zagrljaj unutarnjeg čovjeka u meni. Tamo svijetli mojoj duši svjetlost koja ne obuhvaća mjesto. Tamo zvuči glas što ga ne zahvaća ovo vrijeme, tamo se širi miris što ga ne raznosi vjetar. Tamo se osjeća slast, koja ne smanjuje uživanje. Tamo ostaje ono što zasitnosti ne raskida. To je što ljubim, kad Boga ljubim". (*Ispovijesti 10,6*)

Što treba shvatiti pod tim: duhovnim osjetilima? Izgleda nam, da su to zapravo funkcije ili djelovanje darova Duha Svetoga, posebno darova razuma i mudrosti. Tako se duhovna osjetila vida i sluha odnose na dar razuma koji nam pomaže gledati Boga i božanske stvari, i slušati Boga koji nam govori srcu.

Tri druga osjetila se odnose na dar mudrosti, koji nam omogućuje, da uživamo u Bogu, da udišemo i mirišemo miomiris njegove savršenosti i da s njime dođemo u kontakt nekim zagrljajem i duhovnim poljupcem, što nije ništa drugo, nego iskustvena ljubav prema Bogu.

Plodovi Duha Svetoga

Na darove se nadovezuju kušanje plodova Duha Svetoga i blaženstava koja im odgovaraju i koja ih dopunjuju, Kao milosti dragovoljno dane, koje imaju s darovima neku analogiju.

Plodovi Duha Svetoga. Kada stanovita duša vjerno odgovara, na djelatne milosti, koje pokreću kreposti i darove, ona čini kreposne čine, ispočetka nesavršeno i teško, a zatim sve bolje i sve ugodnije, koji ispunjaju srce svetom radošću. To su plodovi Duha Svetoga, koje možemo ovako definirati. Plodovi Duha Svetoga su kreposni čini, koji imaju već određenu savršenost i koji napunjavu dušu svetom radošću.

Pavao apostol ih nabroja devet: ljubav, radost, mir, strpljivost, blagost, dobrota, vjernost, krotkost, umjerenost. Ali on nije imao namjeru načiniti potpuni popis. A sv. Toma primjećuje s pravom, da je taj broj simboličan i da on u stvari označuje sve kreposne čine u kojima duša nalazi neku duhovnu utjehu. Plodovi su Duha Svetoga svi kreposni čini, u kojima čovjek uživa.

Ovi se plodovi razlikuju od kreposti i darova, kao što se razlikuje čin od mogućnosti. Ipak se svi kreposni čini ne mogu nazvati plodovima, nego samo oni koje prati neka duhovna radost. Iz početka kreposni čini često traže mnogo napora i imaju u sebi neku trpkost, neku napor, oporost kao zeleno voće. Ali kad se čovjek dugo vježba u krepostima, stiže neku lakoću u izvršavanju tih čina, i to čini bez velikog napora, što više i radosno, kao i' druge čine, za koje je stekao, naviku. Takve čine onda nazivamo plodovima. Plodove dakle postižemo; samo njegujući kreposti i darove, a po njima i blaženstva, koja su predokus vječne sreće.

Blaženstva

Blaženstva su posljednja kruna Božjeg djelovanja u nama. Kao i plodovi, to su čini, ali toliko savršeni, da izgledaju više kao plod darova Duha Svetoga nego kreposti. To su plodovi Duha Svetoga ali toliko zreli, da nam daju već neki predokus nebeskog blaženstva. Odatle im i ime. Naš ih Spasitelj, u svojem govoru na gori, svodi na osam: siromaštvo duhom, blagost, ožalošćeni (raskajani), glad i žeđ pravde, milosrđe, čistoća srca, strpljivost u progonstvu. Ali možemo reći da je i taj broj samo simboličan i da nema ništa, što bi ga ograničavalo.

Ta blaženstva nipošto ne označuju apsolutnu i savršenu sreću. To su prije sredstva da se postigne vječno blaženstvo i to vrlo djelotvorna sredstva. Jer kad čovjek radosno prihvaća, siromaštvo, blagost, čistoću, poniznost, kad znade, toliko nadvladati samoga sebe, da se moli za svoje neprijatelje i da ljubi križ, tada on savršeno nasljeđuje našega Gospodina i velikim koracima napreduje na putovima savršenstva.

Darovi, nas Duha Svetoga uvode na put sjedinjenja, kad znamo dopustiti da rastu u našoj duši. Koliko je neka duša više pročišćena toliko je djelovanje Duha Svetoga snažnije jer ne nailazi na otpore.

Darovi Duha Svetoga nam omogućuju da se vježbamo u svim moralnim i bogosloveskim krepostima u savršenijem stupnju i tako nas sjedinjuju s Bogom i pomažu nam nasljedovati njegova božanska savršenstva. Oni daju našoj duši onu gipkost i onu poučljivost koja omogućuje Duhu Svetomu da obuhvati našu dušu i da u njoj slobodno djeluje.

DODATAK 2. Opis iskustva stanja duše koja je proživjela duhovno vjenčanje prema iskustvu i nauku drugih svetaca

(Vidi uvodnu napomenu o značenju dodataka pojedinih odaja skripte: Ovaj dodatak donosimo kako bi se moglo vidjeti kako drugi sveti općenito ili kao vlastiti doživljaja vrhunska mistična iskustva preobražavajućeg sjedinjenja ili duhovnog vjenčanja. U svetačkoj i mističnoj tradiciji ova vrhunska sjedinjenja duše s Bogom na zemlji osim kao neizrecivost se još izražavaju u kategorijama nerastavljivosti duše i Boga, preobraženja - pobožanstvenjenja, osjećaja trajne prisutnosti i pred okusa vječnosti)

Sv. Anđela Folinjska: „Treći stupanj sastoji se u punini savršenstva i potpunom preobraženju duše u Boga. Duša je tada potpuno preobražena u Boga, tako da se u njoj vidi samo Isus nekada u svojim mukama, drugi puta u svojoj slavi, izgleda mi da On mijenja, preobražava moju dušu u biti i uranja u ponor svoga savršenstva... Tu vrhunsku objavu Boga sam doživjela tisuće puta, i uvijek je bila nova i drugačija. Bilo mi je rečeno da ovo neizrecivo darivanje je dobro koje posjeduju sveti u vječnom životu, da je pravo to a ne nešto drugo. Samo što ne uživamo u istoj mjeri jer u Nebu i najmanji od svetih uživa više nego bilo koje stvorenje ovdje na zemlji prije svoje smrti“.

Bl. Marija od Utjelovljenja, uršulinka: Blaženica je imala doživljaj trajnog sjedinjenja duše s Bogom, na početku tog iskustva duhovnog vjenčanja doživjela je razumsko viđenje Presvetog Trojstva. Ona ovako opisuje ovo iskustvo: „To je moje postojano i neprestano stanje duše. U ovom stanju se može govoriti o svemu, čitati sve, raditi što se želi pa ipak ono najbitnije u duši ostaje tajno. Duše nikada ne prestaje biti sjedinjenja s Bogom, uistinu ni njegove uzvišenosti nimalo dušu ne pomućuju... Oluje napasti ne uspiju doći do tih dubina i ništa ne može duši oduzeti njen blaženi boravak u nutrini“.

Sv. Ljudevit Montforski piše majci o neizmjernom nebeskom blagu koje nosi u duši i upućuje ju da ga i ona i svi drugi traže:

“U novoj obitelji kojoj pripadam vjenčao sam se s Mudročću i križem, tu je moje čitavo blago, vremenito i vječno, zemaljsko i nebesko, a ono je tako veliko da, kad bi bilo poznato, mojoj bi sudbini zavidjeli najbogatiji i najmoćniji kraljevi zemlje. Nitko ne pozna tajne o kojoj govorim, ili posve malo njih. Ti ćeš je upoznati u vječnosti, ako se sretno spasiš, jer se može dogoditi i protivno: dršći i više ljubi.

Molim svoga oca u ime Oca nebeskoga da se ne dotiče smole, jer će se uprljati, da ne jede zemlje jer će se udaviti, da ne udiše dima jer će se ugušiti. Bježati od svijeta i mrziti ga; i biti pobožan prema svetoj Djevici. U njoj sam ocu i tebi najodaniji. Pozdravljam tvoga anđela čuvara i tvoj sam sav u Isusu i Mariji, Montfort, svećenik i nevrijedni rob Isusov koji živi u Mariji”.

Ljudevit svojoj majci i nama daje naslutiti nešto od veličine svoje svetačke duše. On govori o mističnom braku svoje duše sa Mudrošću i križem. Naime u proteklom periodu u duhovnom životu traženje Mudrosti bijaše dominantna težnja svečevog nutarnjeg života, a ovdje nam govori o mističnom vjenčanju s Mudrošću u smislu jednog trajnog duhovnog stanja, posjedovanja. Ovaj tekst nije jedino svjedočanstvo o mističnom životu sv. Ljudevita. Znamo daje Grignonu još kao sjemeništarcu Leschassier uvjeren u njegovo duboko sjedinjenje s Kristom naložio da mu napiše o tome izvještaj koji nažalost nije sačuvan, a pred kraj života svetac u zadnjem suočavanju s Blainom, koje ćemo još komentirati, sam svom prijatelju priznaje da trajno osjeća u duši Isusovu i Marijinu prisutnost.

Više puta u svojim djelima svetac aludira na te vrhunce mistike, a ti tekstovi odišu njegovim vlastitim iskustvom: "Tko god želi da zadobije veliko blago Mudrosti, treba da je poput Salomona traži vrlo rano, ako je moguće već od svoje mladosti. Neka je traži duhom i čisto kao što čisti zaručnik traži svoju zaručnicu. Tražiti je treba ustrajno i neumorno sve dok je ne nađe. Jedno je sigurno: Vječna Mudrost toliko ljubi duše da ih uzima za svoje zaručnice i s njima sklapa duhovni, ali pravi brak kakav ovaj svijet ne poznaje ... Mudrost ne da čovjeku svjetlo da spozna istinu već i divnu sposobnost da tu istinu pred drugima". (*Ljubav vječne Mudrosti* 53 i 95).

Sv. Ljudevit je misionar i živi apostolatsku duhovnost. I u mistici je usmjeren na naviještanje. A visine mističnog sjedinjenja do kojih je svetac došao teško je iskazati riječima. Tako majci govori, da će u vječnosti, ako se spasi spoznati tu vrstu sjedinjenja s Bogom.

I drugi mistici, kad govore o tom vrhunskom sjedinjenju duše s Bogom, koriste iste ili slične usporedbe predokusa vječnosti. Tako sv. Terezija Avilska govoreći u *Zamku duše* u sedmoj odaji o duhovnome braku kaže: "Tako je velika tajna i tako uzvišena milost ono što tu Gospodin saopćava duši u jednom času da ne znam s čime da to usporedim, nego s time da joj Gospodin hoće pokazati u tom času kakva je slava na Nebu, na tako uzvišen način kakvo nije nijedno viđenje niti duhovni užitak". (VII. 2. br.3)

Sv. Ljudevit na više mjesta u svojim djelima s različitim naglascima piše o učincima koje u duši proizvodi sjedinjenje s Isusom. Ti tekstovi odišu osobnim mističnim iskustvom sveca. Montfort govori o saopćenju Mudrosti, o Bogu koji se daruje kao izrazu i ostvarenju Božje ljubavi koja se može za dušu dogoditi i na otajstveno skrovit i neprimjetan način. Sa svoje strane duša treba biti pripravljena i osposobljena za sjedinjenje s Bogom.⁷⁵ Svetac govori o onome što je sam proživio, a vidjeli smo da govori kako je doživio mistično vjenčanje s Kristom kojega on naziva Mudrošću i sa njegovim Križem te onda njegov nuka treba shvatiti i kao dio njegova duhovnog iskustva:

„Budući da je ta uzvišena ljepota po prirodi prijateljica dobra (usp. Mudr 7, 22.), a posebno dobra koje posjeduje čovjek, njezina je najveća radost da se saopćuje. Zato kaže Duh Sveti da ona među narodima traži osobe nje dostojne i da se izlijeva i predaje svetim dušama (Mudr 6, 17; 7, 27.). I upravo ta komunikacija Vječne Mudrosti čini od tih duša Božje prijatelje i proroke. Nekoć je ušla u dušu Božjega sluga Mojsija i komunicirala mu obilnu svjetlost da je vidio velike stvari i divnu snagu da čini čudesna i odnaša pobjede: „Ušla je u dušu sluga Gospodnjeg, i on se strašnim kraljevima opro čudesima i znacima” (Mudr 10, 16.). Kad božanska Mudrost uđe u dušu, ona u nju sa sobom donosi svakovrsna dobra i nebrojeno bogatstvo. „S njome su mi došla sva dobra i od ruku njezinih blago nebrojeno” (Mudr 7, 11.). Tako svjedoči za istinu Salomon nakon što je primio Mudrost. Između bezbrojnih učinaka koje Mudrost izvodi u dušama, a često na tako tajanstven način da ih možda ni sama duša ne zapaža, evo samo nekoliko onih najobičnijih. Vječna Mudrost saopćuje duši koja je posjeduje svoj duh pun svjetla: „Zato se pomolih, i razbor dobih; zavapih, i primih duh Mudrosti” (Mudr 7, 7). Taj profinjeni i pronicljivi duh kakav je bio u Salomona

⁷⁵ Za teološki komentar učinka sjedinjenja s Kristom vidi M. Sušac, nav. dj. str. 55-56.

prosuduje oštroumno i prodorno o svim stvarima: „Na sudu će se vidjeti kako sam oštrouman, i divit će mi se velikaši kad stanem pred njih” (Mudr 8, 11). Ona priopćuje čovjeku veliku znanost svetaca, ali i druge prirodne znanosti, pa i one najtajnije, ukoliko su joj podesne: „Ako li tko čezne za većim znanjem, ona poznaje prošlost i proriče budućnost, vična je izrekama i umije odgonetati zagonetke” (Mudr 8, 8). Jakovu je dala znanje svetaca, podarila mu znanje o svetinjama (usp. Mudr 10, 10.). Salomonu je dala istinsku znanost o cijeloj prirodi, o svemu što jest (usp. Mudr 7, 17.). „I spoznadoh sve što god je tajno i javno” (Mudr 7, 21). Iz tog istog beskrajnog izvora svjetlosti crpili su svoje uzvišene spoznaje svi crkveni naučitelji, između ostalih sv. Toma Akvinski kako sam priznaje, a mi ih upravo i cijenimo zbog tih spoznaja. Sami zapažate da ta rasvjetljenja i spoznaje koje daje Mudrost nisu suhe, besplodne i nepobožne, već su pune svjetla i unkcije, one su djelatne i pobožne, zadiru u srce i zadovoljuju ga, a istodobno nam prosvjetljuju duh“ (LJVM 90-94).

Prvi učinak sjedinjenja s Kristom Mudročću je prosvjetljenje i preobraženje same duše. Kako bi duša sigurno hodila putovima Božjim i ostala uvijek sjedinjena s Isusom, Bog joj ulijeva svoje svjetlo, svjetlo Duha Svetoga, koje prožima i zapaljuje cijelo biće. Ta spoznaja nadilazi redovnu ljudsku spoznaju jer se Bog koji je duh, izravno daruje ljudskom duhu, a to se kakao kaže svetac, može dogoditi neprimjetno i za samu dušu. Bog duši daruje poseban način spoznaje „veliku znanost svetaca,“ tj. iskustvenu mističnu spoznaju Božje prisutnosti i ljubavi. Svetac nastavlja:

„Mudrost ne daje čovjeku samo svjetlo da spozna istinu, već daje i divnu sposobnost da tu istinu preda drugima: „Ima znanje da govori”(Mudr 1, 7). Mudrost posjeduje spoznaju onoga što se govori, i ona daje znanje da se to dobro govori, jer „ona je otvorila usta nijemima i obdarila djecu nejaku jezikom rječitim” (Mudr 10, 21). Ona je razriješila nerječit jezik Mojsijev, ona je „dala svoje riječi u usta prorocima da istrjebljuju i ruše, da zatiru i nište, da grade i sade” (Jer 1, 9-10), mada se oni branili da ne znaju govoriti više od maloga djeteta. Mudrost je dala i apostolima lakoću u propovijedanju Evanđelja da posvuda objavljuju divotna djela Božja (usp. Dj 2, 1). „Ti puniš usta besjedom.” Od njihovih je ustiju načinila riznicu riječi. Budući da je Božanska Mudrost od vječnosti i u vremenu, ona je uvijek govorila, i na njezinu je riječ sve stvoreno i sve obnovljeno. Ona je govorila preko proroka i preko apostola, a govorit će i do konca vjekova kroz usta onih kojima se daje. No riječi koje božanska Mudrost saopćuje ljudima nisu neke uopćene, prirodne i ljudske riječi već su one uistinu božanske (usp. 1 Sol 2, 13). To su jake, djelujuće i prodorne riječi: „Oštrije od svakog dvosjeklog mača” (Heb 4, 12), koje idu od srca onoga koji govori do srca onoga koji sluša. Salomon je primio upravo taj dar Mudrosti, jer mu „dade Bog govoriti kako ga svjetova” (Mudr 7, 15). Te je riječi Gospodin obećao i svojim apostolima: „Ja ću vam dati rječitost i mudrost kojoj se neće moći suprotstaviti ni oduprijeti svi vaši neprijatelji” (Lk 21, 15). A u našem vremenu ima tako malo propovjednika koji imaju taj neprocjenjivi dar riječi, koji mogu reći sa sv. Pavlom: „Navješćujemo Mudrost Božju”(1 Kor 2, 7). Oni, naprotiv, većinom govore prema naravnom svjetlu svoga duha ili iz kakve knjige, a ne kako ih savjetuje božanska Mudrost ili iz božanskog obilja (usp. Mt 12, 34) što im ga pruža Mudrost. Upravo danas i ima tako malo obraćenika koji se obraćaju pod djelovanjem riječi. Kad bi propovjednik uistinu primio od Mudrosti taj dar riječi, njegovi bi slušatelji jedva mogli odoljeti njegovim riječima, kako nas uči primjer sv. Stjepana: „Ne mogoše odoljeti mudrosti i Duhu kojim je govorio” (Dj 6, 10). Takav bi propovjednik govorio istodobno i s puno miline i s autoritetom kao onaj koji ima vlast (usp. Mk 1, 22) (LJVM 95-97).

Drugi učinak najuže povezan s prvim je apostolatska dimenzija iskustva sjedinjenja s Isusom. Sv. Ljudevit koji je sam bio pučki misionar i navjestitelj Evanđelja, upravo ovu dimenziju duhovnog i mističnog života smatra vrhuncem kršćanskog savršenstva (usp. LJVM 30). Naime, sjedinjenje s Kristom Mudročću ne daje čovjeku samo svjetlo da spozna istinu, već daje i divnu sposobnost da tu istinu preda drugima. Za sveca je sposobnost učinkovitog naviještanja Evanđelja Božji dar. Duša koja je sama u molitvi i kontemplaciji usvojila duh i poruku Evanđelja, prošla kroz čišćenja i došla do sjedinjenja s Bogom te iskustveno kuša Božju ljubav, tu istu ljubav učinkovitim naviještanjem prenosi drugima. Svetac nastavlja:

„Vječna Mudrost, predmet blaženstva i naslade Vječnoga Oca i radost anđela, postaje u čovjeku koji je posjeduje počelom najčišćih slasti i utjehe. Ona mu daje tek za sve što je Božje, a odvraća ga od stvorenja. Duh mu razveseljuje blještavilom svoga svjetla, a u srce mu ulijeva

neopisivu radost, zadovoljstvo i mir usred gorčina i okrutnih muka kako kaže i sv. Pavao: „Preobilna je radost moja zbog sve nevolje naše” (2 Kor 7, 4). „Kada se vratim kući, tad ću počinuti kraj nje, jer u drugovanju s njome nema gorčine, i nema bola u zajedništvu s njom, već samo užitek i radost“ (Mudr 8, 16). I u svemu tome sam se radovao, jer Mudrost sve donosi (usp. Mudr 7, 12). U ljubavi je njezinoj radost čista (usp. Mudr 8, 18). A radosti i užici koje donose stvorenja samo izgledaju kao radost, a u stvari su opterećenje duha“ (LJVM 98).

Treći učinak sjedinjenja je nutarnje kušanje ljepote Božje ljubavi. Duša osjeća da je ljubljena od Boga te da mu ljubavlju odgovara na ljubav. Ta igra ljubavi duše i Boga rađa slašću i utjehom, donosi duboki nutarnji mir i odvraća dušu od stvorenja. To mistično sjedinjenje s Bogom ostaje u duši aktualno i u svim protivštinama i mukama koje doživljava (usp. PPK 52-53).

Svetac nastavlja: „Kada se vječna Mudrost predaje jednoj duši, ona joj daje sve darove Duha Svetoga i sve nužne krjeposti u visokom stupnju: daje joj bogoslovne krjeposti: živu vjeru, čvrstu nadu, goruću ljubav; stožerne krjeposti: razboritu umjerenost, veliku razboritost, savršenu pravednost i neslomljivu jakost; moralne krjeposti: savršenu vjeru, duboku poniznost, ljupku blagost, potpunu poslušnost, potpuno odreknuće sebe, trajno mrtvljenje, uzvišenu molitvu itd. To su te krasne krjeposti i nebeski darovi o kojima Duh Sveti u malo riječi ovako govori: „Ako li pak tko ljubi pravednost, krjeposti su plodovi njezinih napora: ona poučava umjerenosti i razboritosti, pravednosti i hrabrosti, od kojih u životu nema ništa korisnijeg ljudima” (Mudr 8, 7) (LJVM 99).

Četvrti učinak sjedinjenja je uzdizanje duhovnog života po ulivenom Božjem daru na one stupnjeve do kojih duša sama po sebi i svojim naporima nikada ne bi mogla doći. Na taj način u svim bitnim dimenzijama duhovnog života vjernik živi novim božanskim životom što se očituje prvenstvenom u činima krjeposti koji nadilaze ljudske snage. Po sjedinjenju Bog je ne samo prisutan nego uz ljudsku suradnju i djelatan u konkretnom životu.

Svetac nastavlja: „Konačno, budući da je Mudrost najaktivnija od svega, „gibljivija je od svakog gibanja”, ona ne ostavlja one kojima je poklonila svoje prijateljstvo u stavu mlakosti i nemara, već ih raspaljuje ognjem ljubavi i nadahnjuje im velike pothvate na slavu Božju i spasenje duša. No da ih prokuša i da ih učini što dostojnijima sebe, pribavlja im velike borbe i čuva za njih protivštine i oprečnosti gotovo u svemu što poduzimaju. Dopušta čak i đavlu da ih kuša, a svijetu da ih ocrnjuje i prezire, dok ih njihovi neprijatelji nadvladavaju i pobjeđuju. Čak ih i sami prijatelji i rođaci napuštaju ili izdaju. Sad pripušta da izgube dobra, sad im opet šalje kakvu bolest. Ondje ih čeka nepravda, tamo opet žalost i utučenost srca. Kuša ih na svaki način u tijesku raznih nevolja. „Ako su u očima ljudskim bili kažnjeni, nada im je puna besmrtnosti. Za malo muke zadobili su dobra velika, jer ih je Bog stavio na kušnju i našao da su ga dostojni. Iskušao ih je kao zlato u taljiku i primio ih kao žrtvu paljenicu” (Mudr 3, 4-6). „Mudrost je pravedniku uspjehom okrunila napore njegove i umnožila plodove truda njegova. Kad su ga pritijesnili lakomci, pomogla ga je i obdarila bogatstvom, sačuvala ga od neprijatelja i zaštitila ga od zasjeda, darovala mu pobjedu u žestokom boju da spozna kako je bogobožnost od svega jača” (Mudr 60, 10-12). Eto, tako križ postaje baština i nagrada onih koji žele ili već posjeduju Vječnu Mudrost. Ali ta ljupka gospodarica sve proračunava, važe i mjeri te daje svoje križeve svojim prijateljima u onoj mjeri u kojoj ih oni mogu nositi, te na njih izlijeva toliku bujicu svojih naslada da im ti križevi postaju pravi užici“ (LJVM 100 i 1003).

Peti učinak sjedinjenja se nadovezuje na prethodne. Redovno duhovno iskustvo ili mistika življenja posvete usmjereni su prema sjedinjenju s Bogom i dioništvu u Božjem djelovanju u svijetu i dušama po naviještanju Evanđelja što sobom nužno nosi protivljenja kao što se to vidi iz Isusova života. Nakon što je doveo dušu do sjedinjenja s Bogom, on je vodi daljnjem suobličenju Isusu Kristu po nasljedovanju njegova života. To uvijek ostaje otvoren put za daljnji rast. Sjedinjenje s Bogom daje duši ispravno razumijevanje svih križeva i protivština u životu kao i snagu da ih podnose u Kristovu Duhu s njime. Upravo ta stvarnost, usprkos svim protivštinama u duši rađa i duhovnom radošću. O toj mudrosno-mističnoj spoznaji Kristova križa koja postaje izvor plodnog svetačkog apostolata u osobnom iskustvu sv. Ljudevita opisuje u pismu upućenom sestri Luizi. Sestra Katarina od sv. Bernarda, Ivana Guyonne (Luiza) iz Rambervilliersa, svjesna koliko mora biti zahvalna Ljudevitu za svoje zvanje, piše bratu u Pariz i poslije toliko godina želi ga vidjeti. Ako

je već u Parizu, mogao bi doći i do nje. Zahvaljujući toj sestričnoj želji, ostao nam je jedan od najljepših bisera koje je napisao Montfort, pismo od 15. kolovoza 1713. Montfort govori o mističnom sjedinjenju s Kristovim križem koje postaje izvor plodnoga apostolata. Svetac po sjedinjenju s Kristom živi onu duhovnu stvarnost koju je još sv. Pavao apostol u Poslanici Galaćanima opisao riječima: „Dječice moja koju ponovno u bolovima rađam dok se Krist ne oblikuje u vama“ (Gal 4,1 9).

„Živio Isus, živio njegov križ! Kad bi ti znala moje križeve i moja poniženja u pojedinostima, sumnjam da bi tako živo željela vidjeti me, jer u svakom kraju gdje se nađem uvijek pružam jedan krak križa svojim najboljim prijateljima da ga nose, često protiv moje i protiv njihove volje. Nitko me ne može podržavati niti se usuđuje izjasniti za mene, a da zbog toga ne bi trpio, a često pada i pod udar pakla protiv koga se borim, svijeta komu se protivim i tijela koje progonim. Mravinjak grijeha i grješnika što ih napadam, ne pušta nikakva mira ni meni ni mojima. Uvijek u pripravnosti, uvijek na bodljikama, na oštrom kamenju, osjećam se kao lopta u igri: još nije udarena s jedne strane, već je biju s druge krutim udarcem. To je sudbina siromašnog grješnika. Tako sam bez predaha i bez odmora već trinaest godina, otkako sam izašao iz sv. Sulpicija. Ipak, draga sestro, blagoslivljaj Boga za mene, jer sam zadovoljan i radostan posred svih svojih patnji, te ne vjerujem da na svijetu ima išta slađe za mene od najgorčega križa, kad je natopljen u krvi rassetoga Isusa i u mlijeku njegove božanske majke. No, osim ove nutarnje radosti, imamo još jednu veliku korist kad podnosimo križeve. Želio bih da proživljavaš ono što ja proživljavam. Nikad nisam postigao toliko obraćenja koliko nakon najoštrijih i najnepravednijih zabrana. Hrabro, predraga sestro, nosimo nas troje, naš križ u dva suprotna područja kraljevstva. Nosi ga dobro sa svoje strane, ja ću nastojati pomoću Božje milosti da ga nosim sa svoje strane, i ne tužimo se, ne mrmljajmo, ne skidaj ga i ne ispričavaj se, i ne plačimo poput djece koja prolijevaju suze i koja se tuže na to što im se daje da nose stotine librica zlata, ili kao onaj zemljoradnik koji je očajavao nad time što su mu polje pokrili zlatnicima da ga obogate“ (PIS 26).

Mudrost križa koju svetac gore navodi kao učinak sjedinjenja s Kristom i o kojoj govori sestri u citiranom pismu, a detaljnije opisuje u *Pismu prijatelja križa*. Njegovo osobno iskustvo i duhovna nauka o vrhuncima mističnoga iskustva mudrosti križa najbolje se odražava u opisu prijatelja križa koji po sjedinjenju s Kristom postaje „pravi Kristonosac, što više drugi Isus Krist“ (PPK 4). Ako se u citiranom pismu najbolje vidi kako je sv. Ljudevit osobno proživljavao mističnu dimenziju sjedinjenja s Kristom po križu, u tekstu koji slijedi on najjasnije opisuje nutarnju dinamiku iste duhovne stvarnosti sjedinjenja. Duhovno bogoslovlje naučava da duša, iako po sjedinjenju s Kristom kuša trajnu Božju prisutnost koja sobom nosi mir i sigurnost, zbog toga nije oslobođena nesvojevoljnih nesavršenosti koje su najčešće izraz ograničenosti ljudske naravi, a nekada i Božjeg dopuštenja (usp. PPK 47). Još manje je pošteđena poteškoća i trpljenja na duhovnom putu koji završava samo smrću, ali isto tako treba naglasiti da duša sve što misli, odlučuje, osjeća, radi, podnosi i trpi čini sjedinjenja s Kristom, ostvaruje Pavlove riječi „živim, ali ne više ja, nego Krist živi u meni“ (Gal 2, 20):

„Vi se zovete prijatelji križa. Uzvišeno li je ovo ime! Priznajem vam, da sam tim imenom očaran i gotovo zablješten. Ono je sjajnije od sunca, uzvišenije od neba, slavnije i veličanstvenije od najkrasnijih naslova i imena careva i kraljeva. To je veliko ime Isusa Krista, pravoga Boga i čovjeka; da, to mora biti i jedino pravo i jasno ime svakoga kršćanina (usp. Gal 6, 14). Ali kolikogod me oduševljava njegov sjaj, toliko se bojim njegove težine. Kolike li nepropustive i teške dužnosti su sadržane u ovom imenu, sam Duh Sveti izriče ih ovim riječima: „Vi ste izabrani rod, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod određen za Božju svojinu“ (1 Pt 2, 9). Prijatelj križa je od Boga izabrani čovjek, između deset tisuća ljudi, koji žive po svojim sjetilima i samo po svojoj glavi, da postane božanski duhovan, uzdignut iznad razuma. Provodi život posve protivan sjetilima u svijetlu čiste vjere i žarke ljubavi prema križu. Prijatelj križa je svemoćni kralj i junak, koji slavi pobjedu nad đavlom, svijetom, tijelom i nad njihovim trima požudama (usp. 1 Iv 2, 16). Ljubavlju, kojom ljubi poniženja, pobjeđuje oholost sotone; ljubavlju prema siromaštvu, nadvladava škrtost svijeta; ljubavlju prema trpljenju, mrtvi sjetilnost tijela. Prijatelj križa je svet čovjek, rastavljen od svega vidljivoga. Srce je njegovo uzvišeno nad sve ništavno i prolazno, njegova domovina je u

nebu, na zemlji boravi samo kao stranac i došljak i ne poklanja joj svoga srca (usp. 1 Pt 2, 11); promatra je posvema ravnodušno, pače je prezirno gazi nogama. Prijatelj križa je dragocjena svojina Isusa Krista koju je zadobio raspet na Kalvariji u zajedništvu s Majkom. On je Benjamin, sin boli i sin desnice, rođen u njegovom bolnom srcu, proizišao iz njegova ranjenoga boka i još rumen od njegove krvi. Rođen u ovakvoj krvavoj žrtvi, želi jedino križ, smrt svijetu, tijelu i grijehu, da uzmogne već ovdje na zemlji živjeti sakriven život s Kristom u Bogu (usp. Kol 3, 3). Napokon je savršeni prijatelj križa, pravi Kristonosac, što više drugi Isus Krist, tako da uistinu može reći s apostolom: „Živim, ali ne više ja, nego Krist živi u meni“ (Gal 2, 20) (PPK 3-4).

Marijanska dimenzija iskustva sjedinjenja s Kristom

Raspravljajući o ovoj temi govorimo o najosobnijem vidiku mističnog iskustva sv. Ljudevita koje je utkao u duhovnu nauku posvete. Sv. Ljudevit je prijatelju Blainu sam kazao da je u duši kušao trajnu Isusovu i Marijinu prisutnost, a o Marijanskoj karakteristici svoga mističnog sjedinjenja govori i u pjesmi *Pobožni rob Isusa Krista u Mariji*. Svetac pjeva: „Ja nosim Mariju u sebi urezanu crtama slave, ali u tami vjere.“

Svakodnevno se predajući Mariji po posveti u molitvi i nastojanju da je nasljeđuje, između nje i posvećene osobe se uspostavlja duboka duhovna komunikacija. Sv. Ljudevit, koristeći mistične kategorije zaručništva, poručuje da Marija u ljubavi samu sebe daruje osobi koja se njoj posveti te tako vjernik može imati u sebi Marijin duh. Radi se o mističnom sjedinjenju, duhovnom iskustvu zajedništva dviju osoba te o preobraženju u Duhu Božjem.

„Udijelit će ti se duša Presvete Djevice da slaviš Boga. Njezin će duh ući na mjesto tvojeg da se raduje u Bogu, svome spasenju. Samo trebaš biti vjeran vježbama ove pobožnosti. Neka u svakome bude Marijina duša da tu slavi Boga. Neka Marijin duh bude u svakome da se tu raduje u Bogu“ (PP 217).

Sada ćemo se samo ukratko osvrnuti na opis samog mističnog iskustva Marijine prisutnosti u duši koja vjerno živi posvetu te tako dođe do sjedinjenja s Isusom. Da bi išla tim putem, duša se mora vježbati u prakticanju svih sredstava kojima se postiže i čuva sjedinjenje s Mudročcu. Na poseban način se treba vježbati u nutarnjim i vanjskim vježbama življenja posvete, o čemu ćemo govoriti u narednom poglavlju. Ovdje ćemo samo prikazati tekst sv. Ljudevita koji najbolje opisuje marjansku dimenziju mističnog iskustva življenja posvete:

„Trebamo sva svoja djela raditi u Mariji. Da dobro shvatimo ovu vježbu, trebamo znati da je Presveta Djevica pravi zemaljski raj novoga Adama, i da joj je stari raj zemaljski bio samo slika. U ovom, dakle, raju zemaljskom postoje bogatstva, ljepote, rijetkosti i neizrecive slasti što ih je tu ostavio novi Adam, Isus Krist. U tom je raju on uživao devet mjeseci, činio čudesa i prosipao svoje bogatstvo božanskom darežljivošću. Ovo presveto mjesto sastoji se jedino od djevičanske i neoskvrnjene zemlje od koje je bez ikakve mrlje i ljage stvoren i othranjen novi Adam, djelovanjem Duha Svetoga koji tu prebiva. U ovom je zemaljskom raju uistinu stablo života koje je donijelo Isusa Krista, plod života i stablo znanja dobra i zla, koje je dalo svjetlo svijetu. Ima na ovome divnome mjestu stabala zasađenih Božjom rukom i natapanih njegovim božanskim pomazanjem, koja su nosila i vazda nose plodove božanskog ukusa. Ima tu lijeha okićenih krasnim raznim cvijećem krjeposti koji širi miomiris te njime mirišu i sami anđeli. Ima na tom mjestu zelenih livada, nade neosvojenih tvrđava jakosti, čarobnih zgrada pouzdanja itd. Jedino nam Duh Sveti može otkriti istinu koja se skriva u ovim slikama tvarnih predmeta. Na ovome je mjestu čist, neokužen zrak čistoće; bijeli, bez noći, dan svetoga čovječanstva; sjajno, bez sjena, sunce Božanstva; neprestano užarena peć ljubavi u koju se netom ubaci gvožđe, sve se ono usije i pretvori u zlato; tamo je i rijeka poniznosti koja ključa iz zemlje i, dijeleći se na četiri rukavca, natapa čitavo ono čarobno mjesto. Ta četiri rukavca označuju četiri stožerne krjeposti“ (PP 261).

Formula u Mariji pokazuje prebivanje i jedinstvo.⁷⁶ Ova formula se može najmanje opisati. Sam svetac se koristi slikama i simbolima. U njemu prevladava neizrecivo kao tipični naglasak govora mističara koji žele opisati samo iskustvo. Cijeli ovaj broj je duhovni komentar Post 2, 8-10. Radi se, o “marijanskoj mistici”, o mističnom iskustvu, o jednom općenju duha s Marijom toliko dubokom da se skoro više ne razlikuje duh onoga koji se posveti od njenog duha. Sv. Ljudevit nam daje razumjeti da naše sjedinjenje s Marijom nije samo prisutnost jednog uzora u našem životu, nego je to nutarnje jedinstvo, svojstvo žarke ljubavi koje dinamički, a ne ontološki, prenosi biće koje ljubi u ljubljeno biće. Samo iskustvo nam može pomoći da to shvatimo. Montfort nas uvjerava da je moguće doći do tih otajstvenih dubina, koja su dar Duha Svetoga, onima koji su ustrajni na Marijinom putu. Sveci i duhovni velikani koji su slijedili Montfortov savjet, potvrđuju da on ima pravo. Montfort nastavlja:

„Duh Sveti na usta svetih otaca naziva Presvetu Djevicu: 1. Istočna vrata, na koja Veliki svećenik Isus Krist ulazi u svijet i izlazi iz njega, jer zbilja preko nje je on ušao u svijet prvi put, a preko nje će u nj doći i drugi put; 2. Svetište Božanstva, odmaralište Presvetoga Trojstva, Božje prijestolje, Božji grad, Božji oltar, Božji hram, Božji svijet. Svi ti razni nazivi i pohvale sasvim su istiniti s obzirom na razna čudesa i milosti, što ih je Svevišnji učinio u Mariji. Kolikoga li bogatstva! Kolike li slave! Kolikog li uživanja! Kolike li sreće moći unići u taj vrt-Mariju i stanovati gdje je Svevišnji postavio prijestolje svoje najveće slave! Ali teško li je nama grješnicima imati dopuštenje i sposobnosti i svjetla da možemo unići u mjesto tako uzvišeno i sveto koje čuva ne više Kerub, kao stari raj zemaljski, nego sam Duh Sveti, koji se je učinio njegovim neomeđenim gospodarom i govorio o njoj: „Ti si vrt zatvoren, sestro moja, nevjesto, vrt zatvoren, zdenac zapečaćen“ (Pj 4, 12). Marija je zatvoren vrt! Marija je zapečaćen studenac! Bijedna djeca Adamova i Evina, izgnana iz raja zemaljskoga ne mogu unići ni u ovaj raj nego po osobitoj milosti Duha Svetoga koju moraju zaslužiti. No ako smo svojom vjernošću postigli ovu milost, trebamo rado prebivati u lijepoj Marijinoj unutarnjosti, tu mirno počivati, tu pouzdano tražiti oslon, tu se sigurno skrivati i tu se neograničeno izgubiti da bi se u djevičanskom Marijinu krilu duša hranila mlijekom njezine milosti i njezina majčinskog milosrđa; oslobodila od svih svojih smetnji, bojazni i skrupula; bila sigurna od svih svojih neprijatelja: đavla, svijeta i grijeha koji tamo nisu nigda imali pristupa, radi čega Marija izjavljuje: „Tko u meni radi, taj ne griješi“ (Sir 24, 22), tj. koji ostaje duhom u Presvetoj Djevici, neće počinuti znatnijega grijeha; da bi se tu oblikovala u Isusa, a Isus u njoj, jer je djevičansko Marijino krilo, po riječima otaca, dvorana Božjih tajni gdje su bili oblikovani Krist i svi odabranici: „Ovaj i onaj u meni je rođen“ (Ps 86, 5) (PP 262-264).

A svetac je duhovnu dinamiku tog mističnog iskustva ukratko naznačio u tekstu. Samo Duh Sveti može dovesti dušu do tih visina mistike, svetosti i razumijevanja samog iskustva: „Jedini nam Duh Sveti može otkriti istinu koja se skriva u ovim slikama tvarnih predmeta.“ Taj put za dušu nije lagan zbog vlastite nepočišćenosti: „Ali, teško li je nama grješnicima imati dopuštenje i sposobnosti i svjetla da možemo unići u mjesto tako uzvišeno i sveto koje čuva ne više Kerub, kao stari raj zemaljski, nego sam Duh Sveti.“ Svaka duša i sama manje ili više doprinosi svom duhovnom rastu ovisno i o tome koliko surađuje s milošću, a do tog vrhunskog mističnog iskustva, uz Božji dar, djelovanje Duha svetoga dolazi svojom vjernošću: „No, ako smo svojom vjernošću postigli ovu milost, trebamo rado prebivati u lijepoj Marijinoj unutarnjosti, tu mirno počivati.“ Učinci mističnog prebivanja u Mariji su iskustveno kušanje Marijine majčinske ljubavi, sloboda od prepreka, bojazni i skrupula, sigurnost od duhovnih neprijatelja, ne činjenje znatnijeg grijeha i preobraženje u Isusa. Montfort je svjestan da će malo duša doći do tih razina i življenja posvete i ustrajati u tome stanju (usp. PP 119, MT 44).

Sv. Veronika Giuliani: „Bože moj, Ljubavi moja, što želiš od mene? Učini mi se da me On pita? A što ti hoćeš? Ja osjećam da ne želim drugo nego Njega, a On želi da mu se u svemu i

⁷⁶ C.V. Truhlar, nav. dj. str.28. Neizrecivost samog mističnog iskustva i korištenje slika i simbola u govoru je tipično za mistično iskustvo. U ovom tekstu sv. Ljudevit upravo na taj način govori o Marijinoj mističnoj prisutnosti.

sasvim predam u njegove ruke, za vršenje odredaba njegove svete volje. Čim to prihvatim, osjetim jače djelovanje od svih što sam ih ikada imala. Sve ono što mi Bog pomaže razumjeti, On to u isto vrijeme radi i surađuje, u sebi za moju dušu, a duša je sudionica ovog rada i suradnje, putem priopćenja što joj ga On daje. Ovo su radnje, što se ne mogu objasniti riječima.

Ostvaruju mnoge učinke u duši! Sada je sasvim uzdižu u Boga po ljubavnom sjedinjenju; sada je užiju veoma jako i tolikom žestinom, da se osjeća kako plamti i kako je nestaje. A u času kad se osjeća kao na umoru, osjeća kako joj se vraća život, i život u Bogu, s Bogom i za Boga. U tri načina je sve jedan način; ali ne postoji mjera u ovom načinu življenja. Kao što se čini da Bog drži stalnu mjeru bez načina u mojoj duši, i duša prema Bogu; postoji mjera bez načina.

Neka radi što joj je po želji, da mu ugoditi; neka radi bilo što, da nikada ne počini grijeh; neka misli i razmišlja o onome što uvijek smije raditi; da Bog ostane zadovoljan s onim što traži. Ona se nikada ne zasiti; ona uvijek želi sve više ugoditi Bogu. Ali ova čežnja jest žeđa, što se nikad ne gasi; štoviše mi se čini da raste; u mojoj se duši, mnogo toga, što je meni nepoznato, skrilo, što užije ovaj oganj.

Osjećajući ovaj požar, ona se doživljava izvan sebe, posve osvojena od Boga, pa ne govori drugo osim ovo: Bože moj, zadovolji se sa sobom, za se; jer ja ne mogu ništa. Dok boravim s tobom, po milostima što mi ih daješ, zadovolji se sa mnom, u sebi, kako to ti znaš i želiš jer ja ne razumijem ništa, ne mogu ništa. Uživam da si ti Bog svemogućí, neizmjerni, najviši sa svim svojim božanskim atributima.

Duša mijе ponovno doživjela uzdignuće. Pri tome je kratko imala udjela u božanskoj ljubavi i primala ona intimna priopćenja, između Boga i duše, a o čemu se ne može ni riječ izgovoriti. Spomenut ću samo, da duša osjeća kako je sasvim osvojena od Boga. U tom času se doživljava kao da se mijenja iz jedne u drugu, i ostaje prepuna osjećaja; ali ne na način kao da je sposobna za djelovanje, jer je ona svjesna svoje nemoći. Božja ljubav, koja u njoj djeluje, obasiplje je sa svim svojim darovima i milostima; a ona u onom istom času daje Darivatelju dar što joj ga je on udijelio. Ne postoji dar što se može dati Bogu, osim vraćanja Bogu one iste njegove najčišće ljubavi. Ista pak ljubav je ono što darežljivo ulijeva veoma značajne milosti u dušu, koja po istoj toj ljubavi postaje sposobna za ljubav. Uostalom, ona osjeća da je ostalo u njoj nešto o čemu ona ne može govoriti, i ne nalazi načina da to bilo kako protumači.

Sve je to ostavio u meni - govorim na način govora - kao čin trajne i obnovljene ljubavi; a ovo je ona ljubav što me drži budnom, po danu i po noći, u neprekinutoj šutnji posve zadivljenom milostima, darovima i načinima, čime se Gospodin služi na korist duše moje. Sve me to udaljuje potpuno od svega. Kada ja doživljavam ovo, veoma često primim koju posebnu milost.

Sjećam se kako sam ove noći proživljavala sabranost uz uzdignuće. Oboje mijе poslužilo duši za sjedinjenje s Bogom, za preobraženje u Bogu. Po Božjoj odredbi, razne milosti su ispunile dubinu moga srca. Štoviše su mi se obnovile sve milosti.

Na prvom mjestu, vlastita spoznaja: to jest moje malodušnosti, nemoći i mog uništenja. Na drugom mjestu, spoznaja Božje moći, Božje veličine i Božje ljubavi. Na trećem mjestu, sjećam se, Božja je Ljubav u mom srcu i u mojoj duši obnovila svoju moć dokazivanjem vlastite snage oštromnošću što teži za sjedinjenjem, a o čemu se ne može riječima govoriti. Nije moguće govoriti o ljubavnim poticajima. Reći ću samo ovo: svatko zna, kako željezo bačeno u oganj, premda je hrđavo, nečisto, najednom postaje poput ognja, i veoma omekšano, tako da se od njega udaranjem mlatom može skovati što se želi. Tako Bog, božanski umjetnik, svojom vlastitom ljubavlju užije moju dušu, pa je onda, sa sobom zapaljenom i sjajno vatrenom, žestoko i ustrajno udara mukama, križevima, patnjama, a to su oni veoma jaki čekići čime udara moćna ruka Božja. Oni je veoma brzo omekšaju (mada je slična) bilo na koji živac kamen. O Bože, ovdje je poželjna tvoja moć, da se obnovi i smekša ovo otvrdlo srce, te da se odstrani hrđa što je stвориše u duši okorjeli grijesi. Sve sam ovo doživjela u sebi, u ime i u činu ljubavi, pošto sam bila sudionik, u istom času, ljubavi i moći Božje, a oboje su jedno te isto. Kada Ljubav preuzima posjed u duši, to jest kad joj očituje samu sebe, ona se širi u njoj, malo pomalo; čini se kako u tom istom času postaje ista ljubav. O ovome nije korisno trošiti riječi; više govori, manje se o tome može reći; nije moguće ni primjerima, ni izrazima; nema tu ništa čime bi se mogla iskazati ljubav. Sasvim što je ljubav

uronjena u ljubav i preobražena u njoj te s njom postala jedno s njom, ipak se riječima ne može ništa govoriti o tome. Više se govori, manje se o tome kaže. Više se posjeduje, manje se o tome raspravlja. Štoviše se i zanijemi pa se ne može govoriti o ljubavi. Ljubav potiče na izvjesnu mahnitost. Dok je se posjeduje, ne zna se ni što radimo ni što govorimo, jer ista ljubav se pri radu ponaša mahnito, a sve je to poznato samo Bogu, koji je tvorac i potpuni gospodar duše. On je drži pod mlatom svoje moćne desnice i dobro zna kako će s nje ukloniti hrđu i svako zlo što je u njoj. Trpljenje je prikladno sredstvo da steknemo ovu ljubav. Tako sam razumjela. Bilo sve na slavu Božju!

O Bože! Sad mi se doista čini teško govoriti o onome što mi se događa, i to kada sam dobila milost najveću od svih dosadašnjih. A bila je to ova: Učinilo mi se da vidim na prsima presvete Bogorodice dragocjeni kamen što je na izvanredni način odsijevao veličanstvenom ljepotom, ljepšom od onih prethodnih doživljenih baš nikada u ovom obliku. Svi moji sveci i anđeli stajali su pred Njom, kao prije pred prijestoljem samoga Boga. Primila sam izvanredno prosvjetljenje, te sam uspjela doznati kako se u onom dragocjenom kamenu skriva velika tajna što je čovjekov razum nije mogao dokučiti. Ne znam što se dogodilo, ali u trenutak sam se našla ondje sprijeda, baš kao da sam bila stala pred zrcalo. Učinilo mi se kako mi onaj dragocjeni kamen predočuje božanski Sakrament, i da vidim u njemu, kao na prijestolju, Boga u Jedinstvu i u Trojstvu. Oca s njegovom svemoću, Sina s njegovom mudrošću, Duha Svetoga s njegovom ljubavlju. Sve je to osvajalo moju dušu. Očitovalo joj se na koji način borave Tri božanske Osobe u božanskom Sakramentu. I doživjela sam intimno razumijevanje kako prodire u dušu, a u svezi s ovom veoma uzvišenom tajnom.

Nijemi moguće smisliti način kako protumačiti ovo viđenje. Jedino kažem, da mi se prikazalo pod vidom dragocjenog kamena. Ali zamislite! O ovome ne mogu ni proslaviti, ne postoji baš ništa čime bih mogla usporediti ono što sam ja vidjela, niti sam u stanju izjaviti koliko sam ja shvatila od ovog božanskog Sakramenta. A ipak, svaki put, kad se mi pričestimo, naša duša i naše srce postaju hram Presv. Trojstva. A s dolaskom Boga u nas, tu dođe i sve nebo. Promatrala sam u spomenutom kamenu kako prebiva Bog u Hostiji presvetoj, i to je za mene bila milost veća od svih prethodnih doživljenih u mom životu. Međutim, opetujem ovo : ne govorim ništa sa svim što kažem, jer za tumačenje ovoga nisam sposobna.

Čitav dan bila sam izvan sebe, zbog veselja što sam ga doživljavala. A kad mi je poslušnost naredila da pripovijedam o tome, oduzeta su mi osjetila, i odmah sam se našla pred istim promatranjem ovog dragocjenog kamena, što mi je udijelio veliko osjećajno poštovanje prema božanskom Sakramentu. Smatrala sam da će mi ovo viđenje olakšati održati predavanje, ali ga nisam uostalom uspjela. Osjećala sam božansku ljubav, intimno u duši, kako se s njom sjedinjuje, hrabri me i jača, i daje mi jasnu spoznaju mojih grijeha, na način, što ga nikada slično ranije nisam doživjela. U ovoj prigodi imala sam prodorno prosvjetljenje u svezi posebne milosti sakramenta Pokore. Ova su dva sakramenta veoma velika milosna blagodat za naše duše!..Mi to ne razumijemo, zato se o tome ne vodi računa, onako kao što je dužnost.

Tek što sam se pričestila, najednom osjetih, u duši, sjećam se, riječi što mi ih je uputio živi i pravi Bog, kralj i zapovjednik: *Ja sam, ne sumnjaj, Zaručnice moja. Došao sam se s tobom povezati i sjediniti. Ja sam koji jesam, a ti si ona koja nisi.*

U isti čas spoznah svoje ništa. Duša mi se odmah osjetila poniznom i obuzeta ljubavlju, na uzvišeniji način od prethodnih prigoda. Ona je osjećala svoga dragoga Boga prisutnog u sebi. On joj je govorio ne riječima nego šutke. Zajedno i duša i Bog.

Kada Bog ovako govori u intimnosti duša, ona sasvim pozorno sluša; ali ona ne govori; to je sama Ljubav, koja joj govori, i odgovara sebi za nju . Ipak su svi odgovori duše putem Ljubavi. Ljubav mu govori, Ljubav odgovara; i izgleda da duša postaje jeka onome glasu, i izgovara riječi usklađene s onima što ih čuje. Poslužiti ću se sa usporedbom jeka, jer o tome imam iskustva. Dok sam stajala na nekom mjestu i počela jako vikati, čula sam odjek svoga glasa. Štoviše, jeka mi je odmah odgovarala, jače i tiše, prema onome kako sam ja govorila. Eto, tako je jutros, božanska ljubav, postupila s mojom dušom (a velim tako) jer ne znam se svega prisjetiti kako treba, a ne znam ni načina razjasniti ovaj trenutak. Poslužila sam se ovom jednostavnom usporedbom, prema

svojom nesposobnošću, jednostavnošću, i radi poslušnosti, pa sam rekla samo nešto. Međutim nije moguće riječima protumačiti intimna djela što mi ih u duši izvodi božanska ljubav.

Duša mi je ostala vezana sa neraskidivim svezama i sakrivena u intimnosti svoga ništa. U trenutku sam kušala i u sebi osjetila učinke ljubavi. Po njima sam, s milošću nad sve milosti, spoznala milosrdnu Božju ljubav. Pomogao mi je spoznati samu sebe kao jadnu grešnicu i nedostojnu boravka na zemlji. (Prisilio me) da potonem u ponor moga ništa, kao bijednog crvića i ništa. A snagom ljubavi, svojom jakošću privlačio me je k sebi, i opečatio me pečatom ljubavi, plijenom ljubavi.

Ali kako (mogu) sada govoriti o načinu na koji sam kao plijen privezana? Kao i u ranijim prigodama, imala sam pri sabranosti viđenje. Pošto sam dala svečanu izjavu i odreknuće, presveta Bogorodica me je uzela za ruku, kao što se čini djevojčicama. Moje sklopljene ruke stavila je među svoje, i dok se ukazivalo u zraku veliko sunce, ona mi je kazala: Želim te kušati, da li si uistinu kći, zaručnica i učenica presv. Trojstva, kao što sam te, mnogo puta, ja Njemu posvetila.

Pri tom govoru, postavila me pod odsjev onoga sunca, poklonila se presv. Trojstvu, i prinijela me za kćerku vječnom Ocu. Tada je u moje srce unišla jedna zraka, što me je (kao daje glas) potvrdila za kćerku, i odmah sam osjetila kako me Bog uzdiže. Zatim me je potvrdila za zaručnicu Vječne Riječi, i za čas mi je u srce unišla druga zraka, što me je intimnim glasom potvrdila istim nazivom. Konačno me predstavila za učenicu Duha Svetoga, i sišla mi je u srce treća zraka, što mi je također intimnim glasom za to potvrdila.

Meni se ono veliko sunce što se pojavilo, činilo kao daje isti Bog u Trojstvu i u Jedinstvu. Čim sam ga pogledala, osjetila sam kako me On privukao. Sada ne znam kako bih protumačila taj trenutak. Samo ću spomenuti, daje presveta Marija postupila sa mnom, kao što orao postupa s orlićima, da se uvjeri da li su oni njegovi. Kao što ih on izlaže na domašaj materijalnog sunca, i ako oni upiru pogled u sunce, on ih goji i čuva, sa svom brigom, a po poticaju što mu ga je Bog dao. Eto, tako mi se čini da je BI. Bogorodica jutros izložila mi dušu odsjevu božanskog Sunca pravednosti, da se uvjeri da li sam prava kći, zaručnica i učenica presvetoga Trojstva.

I B.D.Marija je također stajala uspravno, upravljanim pogledom u ovo prejasno sunce. Shvatila sam kako nadvisuje sve nebesnike. Ona neprestano gleda ono božansko Božje lice, i neprestano sebe promatra u Bogu. Gledanje Boga je samo blaženstvo. Međutim, svi jednako ne vide. Ovaj više, onaj manje, kako je zaslužio. Ali svi podložni Božjoj volji i svatko je zahvalan s onim što ima. Ne bih željela reći nešto nesmotreno, ali, jutros sam, kako mi se čini, kušala nešto ne znam koliko slično, što posjeduju blažene duše“.

Sv. Faustina Kowalska: 21. III '35. „Često vidim Gospodina u mojoj duši za vrijeme Sv. mise. Osjećam Njegovu nazočnost koja me potpuno prožima. Osjećam Njegov Božanski pogled. Puno razgovaram s Njim, ne izgovarajući ni jedne riječi. Znam što traži Njegovo Božansko Srce i stalno ispunjam to što Mu se bolje sviđa. Ja ljubim sve do ludila i osjećam da me Bog ljubi. U trenucima, budući da Boga susrećem u svojoj nutrini, osjećam se tako sretna da to jedva mogu iskazati. To su kratki trenuci, jer duša to ne bi mogla dalje podnijeti -morala bi se odijeliti od tijela. Premda su trenuci vrlo kratki, njihova snaga, koja je duši darovana ostaje vrlo dugo. Bez naprezanja osjećam duboku sabranost koja me obuzima u takvim trenucima. Ona se ne umanjuje kad razgovaram s ljudima i ne smeta kod obavljanja poslova. Osjećam Njegovu stalnu nazočnost a bez naprezanja duše. Osjećam da sam s Bogom tako usko vezana, kao što se kap vode povezuje s oceanom.

Tog četvrtka primila sam tu milost na kraju molitve. Ona je trajala izvanredno dugo, za vrijeme cijele Sv. mise i mislila sam da ću umrijeti od radosti. U takvim trenucima bolje spoznajem Boga i Njegova svojstva, ali i mene samu i moju vlastitu bijedu. Čudim se velikom Božjem silaženju jednoj tako bijednoj duši kao mojoj. Poslije Sv. mise osjećala sam se uronjenom u Boga i bila sam svjesna u dubini svoga srca svakog Njegovog pogleda. Oko podneva otišla sam nakratko u kapelu i opet je udarala u mom srcu snaga milosti. Dok sam bila uronjena u pobožnost Sotona je dohvatio vazu s cvijećem i bijesno je bacio svom snagom na zemlju. Vidjela sam svu njegovu zloću i ljubomoru. U kapeli nije bio nitko nazočan. Ustala sam od molitve, pokupila krhotine, presadila

cvijeće i htjela se brzo vratiti na svoje mjesto prije nego tko dođe u kapelu. To mi nije uspjelo jer uđoše Majka predstojnica, sestra sakristanka i još neke sestre. Majka predstojnica čudila se da sam bila nešto radila na oltaru (172) i daje pao lonac s cvijećem.

Sestra sakristanka nije skrila svoje nezadovoljstvo, ali ja nisam pokušavala objašnjavati ili se ispričavati. Navečer sam se osjećala vrlo iscrpljenom i nisam mogla održati Sveti sat. Zamolila sam Majku predstojnicu da pođem ranije u krevet. Odmah sam zaspala. Ipak oko jedanaest sati sotona je tresao mojim krevetom. Odmah sam se probudila i započela mirno moliti svom anđelu čuvaru. Tada sam ugledala duše koje trpe u čistilištu. Njihovi likovi bili su kao sjene, a između njih vidjela sam mnogo đavola. Jedan se od njih trudio se navaliti na mene. Prometnuo se u lik mačke na mom krevetu i legao mi na noge. Bio je težak kao nekoliko puda (ranija ruska mjera za težinu; jedan pud =16,38 kg. Napomena prevodioca).

Kroz cijelo vrijeme molila sam krunicu. Ujutro likovi nestaše i ja sam mogla zaspati. Kad sam zatim došla u kapelu, čula sam glas u mojoj duši: "Sa mnom si sjedinjena. Ne boj se ničega. Ipak znaj, Moje dijete, da te sotona mrzi. Iako on mrzi svaku dušu gori posebno mržnjom prema tebi, jer si njegovoj vlasti otrgnula mnoge duše"....

„Kad sam s voljom i srcem pristala na žrtvu posve me je prožela Božja nazočnost. Moja duša bila je uronjena u Boga i ispunjena tako prevelikim blaženstvom. Osjećala sam da me okružilo Njegovo veličanstvo. Čudesno sam sjedinjena s Bogom. Vidjeh veliku Božju dobrohotnost u sebi a isto tako bi uronjen moj duh u Njega. Svjesna ovog sjedinjenja s Bogom, osjećah da sam posebno ljubljena i isto tako ljubim svom snagom svoje duše. Ostvari se velika tajna za ovog klanjanja. Tajna između mene i Gospodina i pomislih da ću umrijeti od ljubavi pred Njegovim pogledom. Iako sam puno govorila s Gospodinom, dogodilo se to bez riječi. Gospodin je rekao: "Ti si milina mom srcu. Od danas i najmanje tvoje djelo nalazi blagonaklonost u mojim očima". - U tom trenutku osjećah se promijenjenom. Tjelesni zastor ostaje isti, ipak duša je postala drugačija. U njoj boravi Bog sa svom Svojom dobrohotnošću. Ne osjećaj, nego je to svjesna stvarnost koju mi ništa ne može zasjeniti. Stvorena je velika tajna između Boga i mene. Hrabrost i snaga ostadoše u mojoj duši. Kad sam se vratila s klanjanja, mirno sam gledala svemu u oči čega sam se prethodno jako bojala. U hodniku me susrete mnogo boli i poniženja od jedne osobe. Prihvatila sam to s podložnošću prema višoj volji i čvrsto se priljubih na presveto Srce Gospodinovo i izrazilih svoju spremnost svemu zašto sam se žrtvovala. Patnja je doslovno izrastala kao iz zemlje, tako da se čudila sama majka Margareta. Kod drugih se mnogo toga prihvaća, jer to nije vrijedno pažnje, ali kod mene ne; svaka riječ se prosuđuje, svaki korak promatra. Jedna sestra" mi reče: "Pripremite se na prihvaćanje malog križa koji Vas očekuje od majke predstojnice. Žao mi Vas je, sestro." Radovah se tomu u svojoj duši i dugo sam se bila pripravila na to. Sada vidim da duša ne može mnogo iz sebe ali s Bogom može sve. To je to što može Božja milost. Ima malo duša koje su uvijek budne prema Božjim nadahnućima, a još manje koje se vjerno ravnaju prema Božjim nadahnućima“...

„Za vrijeme Sv. mise iznenada sam bila sjedinjena s Presvetim Trojstvom. Vidjela sam Njegovu slavu i Njegovu veličinu. Bila sam povezana s Tri Osobe. Kad se je povezano s Jednom od ovih Presvetih Osoba, istodobno se biva sjedinjeno s druge dvije Osobe. Sreća i radost koje su udijeljene mojoj duši nisu za opisati. Ožalošćuje me da ne mogu opisati, što je osjetno bez riječi“.

„Danas sam se najsrdačnije sjedinila s Majkom Božjom. Doživjela sam trenutke njene nutrine. Navečer, prije lomljenja hostije, otišla sam u kapelu da bih duhovno podijelila hostiju s meni dragim osobama. Molila sam Bogorodicu za milost njima. Moj duh bio je posve uronjen u Boga.“

Sv. Katarina de Rici i sv. Katarina Sijenska. Nakon što su već bile doživjele duhovni brak u životu ovih dviju svetica dogodio se u jednom kratkom trenutku i mistični doživljaj preobrazbe njihova lica u Isusovo lice. Isus je i na takva način htio pokazati do koje je mjere duša tih svetica bila preobražena u njega.

Jednoga dana je su sestra zatekla sv. **Sv. Katarinu de Rici** u ekstazi i kleknula je pored nje molila je Boga a kad je podigla pogled prema licu sv. Katarine zaprepastila se jer je umjesto njenog lica vidjela Isusovo lice poslije je kazala da „nikada nije vidjela ništa tako lijepo kao Isusovo lice koje se bilo zamijenilo na kratko sa licem svete“ (p. Bayonne, *Vita di s.Caterina de Rici, str391*).

Istu stvar je doživio i bl. Ramondo de Capua ispovjednik sv. Katarine Sijenske. Iznenada je primijetio kako nestaju crte lica sv. Katarine i umjesto njenog lica je vidio Isusovo lice kako ga uzvišeno gleda. U tom trenutku je sa strahom uskliknuo: „Tko je dakle onaj tko me gleda na takva način“? I čuo je odgovor preko usta svete: „Gleda te Onaj koji Jest“.

Sv. Katarina Sijenska: (*Katarina piše Dijalogu Božje Providnosti u prvom licu, to jest kao da sam Bog preko nje uči*): „Sad mi preostaje da ti kažem po čemu se vidi da su oni došli do savršene ljubavi. Znak je onaj isti koji je dan svetim učenicima nakon što su primili Duha Svetoga. Izišli su van iz kuće i, izgubivši strah, naviještali su riječ, propovijedajući nauk Riječi, moga Jedinorođenoga Sina. I ne samo da se nisu bojali muke, nego su se dapače ponosili njome, niti su se ustručavali ići pred vladare svijeta da im navijeste i kažu istinu na slavu i čast moje ljubavi.

Tako se ja vraćam, s ognjem svoje ljubavi, k duši koja je stajala u iščekivanju i zatvorena u spoznanju sebe. U ovoj ljubavi, dok je ustrajno stajala zatvorena u sebe, ona je začela krepost po osjećaju ljubavi, učestvujući u mojoj moći, i s tom moću i krepošću zagospodarila i prevladala svoju sjetilnu strast.

U ljubavi sam joj podijelio mudrost mojega Sina, u kojoj je razumskim okom vidjela i prepoznala mojega Sina i zamke duhovne sjetilne ljubavi, to jest nesavršene ljubavi prema vlastitoj utjesi. Upoznala je još zlobu i prijevaru, što je zloduh običava duši nanijeti, kad je ona privržena toj nesavršenoj ljubavi. Stoga se je podigla s mržnjom prema nesavršenosti i s ljubavlju prema savršenosti.

U ovoj ljubavi podijelio sam joj Duha Svetoga, koji je sama ljubav, jačajući njezinu volju da podnese kazne, da u potrebi izađe iz kuće radi mojega imena i da rodi kreposti za bližnjega. Ne izlazi ona iz kuće spoznanja sebe; nego iz kuće duše izlaze kreposti začete u osjećaju ljubavi. U vrijeme potrebe bližnjega rađa ih na mnoge i različite načine, jer je nestalo onoga straha što ga je imala da se pokaže, bojeći se da će izgubiti svoje utjehe. Kada takvi stignu do savršene i velikodušne ljubavi, izlaze van na način kako ti rekoh, napuštajući sami sebe.

Ovo ih povezuje sa četvrtim stupnjem, jer od trećeg, koji je savršen stupanj u kojem duša doživljava i rađa ljubav prema bližnjemu, prelazi da primi posljednji stupanj savršenosti. Ova su dva posljednja stupnja tako spojena skupa, da jedan ne stoji bez drugoga, kao što ljubav prema meni ne može opstati bez ljubavi prema bližnjemu, a ljubav prema bližnjemu ne može opstati bez ljubavi prema meni; ne mogu se odijeliti jedna od druge. Kasnije ću ti objasniti i pokazati ovu točku za treći stupanj.

Rekoh ti da su ovi savršeni izašli van. Ali koji je znak da su se istrgli iz nesavršenosti i da su stigli do savršenosti? Otvori razumsko oko i gledaj ih kako trče mostom nauka raspetoga Krista, koji je vaše pravilo, put i nauk. Pred svoje razumsko oko oni postavljaju samo raspetoga Krista. Ne postavljaju mene, koji sam Otac, kao što to čini onaj koji, stojeći u nesavršenoj ljubavi, neće da podnese muke. Budući da na mene ne može pasti muka, ovaj hoće da slijedi samo užitak što ga nalazi u meni, pa stoga kažem da slijedi mene, Oca; zapravo ne mene nego užitak što ga nalazi u meni.

Ne čine tako ovi drugi; nego su se kao pijani i užgani ljubavlju uspeli na tri stepenice, u kojima sam ti općenito predočio tri moći duše, na tri stepenice u kojima ti konkretno predočih tijelo raspetoga Krista, Jedinorođenoga svoga Sina. Uspevši se do nogu, došli su nogama osjećaja do boka, gdje su našli tajnu srca, te su upoznali Krštenje vodom koja ima snagu od Krvi Kristove. U svetom je Krštenju duša našla milost, jer je slična posudi pripravnoj da primi milost koja je ujedinjena i umijesena u Spasiteljevoj Krvi.

Gdje je duša upoznala ovo dostojanstvo da se vidi ujedinjenom i umijesenom u Krvi Jaganjca, kad prima Krštenje u snazi Krvi? U boku gdje je upoznala oganj božanske ljubavi. A ovo ti je, ako se dobro sjećaš, očitovala moja Istina, kad si je pitala: »Deder, o slatki i neokaljani

Jaganjče, ti si bio mrtav kad ti je bok bio otvoren, zašto si uopće htio da ti srce bude udareno i rastvoreno?« On ti je, ako se dobro sjećaš, odgovorio da je imao vrlo mnogo razloga, a ja ću ti napomenuti neke glavne:

»Moja želja prema ljudskom rodu bila je beskonačna, dok su moje patnje i muke u životu bile konačne, a za stvorenje, koje je u sebi konačno, nisam mogao pokazati svu ljubav kojom sam ga ljubio, jer je moja ljubav beskonačna. Zato htjedoh da vidite tajnu mojega srca pokazujući vam ga otvorenim, zato da vidite da sam vas ljubio mnogo više od onoga što sam vam mogao pokazati konačnom mukom. Izbacujući krv i vodu označio sam vam sveto Krštenje vodom što ga primete po snazi te Krvi.

»Još sam pokazao krštenje ovom Krvlju na dva načina: jedan je kod onih koji se krštavaju u svojoj krvi koju prolijevaju radi mene; ona ima snagu od moje Krvi, kad oni ne mogu primiti sveto Krštenje vodom. Drugi se krštavaju ognjem kad osjećajem ljubavi žele primiti sakramentalno krštenje, pa to ne mogu; ali ni ovo krštenje ognjem nije bez Krvi, jer je Krv uštrcana i umijesena s ognjem božanske ljubavi, jer je bila prolivena iz ljubavi.

Još na jedan način prima duša ovo Krštenje krvi, govoreći uvijek u slici. Božanska ljubav je uvijek poznavala slabost i krhkost čovjeka po kojima griješi, ali ne kao da bi bio prisiljen krhkošću ili čim drugim da počini grijeh, ako neće; ali, krhak kakav jest, pada u krivnju smrtnoga grijeha, po čemu gubi milost koju je primio na svetom Krštenju po snazi ove Krvi. Stoga se je trebalo pobrinuti da se ljudima dade kao neko stalno krštenje krvlju. To se dobiva skrušenjem srca i svetom ispovijeđu: ispovijedajući se, kad se može pred mojim službenicima koji drže ključeve Krvi. Službenik unosi ovu Krv u sakramentalno odrješenje nad licem duše.

Ako ne možete obaviti ispovijed, dovoljno vam je skrušenje srca. Tada vam ruka mojega milosrđa daje plod ove dragocjene Krvi; ali ako možete obaviti ispovijed, hoću da je obavite; pa onaj koji je može obaviti, a neće, bit će lišen ploda Krvi. Istina je i to, ako bi na času smrti htio ispovijed a ne bi je mogao imati, primit će jednako plod. Ali neka ne bude nitko tako lud, da bi htio biti vođen tom nadom da će srediti svoja djela u zadnji čas smrti, jer nije siguran da mu ja namjerno neću reći po mojoj pravdi: »Ti se nisi sjetio mene u životu, kad si to mogao; ni ja se neću sjetiti tebe na smrti«. Neka nitko, dakle, ne odgađa; a ipak ako netko to čini iz svoje slabosti, neka ne čeka sve do zadnjega da primi ovo Krštenje s ufanjem koje ima u ovu Krv.

Tako vidiš da je ovo krštenje neprekidno, te se njime može duša krstiti do zadnjeg časa. Po tome možeš upoznati da je moja muka na križu bila konačna, ali je plod muke, što ga vi od mene primete, beskonačan. To se do-gađa po snazi neizmjerne božanske naravi sjedinjene s konačnom ljudskom naravi, koja je trpjela u meni, koji sam Riječ, odjevena u vašu ljudskost. Ali, budući da je jedna narav ušla i umijesila se u drugu, vječno je Božanstvo posvojilo onu muku koju sam ja pretrpio s tolikom ljubavlju. Stoga se može nazvati neizmjernim ovo moje trpljenje; ne kao da bi bila neizmjerne muka podnesena u momemu tijelu, ili muka željom kojom sam htio dovršiti vaše spasenje: ta je muka završila i nestala na križu, kad je duša napustila tijelo.

Ali je neizmjeran plod koji je proizašao iz te muke i moje želje za vašim otkupljenjem; sto-ga ga duša prima do neizmjernosti. Kad ne bi bio neizmjeran, ne bi bio otkupljen čitav ljudski rod, to jest sadašnji, prošli i budući ljudi. Niti bi se nakon grijeha mogao opet podići čovjek koji je sagriješio, kad Krštenje Krvi ne bi bilo dano u beskonačnoj mjeri, to jest kada plod ove Krvi ne bi bio neizmjeran.

To sam vam htio očitovati u otvorenosti svoga boka, gdje nalaziš tajnu srca, pokazujući vam da vas ljubim više negoli vam to mogu pokazati konačnom mukom. Kojim sredstvom ti pokazujem da vas ljubim neizmjerano? Krštenjem Krvi ujedinjenom s ognjem moje ljubavi i prolitom iz ljubavi prema vama; i još Krštenjem što ga pružam na rečene načine kršćanima i koji god to hoće; Krštenjem vodom koja je ujedinjena s Krvlju i ognjem u koje se duša miješa s mojom Krvlju. »Tako sam ti odgovorio na ono što si me pitala«.

Sve ovo što ti rekoh već ti je rekla moja Istina. Izložio sam ti sve ispočetka, govoreći ti u njezino ime, da upoznaš uzvišenost u kojoj se nalazi duša koja se je uspela na ovu, drugu stepenicu,

gdje upoznaje i stiće toliki oganj ljubavi da skače odmah na treću stepenicu, to jest na usta: tako pokazuje da je stigla u savršeno stanje.

Kuda je prošla? Kroz srce. Jer po sjećanju na Krv, u kojoj se je ponovno krstila, napustila je nesavršenu ljubav, upoznavši pravu ljubav srca, videći, doživljavajući i kušajući oganj moje ljubavi. Takvi su došli do ustiju, i to pokazuju obavljajući službu ustiju. Usta govore jezikom koji je u njima; okus kuša; usta drže hranu pružajući je želucu; zubi je drobe jer se inače ne bi mogla progutati.

Tako čini duša. Najprije govori meni jezikom koji stoji u ustima svete želje, to jest jezikom svete i neprekidne molitve. Ovaj jezik ima izvanjsku i mislenu riječ: ona je mislena kad mi pruža slatke i ljubezne želje za spas duša, a izvanjska je kad naviješta nauk moje Istine, opominjući, savjetujući i ispovijedajući bez straha od muka što bi joj ih svijet htio zadati, pa smjelo ispovijeda moj zakon pred svakim stvorenjem, na različite načine ali svakomu prema njegovom stanju.

Kažem da jede uzimajući duše za hranu za stolom presvetoga križa, jer na drugi način ni za drugim stolom ne bi mogla istinski jesti na savršen način takvu hranu. Kažem da je drobi zubima, inače je ne bi mogla progutati; a drobi je mržnjom i ljubavlju, što su dva niza zubiju u ustima svete želje, koja primaju hranu te je drobe mržnjom na sebe i ljubavlju prema kreposti. U sebi i u drugima gnječi sve nepravde, ruganja, prostote, grdnje, predbacivanja, mučne želje, suze i znoj za spas duša. Sve ih drobi na moju čast noseći i podnoseći svoga bližnjega.

Zatim, nakon što je tu hranu izvakala, jede je uživajući plod truda i ukus duševne hrane, uzimajući je u ognju ljubavi prema meni i prema bližnjemu. Tako ova hrana dolazi u želudac, želudac srca, koji je po želji i gladu za dušama bio pripravan da je primi srdačnom ljubavlju s užitkom i s ugodnošću ljubavi prema bližnjemu. Zatim je uživa i preživa je na taj način da izgubi svaku nježnost prema svojem tjelesnom životu, da može jesti od ove hrane uzete na stablu križa, što je nauk rassetoga Krista.

Tada duša odeblja u istinskim i pravim krepostima I toliko se raširi od obilja hrane da počinje pucati odijelo vlastite tjelesne sjetilnosti koje pokriva dušu. Što crkava, to i umire. Tako sjetilna volja ostaje mrtva. Ovo se događa, jer uredna volja duše živi u meni i odjevena je mojom vječnom voljom, i stoga sjetilna volja umire.

Tako radi duša koja je zaista stigla na treću stepenicu, hoću reći do ustiju; a znak da je tamo stigla jest ovaj: ona je ubila svoju volju kad je okusila osjećaj moje ljubavi. Stoga duša nalazi mir i spokoj u ustima. Ti znaš da se poljubac mira daje u usta; tako na ovom trećem stupnju duša nalazi mir na takav način da ga nitko ne može mutiti, jer je izgubila i ugušila svoju volju, pa kad je ona mrtva, daje duši mira i spokoja.

Oni, koji su došli do tolike savršenosti, bez boli rađaju kreposti prema svome bližnjemu. To ne znači da je mrtva, jer dragovoljno podnosi muku radi mojega imena. Oni bez nemarnosti trče za naukom Krista rassetoga, ne usporavajući hod zbog nepravde koja im je nanesena, ili zbog kakvog drugog progonstva, ili radi užitka što bi ga svijet htio dati. Sve to mimoilaze pravom hrabrošću i ustrajnošću, jer svoj osjećaj imaju zaodjeven osjećajem moje ljubavi, kušajući s pravom i savršenom ustrpljivošću hranu spasavanja duša. Ta je ustrpljivost znak koji pokazuje kako duša ljubi savršeno, bez ikakvog pridržaja. Jer, kad bi ona ljubila mene i bližnjega radi svoje koristi, bila bi neustrpljiva i usporila bi svoj hod. Ali budući da oni ljube mene radi mene i ukoliko sam ja vrhovna Dobrota i dostojan da budem ljubljen, i budući da sami sebe ljube radi mene, a i bližnjega radi mene, zato da dadu hvalu i slavu mojemu imenu, zbog toga su ustrpljivi, jaki u podnošenju i ustrajni.

Tri slavne kreposti, koje se temelje na pravoj ljubavi te stoje na vrhu stabla same ljubavi, jesu ove: ustrpljivost, jakost i ustrajnost koja je okrunjena svjetlom presvete vjere i s njome trči bez zamračenja putem istine. I tako je duša uzdignuta svetom željom, da nema nikoga koji bi joj mogao naškoditi; ni zloduh svojim napastima, jer se zloduh plaši duše koja gori u peći ljubavi; ni klevete ni nepravde ljudi. Pače, svijet ima straha ukoliko progoni ove pravednike.

To dopušta moja dobrota zato da ih ojača i da ih učini velikima preda mnom i pred svijetom, jer su se iz poniznosti učinili malenima, a ja sam ih učinio velikima u meni. Oni trajno žive u otajstvenom tijelu Crkve, gdje se uvijek spominju, jer su njihova imena upisana u meni, koji sam

knjiga života. Tako ih svijet ima u časti, jer su svijet prezreli. Oni sakrivaju kreposti ne zbog straha, nego zbog poniznosti; a ako je potrebno njihovo služenje u korist bližnjega, ne sakrivaju ih iz straha od muke ili zbog toga što bi izgubili svoju utjehu, nego junački služe bližnjemu, gubeći sami sebe i nemajući za sebe nikakve brige.

Tko je u ovom stanju, kako god proživljavao svoj život i svoje vrijeme na svoju čast, uživa te se nalazi u miru i spokoju duha. Zašto? Jer ne izabire da mi služi na svoj način nego na moj način; pa mu toliko vrijedi vrijeme utjehe, koliko vrijeme muke; toliko sreća, koliko nesreća. Toliko mu vrijedi jedno, koliko drugo, jer u svakoj stvari nalazi svoju volju i misli samo na to da se njoj prilagodi gdje se god nalazio.

On vidi da se ništa ne događa bez mene i da je sve učinjeno s tajnovitom providnošću, osim grijeha, (koji i nije neko biće). Zbog toga mrzi grijeh, ali poštuje svaku drugu stvar i toliko je čvrst i stalan u htijenju da hodi putem istine, da nikad ne sustaje, nego vjerno služi bližnjemu, ne gledajući na njegovo neznanje i nezahvalnost. I, koliko god mu zao čovjek katkad reče koju nepravdu ili prigovori njegovom dobrom djelovanju, ne prestaje vapiti preda mnoštvom moleći za njega, žaleći više uvredu koja je nanosena meni i štetu nanosenu spasenju njegove duše, negoli vlastitu nepravdu. Oni kažu s apostolom Pavlom, mojim glasonošom: »Vrijedaju nas, a mi blagoslivljamo; ocrnjuju nas, a mi uzvraćamo lijepim. Postali smo kao smeće svijeta, kao izmet svijetu sve do sada«!

Tako vidiš, predraga kćeri, slatke znakove ovoga stanja, a više od svih znakova krepost ustrpljivosti, kojom duša pokazuje da se zaista uzdigla od nesavršene ljubavi i da je stigla do savršene, slijedeći slatkog i neokaljanog Jaganjca, moga Jedinorođenoga Sina, koji nalazeći se na križu prikovan čavlima ljubavi, nije uzmicao natrag, koliko god su mu Židovi govorili: »Sidi s križa, pa ćemo ti vjerovati«. Niti se je zbog vaše nezahvalnosti povukao natrag od poslušnosti koju sam mu naložio, nego je ustrajao tolikom ustrpljivošću da se od njega nije čulo nikakvo mrmljanje.

Tako ovi moji predragi sinovi i vjerni sluge slijede nauk i primjer moje Istine. Pa, premda ih svijet hoće da vuče natrag laskanjima i prijetnjama, oni ne okreću glave da gledaju plug, nego gledaju samo predmet moje Istine. Neće da napuštaju bojno polje radi plašta što su ga ostavili, to jest radi užitka da se više svide stvorenjima negoli meni, i zbog većega straha od njih negoli od mene, koji sam njihov Stvoritelj; pa s užitkom stoje u borbi puni i opijeni Krvlju raspetoga Krista.

Ovu je svetu Krv moja Dobrota postavila u gostionicu svete Crkve da ohrabri one koji hoće da budu pravi vitezovi u borbi s vlastitom sjetilnošću, s krhkim tijelom, sa svijetom i sa zloduhom, služeći se nožem, kojim se imaju boriti protiv tih neprijatelja, i ljubavljaju prema kreposti. Ljubav je oružje koje brani od udaraca: S njome ne mogu biti ranjeni, osim ako se skine oružje s leđa i nož iz ruke, dajući ga u ruku njihovim neprijateljima; to jest predajući oružje rukom slobodne odluke, predajući se dragovoljno neprijateljima. Oni, naprotiv koji su opijeni Krvlju, ne rade tako, nego junački ustraju do smrti, na kojoj ostaju potučeni svi njihovi neprijatelji.

O slavna kreposti, kako li si meni draga i kako li bliještiš u svijetu mračnim očima neznanica! Oni ne mogu a da ne učestvuju u svjetlosti mojih slugu. U samoj njihovoj mržnji odsijeva blagost koju moji sluge imaju za njihovo spasenje; u njihovoj zavisti odsijeva širina ljubavi; u okrutnosti nježnost; jer su oni prema njima okrutni, a ovi su nježni; u nepravdi odsijeva ustrpljivost, kraljica svih kreposti, jer je ona srž ljubavi. Ona pokazuje i potvrđuje duševne kreposti; pokazuje jesu li zaista utemeljene na meni, ili nisu. Ona pobjeđuje i nikad nije pobijeđena, s njom je uvijek jakost i ustrajnost; ona se pobjedonosno vraća kući. Izašavši iz boja, oni se vraćaju k meni, vječnom Ocu, koji nagrađujem svaki njihov trud i podjeljujem im vijenac slave.

Objasnio sam ti kako oni pokazuju da su stigli do savršene ljubavi, koja se sastoji u prijateljskoj i sinovskoj ljubavi. Sada ti ne želim prešutjeti koliku ugodnost osjećaju u meni, dok su ipak još u smrtnom tijelu. Stigavši na treći stupanj, već ti rekoh da su postigli i četvrti, jer četvrti nije odijeljen od trećega, nego je spojen zajedno, niti može biti jedan bez drugoga, kao ni ljubav prema meni i ljubav prema bližnjemu, četvrti stupanj je kao plod koji izbija u ovom trećem stanju iz savršena jedinstva duše sa mnoštvom u kojem prima jakost nad jakošću, tako da podnosi ne samo ustrpljivo, nego žarkom željom za tim da može trpjeti radi slave i hvale mog imena.

Takvi se, u uvredama, hvale mojim Jedinorođenim Sinom, kako je govorio slavni moj glasonoša Pavao: »Ja se hvalim mukama i uvredama rassetoga Krista«. I na drugom mjestu: »A ja sam daleko od toga da se ičim ponosim, osim križem Gospodina našega Isusa Krista«. Još na drugom mjestu: »Ja na svome tijelu nosim biljeg Isusove«. Tako oni, zaljubljeni u moju čast i ogladnjeli za hranom spasavanja duša, trče k stolu presvetoga križa htijući, mukama i mnogim trpljenjem, koristiti bližnjemu, ušćuvati i sticati kreposti, noseći rane Kristove na svojim tjelesima. Hoću da kažem da mučna ljubav koju oni imaju odsijeva i na tijelu, pokazujući to u preziranju samih sebe, u tom da uživaju u uvredama, podnoseći dosađivanja i muke, sa koje god im ih strane i na kakav god im ih način ja pripuštao.

Ovim je predragim sinovima muka užitak, a mučan im je užitak svake utjehe koju bi im svijet koji put htio dati. Iz poniznosti i iz mržnje prema sebi preziru ne samo utjehe koje im svijet pruža po mojoj rasporedbi (ukoliko su sluge svijeta od moje dobrote prisiljeni da ih poštuju i da ih pomažu u njihovim materijalnim potrebama) nego i utjehe koje primaju u svome duhu od mene, vječnog Oca.

Nije rečeno da preziru utjehu i dar moje milosti, nego samo užitak što ga duševna želja nalazi u utjehama. To se događa po snazi prave poniznosti koju su stekli mržnjom na sebe, a ta je poniznost primalja i hraniteljica ljubavi, a stiče se pravom spoznajom sebe i mene.

Tako vidiš kako krepost i rane rassetoga Krista odsijevaju u njihovom tijelu i duhu. Oni već nisu u kušnji da se ja odvojim od njih osjećajem, kako sam ti govorio o drugima ka kojima sam dolazio i od njih odlazio, odlazeći ne milošću nego osjećajem. Ne činim tako ovima najsavršenijima, koji su stigli do velike savršenosti, posve mrtvi svojoj volji. Neprestano se odmaram po milosti i po osjećaju u njihovoj duši; to jest svaki put kad hoće da ujedine svoj duh sa mnom po osjećaju ljubavi, mogu to učiniti, jer je njihova želja došla do takvog jedinstva snagom ljubavi koja se ničim ne može prekinuti; nego joj je svako mjesto pogodno i svako je vrijeme vrijeme molitve.

Njihov je saobraćaj podignut visoko sa zemlje, i popeo se je na nebo, jer su odbacili svaki zemaljski osjećaj i sjetilno samoljublje prema sebi. Tako su se uzdigli nad same sebe u nebeske visine, po ljestvama kreposti, nakon što su se popeli na tri stepenice koje sam ti prikazao u tijelu moga Sina.

Na prvoj stepenici oslobodili su noge od osjećaja ljubavi prema grijehu; na drugoj su okusili tajnu i osjećaj srca, te su začeli ljubav prema krepostima; na trećoj, koja je stepenica mira i duševnog spokojstva, iskusili su u sebi kreposti te, uzdigavši se od nesavršene ljubavi, stigli su do velike savršenosti. Tako su našli mir u nauku moje Istine; našli su stol, hranu i poslužitelja.

Ovu hranu blaguju u nauku rassetoga Krista, moga Jedinorođenoga Sina. Ja sam im postelja i stol. Slatka i ljubljena Riječ je njihova hrana, jer blaguju hranu koju im ja dajem. Hrana je tijelo i Krv Njega koji je pravi Bog i pravi čovjek, što ga vi primete u Sakramentu oltara, a moja ga Dobrota daje vama dok ste stranci i putnici da ne smalakšate na putu od slabosti, i zato da ne izgubite sjećanje na dobročinstvo Krvi prolivene za vas s tolikim žarom ljubavi; nego da se uvijek krijepite u svom hodu.

Duh Sveti poslužuje im osjećaj moje ljubavi koja im podastire darove i milosti. Ovaj slatki poslužitelj donosi i pruža: meni pruža njihove mučne, slatke i ljubezne želje, a njima nosi plod božanske ljubavi za njihove napore, da tako kušaju i da se hrane slatkoćom moje ljubavi. Vidi kako sam ja za njih stol, moj Sin je hrana, a poslužitelj je Duh Sveti koji izlazi iz mene i iz Sina.

Uvijek me se sjećaju u svome duhu, po osjećaju što ga imaju prema meni. I koliko su više prezreli užitak i zaželjeli muku, toliko su više muku izgubili i zadobili užitak. Zašto? Jer su se ugrijali i ražarili u ljubavi prema meni, u kojoj je nestalo njihove volje. Stoga se zloduh plaši batine njihove ljubavi i izdaleka baca na njih svoje strijele, ne usuđujući se približiti. Svijet udara na koru njihova tijela; misleći da njih ranjava ostaje ranjen on sam, jer se strelica koja ne nađe kamo da se zabode vraća k onomu koji ju je bacio. Tako svijet, bacajući na najsavršenije moje sluge svoje strijele nepravde, progonstava i mrmljanja, ne nalazi na nijednoj strani mjesta gdje bi ih mogao zabosti, jer je vrt njihove duše zatvoren; i tako se strelica vraća k onomu koji ju je bacio, ali se vraća otrovana otrovom krivnje.

Vidi kako ne može u njihovoj duši udariti ni s koje strane, jer udarajući tijelo, ne udara duše. Ona ostaje blažena i ražaljena: ražaljena zbog grijeha bližnjega; blažena zbog ljubavnog ujedinjenja i osjećaja što ga je primila od mene.

Savršeni nasljeđuju neokaljanog Jaganjca koji, viseći na križu, bijaše blažen i ražalošćen; ražalošćen jer je podnosio dva križa: križ tijela sa trpljenjem muke, i križ želje da zadovolji za grijeha ljudskog roda. Bio je blažen, jer božanska narav, ujedinjena s ljudskom, nije mogla trpjeti nikakve muke, te je činila uvijek blaženom njegovu dušu, pokazujući joj se bez zastora. Stoga je On bio blažen i ražalošćen: jer je tijelo trpjelo, dok božanstvo nije moglo trpjeti muke; a niti duša nije mogla trpjeti ukoliko se tiče višeg dijela razuma.

Tako se ovi predragi sinovi, kad su stigli do trećeg i četvrtog stupnja, nalaze u boli, jer nose tvaran i duhovan križ; tvaran trpljenjem muke na tijelu, već prema tome koliko ja dopuštam; križ želje zbog mučne boli zbog uvrede prema meni i štete bližnjega. Kažem da su također blaženi, jer im užitak ljubavi, koji ih čini blaženima, ne može nitko oduzeti; pa time primaju radost i blaženstvo; stoga se ova bol ne zove bol trpljenja, koja iscrpljuje dušu, nego »bol koja deblja«, jer čini dušu gojaznom, jer te muke jačaju i potvrđuju dušu u krepostima te čine da ona poraste.

To je muka debljanja, ne trpljenja, jer nijedna bol ni muka ne mogu otrgnuti dušu od ognja, kao što nitko ne može uzeti užarenu glavnjaču iz peći da je ugasi, jer je ona postala ognjem. Na isti način ove duše, bačene u peć moje ljubavi, lišene svega onog što je izvan mene, to jest svake svoje volje, i sve užgane u meni, ne mogu biti uzete od nikoga, jer su postale jedna te ista stvar sa mnom, i ja s njima. I nikad se ne ustežem od njih po osjećaju, te me njihov duh uvijek osjeća u nutrini. Naprotiv, dok sam ti govorio o drugima, rekao sam ti da sam odlazio od njih i vraćao se k njima osjećajem, ne milošću; a to činim zato da dođu do savršenosti. Ali kad su stigli do savršenosti, vraćam im igru dolaženja i odlaženja, koja se zove »igra ljubavi«, jer iz ljubavi odlazim i iz ljubavi dolazim. Zapravo to nisam ja koji odlazim i dolazim (jer ja sam vaš nepromjenljivi Bog, i ne mičem se) nego osjećaj moje ljubavi, on odlazi i dolazi.

Govorio sam ti da oni već ne gube osjećaj moje prisutnosti. Ali ima jedan drugi način na koji odlazim: jer duša koja je vezana uz tijelo nije sposobna da neprekidno podnosi moje ujedinjenje s njome; i budući da nije sposobna, ja se tada odvajam od nje, ne osjećajem, niti milošću, nego radi ujedinjenja. Jer kad se ove duše uzdignu tjeskobnom željom u visinu, trčeći snažno mostom rassetoga Krista, stižu na vrata podižući svoj duh k meni, okupane i opijene Krvlju, ražarene ognjem ljubavi. Tako kušaju vječno božanstvo, koje je za njih tiho more u kojem se duša toliko ujedinjuje sa mnom da ne pravi nikakav drugi pomak nego u meni.

Premda je smrtna, kuša dobra besmrtnih; premda je pritište težina, postiže lakoću koja je vlastita duhovima. Često je tijelo uzdignuto sa zemlje po savršenom ujedinjenju što ga duša ima sa mnom, kao da tijelo, koje je teško, postane lagano. Ne stoji da mu je dignuta njegova težina, nego je ujedinjenje duše sa mnom savršenije od ujedinjenja duše s tijelom, pa zbog toga sila duha, koji je spojen sa mnom, podiže sa zemlje težinu tijela. Tijelo stoji kao nepomično i sve rasječeno od osjećaja duše toliko da mu ne bi bilo moguće živjeti, kad ga moja dobrotu ne bi okruživala jakošću, kako se sjećaš da si čula o nekim svecima.

Znaj da je veće čudo vidjeti da se duša ne dijeli od tijela, negoli vidjeti da uskrsavaju mnoga tijesela. Zbog toga ja za koji čas ustežem ujedinjenje, čineći da se duša vrati u posudu svoga tijela, to jest čineći da se tijelo vrati svojim osjetima, dok je prije bilo od njih posve udaljeno radi osjećaja duše. Nije točno da se duša u ovom stanju dijeli od tijela, jer se ona dijeli samo na smrti, nego se udaljuju moći i osjećaj duše radi ljubavnog ujedinjenja sa mnom; razum je uzdignut u visine da promatra predmet moje Istine; osjećaj, koji ide za razumom, ljubi i ujedinjuje se s onim što razumsko oko vidi.

Kad su ove moći sabrane, uronjene i ražarene u meni, tada tijelo gubi osjet: oko gledajući ne vidi; uho slušajući ne čuje; jezik ne govori osim da koji put, zbog punine srca ja dopustim da progovori, da olakša srcu i na slavu i hvalu mojega imena. Izvan toga govoreći ne govori; tako ruka tičući se ne dotiče; noge se hodajući ne miču, jer su svi udovi vezani i zaokupljeni ljubavlju. Po toj

se vezanosti podlažu razumu i ujedinjuju se s osjećajem duše tako da, gotovo protiv naravi, vapiju svi jednim glasom k meni, vječnom Ocu, da hoće da budu odijeljeni od duše, i duša od tijela.

Zato vapiju preda mnom sa slavnim Pavlom: »Jadan ti sam ja čovjek! Tko će me izbaviti od ovog smrtonosnoga tijela? Jer vidim u svojim udovima drugi zakon koji se bori protiv zakona moga uma«. Pavao nije ovo govorio prvenstveno o borbi koju vodi osjećaj tijela protiv duha, jer je on bio gotovo osiguran mojom riječju, kad mu je bilo rečeno: »Dosta ti je, Pavle, moja milost«. Zašto je to govorio? Jer se je osjećao vezanim za posudu svoga tijela, koje mu je za neko vrijeme priječilo da gleda mene, to jest do časa smrti, i njegovo je bilo također vezano, tako nije moglo gledati mene, vječno Trojstvo, u gledanju blaženih besmrtnika koji uvijek daju slavu i hvalu mojemu imenu. On se je, naprotiv, nalazio među smrtnicima, koji me uvijek vrijeđaju; i tako je bio lišen mojega gledanja, to jest da me vidi u mojoj biti.

Nemoj misliti da me on i drugi moji sluge ne vide i ne uživaju; ali ipak ne u mojoj biti, nego u osjećaju moje ljubavi, na različite načine, već prema tome kako se mojoj dobroti sviđi da vam se otkrijem. Ali svako gledanje koje duša prima dok je u smrtnom tijelu tama je s obzirom na gledanje što ga ima duša odijeljena od tijela. Tako se je Pavlu činilo da se osjetno gledanje bori protiv duhovnog gledanja; to jest da materijalni ljudski osjet tijela toliko priječi razumskom oku da mu ne dopušta gledati me licem u lice.

Činilo mu se je da je volja vezana te ne može toliko ljubiti koliko bi htjela; jer je svaka ljubav u ovom životu nesavršena, dok ne dođe do svoje savršenosti.

Ljubav Pavlova i drugih mojih slugu nije bila nesavršena što se tiče milosti i osjećaja ljubavi (pače je bila savršena), ali je bila nesavršena ukoliko nije bila zadovoljena; i stoga je bila vezana uz muku. Jer, da je bila zadovoljena želja da posjeduje ono što ljubi, ne bi bio imao muke; ali, budući da ljubav dok je čovjek u smrtnom tijelu ne posjeduje savršeno ono što ljubi, zato ima muku.

Kad se pak duša odijeli od tijela, tada je zadovoljena njezina želja; zato ljubi bez muke. Zasićena je, a ipak je daleko od dosade zasićenosti; zasićena je, ali je gladna, a ipak je daleko od dosade gladi. Kad je duša odijeljena od tijela, tada je kao posuda koja je puna mene; to jest posuda čvrsta i stalna na taj način da ne može poželjeti stvari koje nema. Želeći da vidi mene, vidi me licem u lice; želeći da vidi slavu i hvalu mojega imena u mojim svetima, vidi ih u anđelima i u ljudima.“

Bl. Marija Terezija od sv. Josipa karmelićanka BSI: U više navrata blaženica govori iskustvu sjedinjenja njene duše s Bogom: „Ništa nisu za mene značile onih stotinu gospođa koje su me okruživale, nisam ih uopće opažala. Bog i ja, i ništa i nitko drugi nije za mene postojao. Ovaj dobri Bog prosvjetljivao je moju dušu, potaknuo je i raspalio novom revnošću da za svetu Crkvu trpim i radim (...) Nije li me Bog doveo u Innsbruck samo zato da očistim svoju dušu. Božja me je ljubav osvojila svojom milošću. Da, mogu reći da sam sve ovo vrijeme od nekoliko tjedana koje sam tada proživjela u Innsbrucku provela uživajući blažene slasti u Srcu Isusovu. Bila sam opet, kao ono u Kölnu, opijana nektarom Božje ljubavi, uživajući rajsko blaženstvo. Da li me je Bog htio ojačati za budućnost? Još me srdačnije sjediniti sa svojim Božanskim Srcem?“...

Ako bismo htjeli općenito opisati mistično vrhunsko iskustvo duhovnog vjenčanja, na temelju opisa blaženice koji slijedi onda treba kazati da se radi o neposrednom iskustvu sjedinjenja s Bogom gledanog kao prisutnog i transcendentalnog. To iskustvo duša živi u potpunom predanju, a doživljava ga kao čisti Božji dar koji je zahvaća i potpuno preobražava u sjedinjenju bića, života, djelovanja po ljubavi s Bogom. Duša ima potpuni osjećaj Božje prisutnosti kao novost u duhovnom životu koji je preobražava, osjećaj pasivnosti ili besplatnog dara tog iskustva, te osjećaj neizrecivosti kako se Boga daruje ili objavljuje, ili onoga kako to ona sama proživljava te korištenje simbola i slika da bi to izrazila. Blaženica za to vrhunsko iskustvo koristili izraz nerastavljivost duše i Boga.

„Stajala sam čvrsto, stajala sam živo, iako je izgledalo da sam sačinjena od stijene, nisam to bila ja, nego Bog u meni!... Srdačno sjedinjenje s Isusom na križu, koje me je napunjalo čudesnom snagom, u onom viđenju, to isto srdačno sjedinjenje ulijevalo mi je neprestano novu snagu da

izdržim -danju i noću - kroz sve to vrijeme. Ta, kako bih inače mogla izdržati kad su se trpljenja, poput onog silnog vodopada, izlivala na mene? (...)

Za vrijeme jednog takvog neobično žestokog straha, kad je moja muka bila dosegla vrhunac, obratila sam se Božanskom Spasitelju, a onda se goruća ljubav izlila u moju dušu i tako me je tijesno sjedinio sa Sobom da sam Mu rekla: "Gospodine, budem li osuđena, moraš i Ti biti sa mnom osuđen; jer tko si Ti, a tko sam ja u Tebi, tko nas može rastaviti?"

Bl. Ana Magdalena Remuzat: Blaženica piše o svome iskustvu preobražavajućeg sjedinjenja. „Našla sam su u jednom času pred prisutnosti Tri osobe Presvetog Trojstva... Shvatila sam da Isus želi udijeliti mi posebnu spoznaju neizmjerljivo čistiju od svih koje sam prije imala Nebeskoga Oca i samoga sebe. Skupa sa shvaćanjem skrivenih otajstava u tom divnom krilu moj Bože Ti si htio da tako kažem pobožanstveniti moju dušu, preobraziti je u Tebe samoga, nakon što si joj oduzeo njen lik... Bog se udostojao ovo grešno ništa uvesti u svoje divno krilo kako bi mu saopćio sama sebe, kako bi po tome pobožanstvenjenju mogla u njemu oblikovati svoju slavu u mjeri koja mu je srazmjerna... Osjetila sam da zahvaćena slavom Božjom koja me je uvela u spoznaju kojom Bog samoga sebe spoznaje, uvela u ljubav kojom Bog samoga sebe ljubi. Shvatila sam da više od bilo kakovog načina kojim bi se to moglo izreći da Presveto Trojstvo u meni čini sve novo i sklapa samom savez ljubavi i milosrđa... Bog mi je udijelio da kušam i motrim njegova božanska savršenstva.

To je jedan ponor slasti time veći i uzvišeniji jer se one nalaze u jednostavnom motrenju Božje biti... Postala sam jedno sa mojim Bogom, bila sam kao ispunjenja spoznajom Boga ali onom spoznajom kojom On sam sebe spoznaje. Bog mi je pokazao kako je On savršeno biće sa divnim savršenstvima, kako sam u sebi je izvor savršene sreće i da ne mogu ništa izvan njega ni od kojega stvorenja biti iskazana dostojna i savršena čast. Izgledalo mi je da se ovo dostojno čašćenje Boga oblikuje u meni i mogu reći da u njemu nije bilo ničega mojega, nego je sve plod preobraženja duše u Boga. Nemojte me pitati kako se to dogodilo. Nije to bilo ni svijetlo, ni slast, ni trpljenje, ni puna radost u Bogu nego Bog sam Onaj koji Jest, u mjeri u kojoj ga je moglo primiti moje bijedno stvorenje“.

Sv. Alfons Rodrigex: Govori o sebi samome u trećem licu: „Ova osoba je bila u prisutnosti Božjoj i govorila mu je srcem i ustima: „Gospodine daj da spoznam Tebe i da Ti spoznaš mene“. I odmah je bila uzdignuta iznad svega stvorenoga i kao da se nalazila u nekom drugom mjestu sama s Bogom koji ju je prosvjetljavao o spoznaji Boga i nje same... Njena spoznaja Boga je bila neposredna, bez umovanja, a kao posljedica ljubavi prema Bogu izgledalo je duši da joj se Bog želi otkriti i darovati onako kako se daruje nebeskim blaženicima i duši je preostalo samo da kuša Boga samoga. O najveća ljubavi... duša zaboravlja samu sebe i sve zemaljsko kako bi se samo Bogom bavila i ljubila ga kao u sebi prisutnoga i otkrivenoga“.

Sv. pater Pio: „Osjetio sam u najskrovitijem i nutarnjem dijelu moje duše tako nježan događaj, da ne znam kako to objasniti. Duša najprije osjeća, ne mogavši gledati, Njegovu nazočnost i onda On se približava duši tako blizu, da ona može potpuno osjetiti Njegov doticaj. Zapravo, da bi dao blijedu sliku kad se to dogodi, obično se to dogodi tako, kao što jedno tijelo vrlo blizu dodiruje drugo. U toj stvari ne mogu Vam ništa drugo kazati. Samo Vam priznajem, da me u početku obuzeo najveći strah, a zatim je taj strah uskoro promijenjen u nebeski zanos. Činilo mi se, kao da ne bi bio više u stanju onog što je još na putu. I ne mogu Vam reći, kad se to dogodilo jesam li pri tom bio još u ovom tijelu ili nisam. Sam Bog to zna...

Moj oče, osjećam se uronjenim u neizmjerljivo more ljubavi Ljubljenog. Trpim zbog trajne prezasićenosti. Kako je pak slatka gorčina te ljubavi i kako je blag njezin teret. Ali to ne ometa, da duša ništa ne zna pri osjećanju neizmjerne uzvišenosti, kako odatle iznijeti teret, i osjećam se uništenim i osvojenim. Malo srce osjeća se premješteno u nemogućnosti obuhvatiti beskrajnu ljubav. Istina je da je ona izvana i iznutra. Ali moj Bože, kad se izliva u malu posudu mojeg života, podnosi se mučeništvo ne moći ga obuhvatiti. Nutarnji zidovi ovog srca osjećaju skoro

prsnuće i čudim se da se to već nije dogodilo. Zaista je tako, kad toj ljubavi ne uspijeva posve se izliti u tu malu posudu, izlijeva se tada vani. Ali što činiti, da bi se Beskrajnog nosilo? Osjećam kako umirem, moj Bože! Ta zar ne vidiš, kako se gasi ovo slabo biće što se posve troši za tebe? Ti si me osvojio! Sagorio si svu moju nutrinu. Unio si u moju nutrinu rijeku vatre. Kako se ne požaliti, kad me ti sam izazivaš, kada kušaš moju krhkost...? Moj Oče, ne užasavajte se ovim bezbožnim hulama, jer se ne mogu suzdržati. I vidim, da stoga Ljubljeni čak ne odvraća svojeg pogleda od svojeg stvorenja...

Nakon završene mise ostadoh s Isusom zahvaljujući mu. O, kako je sladak bio tog jutra taj razgovor s Rajem! Bio je tako neopisivo da nikad ne bih mogao sve izreći kad bih to htio pokušati. Bile su to stvari što se ne daju prevesti ljudskim jezikom, da se ne bi pri to izgubio njihov duboki smisao. Isusovo Srce i moje, dopustite i taj izričaj, stopili su se u jedno. Nisu to bila više dva srca što kucaju, nego jedno. Moje se srce izgubilo kao kaplja vode što se gubi u moru. Isus je bio njegovim rajem, njegovim kraljem. Radost je bila u meni tako velika i intenzivna da se duže nisam mogao svladati. Dragocjene suze obliše moje lice. Da moj Oče, čovjek ne može shvatiti da se Raj ulijeva u srce i to u žalosno, prognano, umiruće srce koje ne može podnijeti a da pri tom ne zaplače...

Osjećam, moj Oče, da će me konačno pobijediti ljubav. Duša se izlaže opasnosti da se odvoji od tijela jer ne može dovoljno ljubiti Isusa ovdje na zemlji. Da, moja ljubav je ranjena ljubavlju prema Isusu. Bolestan sam od ljubavi. Neprestano osjećam gorku muku one vatre što izgara, ali ne sažiže. ovo je slaba slika onog što Isus čini u meni: kao što divlji potok nosi sa sobom sve što susreće na putu, i odnosi u dubinu mora, moja je duša uronjena u beskrajn ocean Isusove ljubavi koja nosi sva blaga sa sobom, posve bez zasluge s moje strane i bez da bih si to mogao objasniti. ... od jutros već doživljam predokus raja.... kako će to tek biti kad budemo kušali za cijelu vječnost? Uspoređujem mir srca, kojeg sam osjetio onog dana (misli na dan svećeničkog ređenja), s mirom srca što ga osjećam danas.“

DODATAK 3. Paralelizam sa nukom bl. Henrika Susona: deveta hridina

Vidi uvodnu napomenu o značenju dodataka pojedenih odaja skripte:

Odgovor: Otvori sada svoje oči i gledaj iznad sebe s radošću.

Čovjek podiže oči i vidje devetu hridinu koja je bila nevjerojatno velika i visoka tako da mu je izgledalo da jedva može gledati gore jer dopire vrhovima do neba. I vidje da se jako malo ljudi uspinje sa osme na devetu hridinu, a od onih koji su se uspeli veći dio njih bi padao dolje naniže tako da je jako malo njih ostajalo, jedva dvojica ili trojica, a oni koji su padali s ove hridine izgledali su kao da smrtno padaju.

Čovjek: Ah Ljubljeni moj, što znači ovo ljuljanje i padanje te da tako malo njih ovdje ostaje?

Odgovor: To da je naporno i teško uspeti se! A jako malo ljudi se usudi založiti se do kraja sve do smrti i zbog toga ih se tako malo uspinje gore. Kada ovi vide na koji način moraju odreći se od svega, oni koji žive na devetoj hridini preplaše se i smrtno padaju.

Čovjek: Ah, Predragi moj, to me do dna srca potiče na sažalijevanje!

Odgovor: Sada gledaj iznad sebe s radošću.

I odmah se čovjek nađe na ovoj previsokoj i širokoj hridini. Izgledalo mu je da sve druge hridine skupa koje je prije vidio nisu tako visoke, velike i široke niti lijepe kao ova sama. Ali na njoj je bilo jako malo stanovnika. Pa ipak više se radovao vidjevši njih nego sve one prije.

Čovjek: Zašto je ova hridina tako široka i lijepa pa ipak na njoj boravi tako mali broj ljudi?

Odgovor: Bog nije odredio ovu hridinu da na njoj boravi tako mali broj ljudi. Znaj da ovdje gore postoje vrata koja vode do izvorišta i iskona iz kojega su proizišla sva stvorenja na nebu i na zemlji.

Čovjek: Što znači to da ovi ljudi naizvan izgledaju tako nježni i suhonjavi, dok su u nutrini tako svijetli kao ljupki anđeli?

Odgovor: Ne treba se čuditi što su postali tako nepokretni zbog uzvišenog uspona preko svih ovih hridina. Znaj da u njima nije ostala niti kap krvi, ni koštane srži koje nisu potpuno usahle i istrošene. Zbog toga su tako nepokretni.

Čovjek: Ljubljeni moj, kako su se onda mogli tjelesno sačuvati na životu?

Odgovor: Čistu krv i koštanu srž im daruje Onaj za kojega su oni istrošili svoju naravnu krv i koštanu srž. I u tebi samome zbog toga su umrle i usahle sve tvoje koštane srži i tvoja krv.⁷⁷

Čovjek: Predragi moj, o tome ja ništa ne znam.

Odgovor: Istina, jer si to zaboravio a to je u tebi učinila prevelika ljubav koja se prelijeva i raste u tebi.

Čovjek: Zašto ovi ljudi u nutrini odsjajavaju kao svijetli anđeli?

Odgovor: Bog je sačuvao za njih ljubav bez mjere tako da to ne može a da ne sjaji i naizvan. Ali oni to ne znaju i ne žele znati. I ma kako malo bilo ovih ljudi, Bog na njih oslanja kršćanstvo i kada ih ne bi bilo, Bog bi dopustio da kršćanstvo propadne, dao bi odmah vlast Luciferu da pod mrežu stavi cijeli svijet.

Čovjek: Malo je ovih ljudi, ali Predragi moj, nije li ih prije bilo više nego sada?

Odgovor: Znaj da samo malo godina unatrag bilo je puno više ovakvih ljudi nego sada.

Čovjek: Ljubljeni moj, izgleda mi da je bilo potrebno da si ih Ti ostavio kao pomoć kršćanstvu!

Odgovor: Bog nije želio da ovi njemu dragi ljudi borave i žive među lažnim kršćanima koji žive protivno svakoj kršćanskoj zapovijedi.

Čovjek: Predragi moj, kakav je život ovih ljudi i znaju li da su blizu svome izvorištu i iskonu?

Odgovor: Ne znaju to sa svom sigurnošću, ali im je ponekad dopušten kratki pogled u izvorište i iskon iz kojega dobro primjećuju da je zasjao Netko drugi pred njihovim očima, Bog. Ali oni su tako potpuno i čisto predani Bogu u vjeri da kada njima Bog udijeli neku slatku utjehu, prepadnu se više nego kad im je ne da jer ne žele drugo nego u vjeri nasljedovati lik Krista.⁷⁸ Oni ne ljube niti za cilj imaju bilo kakvu utjehu niti je žele. Tako su se jednostavno i čisto okrenuli vjeri da ne traže niti žele bilo kakvu stvar. A tako su ponizni da se smatraju nedostojnima svih otajstvenih i utješnih Božjih darova te ih niti ne žele.

Čovjek: Ljubljeni moj, a žele li ovi ljudi bilo što?

Odgovor: Nemaju nikakvu želju osim da Bog bude čašćen, ništa drugo. Potpuno su se predali Bogu tako da se njima duboko sviđa sve ono što On čini s njima i sa svim stvarima. Ako im udijeli neki dar, to prihvaćaju, ako im ga oduzme, i to jednako prihvaćaju te su tako u svemu potpuno slobodni i nenavezani.⁷⁹ Radije izbjegavaju ugodne nego gorke stvari jer ljube križ.

Čovjek: Ljubljeni moj, boje li se ovi ljudi bilo čega?

Odgovor: Ne, ne boje se ni pakla, ni čistilišta, ni đavla, ni smrti, ni života. Iz njih je isčeznuo svaki strah, njima samo izgleda da ne nasljeđuju lik Kristov kako bi to htjeli i zato se osjećaju odgovornima. Tako su ponizni da preziru sami sebe i sva svoja djela i ne usuđuju se usporediti ni s kime ni u vremenu ni u vječnosti. U Bogu ljube sve ljude i nježno ljube one koji Boga ljube. Do kraja su umrli svijetu, umrli su sami sebi u svim svojim umnim djelima koja nikada nisu posvojili kao svoje vlasništvo i na svaki način oni su takvi da ljube Boga i Njega imaju za cilj u svim svojim djelima i propustima. Nisu sebeljubivi niti sebe imaju za cilj, ne traže svoje niti sami sebe ni u vremenu ni u vječnosti. Do kraja su se odrekli sami sebe i s time svih stvorenja i svega što je ikada bilo stvoreno bilo u vremenu ili vječnosti. Žive u neznanju a niti ne žele znati bilo što jer se smatraju nedostojnima.

⁷⁷ Glas se sada obraća izravno bl. Henriku koji je sam došao do vrhunca mističnog života na zemlji.

⁷⁸ U preobraženom sjedinjenju duša se suobličuje Kristu Raspetome.

⁷⁹ Ako se dobro promotri nauk bl. Henrika o putu duhovnoga rasta, hod preko hridina se u biti sažima u postupnost sve većeg predanja duše u volju Božju, oslobođanja od samovolje i navezanosti na išta što prijeći dušu da u potpunosti slobodi čistom ljubavlju odgovori na Božju ljubav.

Znaj da su đavoli napadali ove ljude sa svim napastima koje netko može zamisliti, a dio tih napasti je iznad ljudskih sjetila. Ipak, ako bi Bog htio ponovno poslati im te napasti, nemaju druge želje osim da ih prihvate s radošću. Sva stvorenja za njih su križ. Oni ne žele hoditi drugim putovima do smrti. Nepoznati su svijetu, ali je svijet njima jako dobro poznat. Ovi ljudi koji borave na devetoj hridini su uistinu kakvi trebaju biti, istinski klanjaoci koji se klanjaju Ocu u duhu i istini.

Čovjek: Ljubavi moja, bojim se da će oni koji budu čitali ovu knjižicu zavrtati glavom, jer se ne treba bacati cvijeće pred svinje.

Odgovor: To povjeri Bogu. Znaj da će ovaj zadnji dio knjige o devetoj hridini biti najkorisniji kršćanstvu od svega što si napisao u ovoj knjizi. Znaj da je jedan od ovih ljudi draži Bogu i više ga prihvaća, dostojniji je pred Bogom i korisniji kršćanstvu od tisuća drugih koji žive svojim načinom života. Ne treba se čuditi što su mnoge stvari izražene slikom u protivnom ne bi se znalo o čemu se radi, niti bi se moglo shvatiti. Bog je tako veliko dobro da Ga nijedan ljudski razum ne može shvatiti.

Ti se bojiš da se neće moći shvatiti ovaj govor koji sam ti naložio da ovdje napišeš. Sada na zemlji ima ljudi, iako malo, koji su svojim životom došli do ove točke i koji dobro sve ovo shvaćaju. Da sam ti naložio da pišeš o devet anđeoskih korova i kako su anđeli stvoreni, to bi bio neshvatljiv i stran govor jer ljudski razum to ne bi mogao shvatiti ni zamisliti.

Čovjek: Ljubljeni moj, može li čovjek doći do izvorišta i iskona a da ne boravi sa ovim osobama na ovoj devetoj hridini?

Odgovor: Da, to se dogodilo sv. Pavlu, ali je zatim morao nositi jedan teški križ do kraja života. Ali ipak znaj da ne treba vjerovati neprokušanima i neizvježbanim krjepostima, ne manje u ovim vremenima nego prije sto godina. Najsigurniji put za čovjeka je da se uspinje preko ovih visokih i velikih hridina s postupnim napredovanjem u istinskom predanju sve dok ne dođe do devete hridine. Samo tako će doći do istinskog mira.

Čovjek: Ljubljeni moj, kako se bojim da ima mnogo ljudi koji su okolo trčali i kružili dugi niz godina, a ipak nisu mogli dostići ove spokojne ljude koji borave na ovoj hridini!

Odgovor: A kada se eto vidjelo u ovo vrijeme da ljudi imaju veliku želju za sjedinjenjem s Bogom?

Čovjek: Vjerujem da ipak mnogi ljudi to žele.

Odgovor: Žele samo ako bi mogli to zadobiti svojim umijećem i prema vlastitoj volji! Ali oni ne prihvaćaju djela odricanja. Ne žele se odreći svoje samovolje.

Čovjek: Predragi moj, jesu li ljudi koji borave na devetoj hridini oslobođeni čistilišta?

Odgovor: Da, ako na njoj ostaju do smrti.

Čovjek: Predragi moj, mogu li ovi ljudi pasti dolje ispod?

Odgovor: Dogodilo se neki puta da su neki ljudi s ove devete hridine pali dolje pod mrežu. Uzrok tome je bio što im se neprijatelj dodvorio i nametnuo misao samodopadnosti kojoj se nisu opirali kako su trebali. Zbog istoga grijeha neprijatelj je izbačen iz Raja sa svim svojim društvom.⁸⁰

⁸⁰ I drugi sveci govore o padu duša koje su bile došle do praga sjedinjenja pa su pale zbog oholosti. Citiramo sv. Ljudevita Montforskoga koji uči posvetu Mariji kao povlašteno sredstvo protiv od tih najprofinjnijih napasti: „Jer đavli, ti vješti lupeži, hoće da nas nenadanim napadajem orobe i oplijene. Dan i noć vrebaju zgodan čas za taj posao. Neprestano oblijeću da nas prožderu (usp. 1Pt 5,8) i da nam u tren, jednim grijehom, otmu sve milosti i darove što smo ih god mogli dobiti tijekom godina. Njihova zloća, njihovo iskustvo, njihove zasjede i njihov broj trebaju nam utjerati u kosti silan strah od tolike nesreće, kad znademo da su neke osobe, punije milosti, bogatije krjepostima, utvrđene iskustvom i veće svetosti, bile iznenađene i nesretno orobljene i oplijenjene. Ah, koliko se vidjelo libanonskih cedara i zvijezda na nebu kako bijedno padaju i gube svu svoju visinu i sav svoj sjaj u jedan tren! Odakle ta čudna promjena? Nije, zaista, od nedostatka milosti, jer ona nikome ne uzmanjkava, nego od nedostatka poniznosti. Te su se osobe držale jačima i sposobnijima nego su bile; smatrale su se kadrma sačuvati svoje blago; pouzdavale su se u se i oslonile se na sebe. Držale su svoju kuću dosta sigurnom i svoje kovčegje dosta jakima da mogu sačuvati dragocjeno blago milosti. Zbog toga neosjetljivoga oslanjanja na svoje sile (premda im se činilo da se oslanjaju samo na Božju milost) dopustio je prepravedni Gospodin da budu orobljene prepustivši ih samima sebi. Ja! Da su bile upoznale divnu pobožnost, koju ću prikazati poslije, bile bi povjerile svoje blago moćnoj i vjernoj Djevici, a ona bi im ga bila sačuvala kao svoje vlasništvo; dapače to bi čuvanje smatrala svojom strogom dužnošću“. (*Rasprava o pravoj pobožnosti prema bl. Djevici Mariji br. 88*)

A ovi ljudi kada padnu s devete hridine pod mrežu, postaju oni koji nanose najviše štete kršćanstvu a to je iz razloga što su primili od Boga najuzvišeniju i najprosvjetljujuću milost te lažno izokreću ovo svjetlo kako bi kršćanstvo lutalo. Treba od njih bježati više nego od paklenih đavli. Trebalo bi da se jednostavni puk od njih sačuvati u ovim opasnim vremenima jer kukolj počinje lako rasti.

Dok je duša u tijelu, čovjek nikada ne dopire tako visoko niti u dubinu svoga izvorišta i iskona da se neprijatelj ne bi mogao uz njega lijepiti kako bi ga povukao u nizine. To se pokazalo na primjeru Krista kojega je sam đavao napastovao.

Čovjek: Ljubljani moj, koliko su dragi ovi ljudi koji su se uspjeli na ovu hridinu?

Odgovor: Bog tako beskrajno ljubi ove ljude da kada bi se dogodilo da jedan od njih moli Boga za neku stvar, a istovremeno svi drugi kršćani skupa mole suprotno toj stvari, Bog bi radije uslišao ovog jednog čovjeka nego sve kršćane koji mole suprotno od njega.

Čovjek: Ljubljani moj, kako me vanredno raduje pogled na ove ljude! A koja radost i užitek će biti gledati ih bez posredovanja!

Odgovor: Kada bi bilo moguće da neki čovjek posjeduje razum, krjepost i moć svih anđela i ljudi, ne bi mogao uhvatiti ni najmanju radost koju Bog ima sa svojim prijateljima u vječnosti.

Čovjek: Predragi moj, želio bih još reći da bi bilo jako potrebno da ima puno ljudi koji borave ovdje gore da mole za kršćanstvo.

Odgovor: To da ih je malo jednoga će se dana dobro vidjeti u kršćanstvu!

Čovjek: Ljubljani moj, imam povjerenja da dok živi samo jedan od tih ljudi, Ti ćeš biti milosrdan prema kršćanstvu njemu za ljubav.

Odgovor: Znaj da kada Bog više ne bude htio podnositi ljudski zlobu jer je protivna njegovoj pravednosti, on će oduzeti ovim ljudima svu njihovu snagu i moć da mole za kršćanstvo.

Čovjek: Ljubljani moj vjerujem da još nije došlo vrijeme kad ćeš dopustiti da svijet bude izgubljen jer mi izgleda da boj izabranika još nije završen.

Odgovor: To je istina, ali ti znaš da je Bog već jedanput ostavio svijet da propadne u potopu osim 8 ljudi od kojih je kasnije obnovio svijet. Znaj isto tako da Bog jednako neće dugo podnositi veliki nered koji vlada sada.

Čovjek: Ljubljani moj, sada bih te želio pitati koliko vremena puštaš da ljudi borave na ovoj hridini, oni koji su istrošili svu svoju krv i koštanu moždinu prije nego im dopustiš da motre izvorište i iskon?

Odgovor: Nekima se to dogodi prije negoli dođu ovdje gore, ali njima će nakon toga biti jako teško sve do njihove smrti kao što se dogodilo sv. Pavlu. Bog nekima dopusti da to motre čim se uspnu ovamo, drugima nakon dvije ili tri godine, nekima nakon pet, deset godina. Neke ljude Bog ovdje ostavlja u suhoći sve do smrti i kada dođu do kraja, udijeli im jedan pogled unutra. Jednom dijelu njih izvorište i iskon će biti prikriveno sve dok ne izdahnu. To su skrivene stvari i tajne Božje koje nikome ne pripadaju spoznati. Bog djeluje na tako različite načine s ovim plemenitim ljudima iz razloga što dobro zna što svakome priliči, što je dobro i korisno za tu osobu. Vidiš sada kako je malo poslušnih ljudi, osim onih koji borave na ovoj hridini.

Čovjek: Ljubljani moj, ja, nedostojno stvorenje, usudit ću moliti Tebe koji sve možeš, iako je to za mene previše, ako je moguće da mi daš da boravim među stanovnicima devete hridine? Ah, Predragi moga srca, nemoj se srditi na mene zbog ove molitve! Ako je moguće, Ti koji sve možeš, pomoz mi da postanem sluga ovih dragih ljudi, iako ja toga uistinu nisam dostojan.

Odgovor: Boga se može pobijediti poniznošću. On ju je u tebi vidio i ne samo da ti želi udijeliti da boraviš sa ovim dragim ljudima, nego ti želi dopustiti da motriš izvorište i iskon.

Čovjek: Ljubljani moj, meni ovo izgleda nečuven govor. Kako ću ja, bijedno stvorenje, doći do toga čega sam tako nedostojan?

Kako je Bog prisilio čovjeka da motri u izvorište i iskon

Odgovor: Sada budi poslušan i otvori svoje nutarnje oči. I ti trebaš gledati u izvorište i iskon.

Čovjek se prepade do dna svog srca i duše te reče: Ljubljani moj, oslobodi me od ove velike časti, mene siromaška, jer uistinu nisam toga dostojan ni za to podoban. Ustrajno te za to molim zbog tvoje dobrote, neka bude tvoja volja, ali dopusti mi da te molim suprotno jer ta stvar je tako nesrazmjerna sa mnom.

Odgovor: Pusti po strani ovaj govor jer tako mora biti. Ti trebaš pribilježiti sve što se može reći i izraziti riječima i što se može shvatiti razumom.

Čovjek: Ljubljani moj, kako to da meni želiš pokazati ono što je skriveno tvojim dragim prijateljima i lišavaš toga one koji borave tako dugo na ovoj visokoj hridini uz tolike stroge pobožne vježbe? Zbog Tebe samoga Te molim, poštedi mene nedostojna te divne i velike časti.

Odgovor: Nisam dužan uslišati ovu molitvu jer tako mora biti. Ali znaj da prije svoje smrti trebaš to tvrdo i gorko zaslužiti.

Čovjek: Toga se ne bojim kad si Ti toliko trpio za mene siromaška, svoga slugu. Predragi moj, učini sa svojim siromašnim i nedostojnim stvorenjem ono što želiš u vremenu i vječnosti. Nakon što se čovjek predao i prepustio, odmah su mu bila otvorena vrata izvorišta i iskona i on pogleda u izvorište koliko traje samo jedan trenutak. Kad je ovo motrenje prestalo, bio je tako pun radosti i svjetla u svojim dubinama da je odmah bio izvan sebe te više nije shvaćao ni dan ni vrijeme. Kad se povratio sebi, nutarnja radost i svjetlo su bili tako preobilni, neizrecivi i bez mjere veliki da se on u svojoj naravi preplaši i pomisli: Gdje sam bio? Koje mi se to čudo dogodilo da su moja duša i tijelo tako preobilno ispunjeni radošću? I dugo vremena je sjedio razmišljajući. Ali što je više razmišljao, to je manje shvaćao što je to bilo.

Mislio je da želi pisati kako mu je bilo zapovjedbano, ali nije mogao niti znati ni reći ni pisati ni najmanju stvar koju je vidio u izvorištu i iskonu. On se kasnije zanimao kako prepoznati to pod likom slika i oblika, ali nije mogao s time izići na kraj, naprotiv, stvar se sve više udaljavala. Zatim se trudio razmatrati o tome u svome razumu, ali stvar je bila iznad svakog razuma. Tada pomisli, da treba više razmišljati o tome kako bi mogao razlučiti nešto, ali što je više mislio, manje je razlučivao jer je to bilo iznad svakog razlučivanja i iznad svega što je ikada shvatio i čuo. Koliko se više trudio, toliko je manje znao što je to te reče: „Ljubljani moga srca, jako me iznenađuje što si Ti mislio da trebam vidjeti i opisati to, koliko je to moguće izreći riječima. Ja sada ne mogu izreći ni jednu riječ, niti doći do toga svojim razumom, ne znam niti mogu shvatiti gdje sam bio ili što sam čuo, izuzev da sam bio zahvaćen radošću, niti znam kako mogu zadržati tu neizrecivu radost a da se ne prelijeva i naglo izbija.⁸¹

Odgovor: Znaj da i najmanja radost koja se kuša u Bogu je puno veća od svih radosti ovoga svijeta pa i da se sve saberu u jednu.

Čovjek: Ljubljani moj, preko svake mjere se čudim što mi se srce ne raspukne od prevelike radosti. Usuđujem se pitati a Ti me želiš obavijestiti, što je to bilo što sam vidio i gdje sam bio? Jer ne mogu niti govoriti niti pisati!

Odgovor: Znaj da si motrio izvorište i iskon. Dakle, nemoj se čuditi što ne možeš ni shvatiti ni uhvatiti to, znaj da kada bi bilo moguće da neki čovjek ima razum i inteligenciju svih ljudi koji su ikada bili na zemlji, on ne bi mogao svojom snagom shvatiti ni najmanju stvar koju si ti vidio. Zbog toga nemoj to previše srcu uzimati jer je to bilo iznad svakog razuma i ljudskog uma. I kad si vidio onu stvarnost, sva stvorenja su uzmakla, a Stvoritelj ti je bio dan za Zaručnika. Ti si bio u onoj školi

⁸¹ U vrhovnim mističnim iskustvima se redovito koristi izraz „neizrecivo“ kao način za iskazati nešto od toga iskustva kako bi se naglasila veličina doživljaja. Tako i u Svetom pismu apostol Pavao poručuje: „Što oko nije vidjelo, što uho nije čulo, što čovjeku ne pada na pamet, to je Bog pripremio onima koji ga ljube“ (1 Kor 2,9)

dostojnoj poštovanja gdje je učitelj Duh Sveti. A kad je tvoja duša došla u tu visoku školu, vidjela ju je svu ispunjenu pismom bogatim svjetlom i razlučivanjem, i vidjevši to neizrecivo se obradovala i u nutrini bila dirnuta do te mjere da je izišla iz sebe od radosti među ta pisma i okretala se okolo dok nije bila ispunjena istinskim svjetlom i zadobila istinsko razlučivanje. I u toj uzvišenoj božanskoj školi Najviši Učitelj uli u tvoju dušu preobilnu ljubav koja pade u tvog nutarnjeg čovjeka.

Čovjek: Ljubljani moj, moram Ti reći da čim sam došao do izvorišta i iskona, kušao sam u svojoj duši neizrecivu i divnu ljubav tako da bih rado trpio sve muke koje trpe duše u Čistilištu, da njih oslobodim jer sam se toliko nad njima sažalio. I kušao sam tako veliku ljubav, iako je ona nadnaravna, da je tvoja Muka tako prožela moje srce a tvoja otkupiteljska smrt mi je postala beskrajno draga, te sam bio žedan i željan najveće muke i najteže smrti koja se može zamisliti za spas drugih. Moja je duša tako gorljivo to željela kako bi častila tvoju smrt, moje je biće željelo trpjeti za sve grješnike koji su na zemlji i umjesto patnji svih ljudi ako je to tvoja volja.

Odgovor: Znaj da si dobio ovu ljubav i preobilnu milost u visokoj i božanskoj školi Duha Svetoga.

Čovjek: Ljubljani moj, da sam mogao trpjeti, samo na tvoju slavu i čast, svu patnju koju svi ljudi moraju trpjeti, to bi za mene bila velika radost.

Odgovor: Znaj da čovjek ne može imati tako veliku i božansku ljubav a da nije na ovom stupnju.

Čovjek: Kada bi to bila tvoja volja, bio bih spreman predati se vječnom paklu Tebi za čast kako bi svi ljudi spoznali što si mi dopustio da motrim, meni nedostojnom stvorenju po svome beskrajnom milosrđu.⁸²

Odgovor: Znaj da kada bi se ljudi koji sada žive htjeli hrabro osloboditi svoje volje i muževno se obogatiti na ovih devet visokih i velikih hridina, one koji tako žele slijediti Boga On bi vodio i pomogao bi im kao što je to učinio i sa tobom.

Čovjek: Ljubljani moj, ne poznajem ni jednoga čovjeka kojemu to ne bih želio iz dna svoga srca kao i samome sebi. Čudim se što u sebi pronalazim tako veliku i divnu radost!

Odgovor: Sada se nemoj previše uzdati u ovu veliku milost jer kad Bog bude smatrao da je došlo vrijeme, uistinu će ti je oduzeti i ostaviti te tako siromašna i neprosvijetljena kao da ti nikada nisi ništa primio od Boga.

Čovjek: Ljubljani moj, nemoj se srditi zbog toga što ću ti sada reći. Ti si mi postao tako drag u nutrini da mi ne možeš sa svom svojom moći učiniti nešto što bi me žalostilo, što ja ne bih prihvatio jer sve što možeš učiniti mora mi se potpuno sviđati zbog velike ljubavi koju imam prema Tebi. Ne bih želio ništa bolje jer je svako tvoje djelovanje najuzvišenije. Ili mi daješ ili oduzimaš, sve mi je preko svake mjere drago.

Odgovor: Pazi da ti se ne dogodi kao sv. Petru. I on je imao odvažnost i sigurnost a kad je došla kušnja, izgubio je svu svoju snagu.

Čovjek: Ljubljani moj, ja se predajem tvome milosrđu.

Odgovor: Gledaj sada sve one koji su na ovim hridinama koji su iznad mreže koja je bačena na cijeli svijet.

Čovjek tada vidje dva čovjeka kako hode ispod mreže, jedan je bio lijep i svijetao kao neki anđeo a drugi crn i tmuran kao neprijatelj, ali je ipak imao lik čovjeka.

Čovjek: Ljubljani moga srca, tko su ovi ljudi?

Odgovor: Znaj da je čovjek koji hodi ispod mreže crn kao neprijatelj onaj koji je i sam boravio na devetoj hridini, ali je bio odbačen kao što se to dogodilo i Luciferu jer se naslađivao sam sobom, s puno ljudi je razgovarao zbog samodopadnosti i htio je biti netko samo za sebe. A sada je jedan od najštetnijih ljudi koji mogu živjeti na zemlji, jer je njegov nauk lažan i od njega treba bježati više nego od zlih duhova.

⁸² Paradoksalni govor nošen žarom ljubavi nalazi se i u Novom zavjetu kad apostol Pavao govoreći o neprihvatanju Krista od strane Izraelaca kaže: „Jer želio bih ja sam biti proklet i rastavljen od Krista za svoju braću, za svoju rodbinu po tijelu“ (Rim 9,3)

Čovjek vidje toliko takvih koji borave pod mrežom da mu je bilo jako žao jer su to bili ljudi koji su nanosili najviše štete kršćanstvu.

Čovjek: Kako treba prepoznati ove ljude laži?

Odgovor: Oni uče jedan lagan i blag put kojemu je narav jako sklona, posebno u ovo vrijeme.

Čovjek: Ljubljani moj, a tko je čovjek koji tako svijetli pod mrežom?

Odgovor: Znaj da je i ovaj čovjek vidio svoje izvorište i iskon i boravio u društvu ovih dragih ljudi, a zbog svoga velikoga milosrđa otrčao je ispod mreže prema siromašnim grješnicima kako bi obratio nekoga i pomogao mu da iziđe iz svojih grijeha. Ovaj čovjek vidi jako daleko i spoznaje kako bijedno kršćani leže u velikim opasnostima pod mrežom. Zbog toga bi želio sam propasti kako bi im pomogao izići iz njihovih grijeha jer on dobro poznaje stroge Božje sudove nakon ovozemaljskog života.

Čovjek: Ljubljani moj, ima li puno svijetlih ljudi u kršćanstvu?

Odgovor: Trebaš znati da ih je jako malo do te mjere da bi ti to loše podnio kad bi trebao vidjeti.

Čovjek: Boje li se ovi ljudi još ičega?

Odgovor: Da, boje se samo da malo čine za svoga Gospodina i svoga Boga, da ne nasljeđuju Njegovu sliku kao što bi to željeli učiniti. Ma kako malen bio ovaj strah, Bog ih ostavlja u tome još neko kratko vrijeme. Na neki drugi način ne boje se ni pakla, ni đavla, ni ljudi, ni smrti, ni života jer su izgubili svaki strah osim onog malog koji trebaju imati u nekim trenucima sve do smrti.

Čovjek: Trebaju li ove osobe na devetoj hridini još trpjeti?

Odgovor: Da, trebaju trpjeti i ne žele ništa drugo osim istinskog nasljedovanja Kristova lika sve do smrti. Najviša patnja koju imaju je shvaćanje kako opasno stoje stvari po kršćanstvo te za nj imaju ljubaznu samilost. Tako su dobro prosvijetljeni da dobro vide na što su svi ljudi navezani i zbog čega ne napreduju prema svome izvorištu i iskonu. Kad su ljudi plemeniti i prosvijetljeni i vide kako su ljudi isprepleteni sjetilima i navezani na svoje vlastite načine djelovanja i druge stvari, jako su samilosni prema njima i nose ovaj križ za Kristom sve do smrti.

Čovjek: Ljubljani moj, jesu li ovi ljudi sigurni u vječni život?

Odgovor: Oni su izišli iz samih sebe i postali sjedinjeni s Bogom, jer kako bi se Bog mogao odijeliti od svojih prijatelja? Bi li Bog trebao svoje prijatelje predati svome neprijatelju? To Njemu ne priliči. Kada ljudi umru iz vremena, odmah prelaze u vječni život. Nitko ne može utješiti ove plemenite i prosvijetljene ljude osim Boga samoga samim sobom.

Čovjek: Ljubljani moj, koji je razlog takvog neopsluživanja svakog Božjeg zakona među kršćanima?

Odgovor: Prije se u svim važnim stvarima utjecalo Bogu i njegovim prijateljima. A kad su kršćani danas i u malim poteškoćama i zatraže mišljenje nekoga od ovih plemenitih ljudi koji imaju dar savjeta od Duha Svetoga da ih on savjetuje u vremenitim i duhovnim stvarima, ljudi to ismijavaju i smatraju to ludošću. Ali znaj da kada bi se kršćani preporučili nekome od ovih ljudi, on bi ih uputio na bolje putove od bilo koga drugoga, i to bi mu bilo lako učiniti jer u sebi ima Duha Svetoga. Ali zbog toga njih se tlači, prezire i ismijava.

Pustimo sada ovo i kaži mi: Jesi li dobro shvatio što je Bog htio da razumiješ kad ti je na početku pokazao jako veliku goru i na njoj toliko riba koje su padale dolje po hridinama i dolazile dolje i kako one plivaju po svim rijekama ovog svijeta i kako su mnoge u međuvremenu bile uhvaćene, kako su one prolazile svijetom i vraćale se na prvu goru i kako ih je malo ostajalo, kako su se uspinjale po vodi i skakale na visoke hridine sve do mjesta gdje je izvirala voda, i kako su padale svaki puta kada su dospijevale na goru i kako su neke smrtno padale? Ti si vidio da su to tako često pokušavale prije nego su došle na visoke hridine, kako ih je malo bilo koje su dolazile do vrha gore. Jesi li dobro shvatio što je Bog htio da time razumiješ?

Čovjek: Da, Ljubljani moj, dobro sam shvatio da je sve to bilo u znakovima. Ah, moj Ljubljani, jedina Ljubavi, smiluj se siromašnom kršćanstvu! Kada bi Ti to htio, želio bih razbiti svoje srce u tisuću komada, rado bih to i lijepo učinio Tebi za ljubav.

Odgovor: A čemu bi to koristilo? Oni se na to ne bi ni najmanje osvrtni. Bog ih je tako prijateljski nedavno opomenuo velikom smrtnošću, a prije još i drugim mnogim znakovima sad s radošću a sad s patnjom, a sve to nije ničemu služilo, oni se nisu nimalo osvrtni na plemeniti strah Božji. Bog to neće još dugo podnositi a oni će kušati druge stvari jer već više stoljeća ljudi nisu bili tako zli kao sada. Hode kao izgubljene ovce, ne žele vjerovati Božjim prijateljima. Bog je također objavio u Starom i Novom zavjetu svoje skrivene tajne svojim posebnim prijateljima, a to opet čini kao prije, a može to tako dobro učiniti kao i prije. Propast onih koji ne vjeruju u to počinje već ovdje i trajati će vječno.

Čovjek: Ljubljani moj, koji je ovo strašan govor za početnike koji bi željeli poboljšati svoj život pa ipak nemaju puno povjerenja u Božje prijatelje jer ne shvaćaju njihov govor.

Odgovor: Kako bi mogli shvatiti Božje prijatelje čiji je život tako različit od njihova? Oni kažu da ne poznaju Božje prijatelje. Razlog tome je što ih nisu voljni nasljedovati. Znaj da bi bilo jako korisno početnicima izabrati nekog Božjeg prijatelja i slijediti ga, povjeriti se njemu kao Božjem glasniku, razgovarati s njim o svemu i brižljivo paziti na zavodnike koji idu krivim putovima s puno lijepih riječi i koji misle da bolje poznaju istinu od Svetoga pisma. Svi jednostavni ljudi bi trebali bježati pod Kristov križ i čuvati se lažnog društva i njihovih savjeta.

Čovjek: Ljubljani moj, izgleda mi da kad bi neki jednostavan čovjek koji se potpuno i postojano obratio Tebi kako bi živio samo za Tebe i oslobodio se svih stvorenja, Ti bi mu odmah priskočio u pomoć i dao bi mu svoju milost.

Odgovor: Bog je spreman udijeliti svoju milost ako naiđe na posude koje su je spremne primiti. Ljudi ovog vremena traže samo materijalne stvari i samo ljube darove, ali oni ne primaju milosrdnu Božju milost. Zbog toga ljudi koji sada žive tako malo kušaju posebne milosti. Oni nisu pripravnici primiti ove milosti jer ne ulaze u same sebe hrabrim duhom s istinskim i poniznim predanjem i podložnošću. Da ima takavih ljudi Bog bi bio spreman više nego ikada činiti u njima svoje uzvišene stvari.

Čovjek: Ljubljani moj, da ima mnogo ovakvih ljudi, mislim da bi Ti bio samilostan prema kršćanstvu!

Odgovor: Bog nije nikada imao toliko milosrđa u prošlim stoljećima kao sada u ovom vremenu jer sada toliko toga podnosi, oprašta, opominje, čeka i čeka. Jer Otac je htio već odavno da svijet propadne, ali Sin je to spriječio moleći da se zaustavi i da još čeka.

Čovjek: O Ljubljani, mislim na tvoje veliko mučeništvo, na tvoju goroku smrt, na tvoje velike patnje i smiluj se kršćanima i čekaj još u nadi da će se popraviti! Ne možeš li, Predragi, pronaći neki put ili način koji bi poslužili da se vrate na pravi red, tako da Ti budu više pred očima.

Odgovor: Što bi Bog trebao za njih učiniti? Ti dobro vidiš da sve što Bog čini za njih ne koristi. Oni tako lažno žive i bez straha Božjega. Otac ni na koji način ne želi to još dugo podnositi.

Čovjek: Ljubljani moj, smiluj se kršćanstvu!

Odgovor: Kako da Bog iskaže milosrđe? Oni su se toliko povode za zlom da Božja pravednost to više ne želi dugo podnositi, i kada se dogodi da više ne bude tvoje molitve i one drugih ljudi, tada će zašutjeti milosrđe i Otac će dopustiti da se dogodi osveta za Njegova jedinorođenog Sina, za sve uvrede koje su Mu se nanijele i uvijek Mu se nanose u ovim opasnim vremenima.

Čovjek: Lijepa Ljubavi mora srca, ne znam sada što bih kazao, osim da im u svome beskrajnom milosrđu budeš milosrdan. Ljubljani moj, dopusti mi još jedno pitanje a zatim dosta: Ljudi koji su bili dostojni motriti izvorište i iskon imaju li u vremenu od toga savršenu radost?

Odgovor: Kažem ti da imaju neizrecivu radost, pa ipak ova radost je neizrecivo različita od vječnog blaženstva kao što se vrijeme razlikuje od vječnosti. A ja ti kažem da ti moraš do kraja života nositi jedan skrivenu nutarnji križ. I to je zadnja stvar jer sada više neću s tobom razgovarati.

Čovjek: Ljubljani moj, neka bude tvoja volja! Ja želim nasljedovati tvoj lik sve do smrti koliko je to meni siromašku moguće.

Kad je bilo okončano pisanje ove knjige, Bog od čovjeka povuče sve ove divne milosti, učini ga tako siromašnim kao da nikada nije kušao ništa posebno od Boga i dopusti njemu dugu

napast iznad svake ljudske misli. I ovaj čovjek još živi i misli da će do smrti imati ovu napast pa ipak ne želi drugo nego trpjeti.

Pisanje ove knjige je započeto u korizmi 1352. godine od Gospodinova rođenja. Nitko ne treba niti ima dopuštenje pitati preko koga je Bog napisao ovu knjigu jer ovaj čovjek se nada od Božje dobrote da se to neće trebati javno objaviti za vrijeme njegova života, niti treba biti poznat od bilo kojega stvorenja u ovom vremenu. Amen.

DODATAK 4. Paralelizam sa naukom o trostrukoj raspodijeli puta duhovnog rasta: Put sjedinjenja

(Vidi uvodnu napomenu o značenju dodataka pojedinih odaja skripte: Ovaj kratki dodatak donosimo jer imamo sažetak opisa dinamika ljudskog i duhovnog rasta duše koja kroči putem sjedinjenja te se iz njega može steći jedna opći pojam o tome)

U rastu duhovnog života vjernik treba težiti za sazrijevanjem i napretkom koji ga vode prema krajnjem cilju, a to je sjedinjenje s Bogom. Čovjek sam po sebi i svojim naporima ne može to postići nego mora djelotvorno na tom putu surađivati s Božjom milošću te će ga Bog sam dovesti do sjedinjenja s njime. Na tom putu valja ostvariti ljudsku i kršćansku zrelost. A to se, da se izrazimo riječima Drugoga vatikanskoga koncila, događa kada čovjek uz velike napore i pomoću Božje milosti ostvari svoje nutarnje jedinstvo (usp. GS 37). Čovjek je ljudski sazreo kada stabilno i odgovorno živi, kada je kao osobnost usvojio temeljenje ljudske vrijednosti koje jednim nazivnikom možemo nazvati dobrotom.

Zrela ljudska osoba u stavovima i ponašanju vođena je ljubavlju sebedarja što u biti znači da njenim prosudbama, ponašanjem i relacijama ne dominira egoizam i posesivnost. Ljudska zrelost podrazumijeva vedro i objektivno poznavanje samoga sebe i razboritu prosudbu životnih osobnih i društvenih prilika sa svim problemima i poteškoćama, uspjesima i neuspjesima, radostima i mogućnostima te prihvaćanje istih ulažući napore za vlastito i opće dobro. Kršćanski milosni život nadilazi i prožima čisto ljudsku stvarnost svake osobe, ali ne kao neki dodatak na način da su ljudska narav i nadnarav milosti odvojene i izolirane. Božji dar milosti se ucijepi i „utjelovi“ na ljudsku dimenziju, prožima je i oplemenjuje, vodi putem potpunog ostvarenja krsnom dinamikom umiranja „staroga čovjeka“ egoizma, požude i grijeha te rađanja „novoga čovjeka“ u Isusu Kristu, sazrijevanjem, oplemenjenjem sve do preobraženja i pobožanstvenjenja ljudskog bića.

U tom smislu kršćanin u svom djelovanju sudjeluje cjelovitim svojim ljudskim bićem. Kršćanski život milosti je tako najuže povezan s ljudskom naravi i ne može se pravilno razvijati ako je ljudska dimenzija vjernika nestabilna, krhka, nezrela i podložna egoističnim hirovima, strastima, željama, posesivnom traženju sebe u relacijama s bližnjim. U tom će kontekstu vjernik teško ostvariti kršćansku nadnaravnu ljubav prema bližnjemu ako nema izgrađenu naravne društvene krijeposti jer kršćanska ljubav nije isprazni neučinkoviti osjećaj, nego služenje Bogu u ljudima u konkretnoj povijesti, što nije moguće ako je deklarirani vjernik netolerantan, nestrpljiv, nehuman i tvrd prema bližnjemu.

Zbog toga Crkva preporučuje vjernicima da se „nauče cijeniti one krijeposti do kojih ljudi više drže i koje preporučuju Kristovi sluge kao što su iskrenost, stalna briga za pravdu, vjernost obećanjima, ugladenost u odnosima, u govoru, čednost povezana s ljubaznošću“.⁸³ Dakle, težnja za kršćanskom zrelošću, savršenstvom, svetošću i sjedinjenjem s Bogom po slobodnom rastu života milosti se potpuno ostvaruje i živi u dinamici ljudskog sazrijevanja. U tom smislu kršćanska zrelost i svetost se mogu ostvariti samo u ostvarenju ljudske zrelosti. Milost obično ne nadoknađuje nedostatke u ljudskoj zrelosti nego potiče i potpomaže vjernika da se trudi oko njene izgradnje. Zbog toga kršćanin u težnji za savršenstvom i svetošću nužno mora težiti i za ljudskim

⁸³ Dekret drugoga vatikanskoga koncila *Optatam totius*, br. 11.

sazrijevanjem, a vrijedi i obrnuto. Svako autentično kršćansko sazrijevanje je istovremeno i ljudsko sazrijevanje. A najjasnije je to Crkva izrekla i na Drugom vatikanskom koncilu: „Tko slijedi Krista, savršenog čovjeka, i sam postaje više čovjekom“ (GS 41). Cilj duhovnog puta na kojem se postiže ljudska i duhovna zrelost je sjedinjenje. Svetac pod različitim vidicima izražava bit puta sjedinjenja.

Kristološki: „Sva naša savršenost stoji u ovome: upriličiti se Isusu Kristu, s njim se sjединiti i njemu se posvetiti“ (PP 120).

Marijnaska crta sjedinjenja po posveti: „Dok nasuprot oni koji prigrlje ovu tajnu milosti našavši lijepu uzor-formu, Mariju, u kojoj je Krist bio oblikovan naravno i na božanski način, bacaju se u Mariju i u njoj se gube da izađu odatle kao vjeran otisak Isusa Krista“ (PP 220).

Pneumatološki ili duhovski: „Duh Sveti govori: Došla si, o draga dušo koju volim. Ništa ne želiš, već da postanem tvoj zaručnik.“ „O Duše Sveti! Udijeli mi veliku pobožnost i veliku naklonost prema Mariji da u njoj na naravan način oblikuješ u meni Isusa Krista, velikog i moćnog, sve do punine njegove savršene dobi. Tako budi“ (MT 67).

Duh Sveti je onaj koji vodi duše putem duhovnoga rasta: „K ljubavi vas vodi Duh Sveti, budite savršeni, kao Bog vaš Otac nebeski, kaže Isus Krist“ (P 4,6).

A kada svetac promatra duhovni život sjedinjenja pod vidikom krijeposti, rast u duhovnom životu je rast u ljubavi bez ograničenja, a sve druge krijeposti se sažimlju u ljubavi: „Ja sam kraljevska krijepost, prva teologalna krijepost koja se zove ljubav. Među krijepostima ja sam kraljica, sve druge idu iza mene. Ja sam bez granica, bez kraja i početka, jer voljeti Boga kako on zaslužuje, znači voljeti ga beskrajno“ (P 5 1-4 dijelovi; 26).

Da bi duša na putu duhovnoga rasta došla do čiste ljubavi sjedinjenja treba biti pročišćena: „Ovih pet stvari ratuje protiv mene: tijelo, vlastita volja, svjetovna i zemaljska ljubav, lijenost i bezakonje. Sebeljublje je posve suprotno od svete vatre božanske ljubavi, treba sve trpjeti i sve učiniti kako bi se protjeralo ovu profinjenu pakost. Kako bi se gorilo mojim čistim plamenom, kako bi se kušalo moje sveto pomazanje, treba mrziti svoju dušu čak do mrtvljenja. Moja spasonosna vatra se gasi vodom lakih grijeha. Tko ih ne čini svojevolumno, doći će do čiste ljubavi neba“ (P 5, 29-32).

Ipak duša svojim naporima potpomognutima milošću, ne može doći do čiste ljubavi nego je Bog sam mora pročistiti i do toga dovesti. Svetac rođenu sestru koja se prikazala Bogu na službu u kontemplativnom samostanu i sve nas opominje: „A sada, ima li izgleda da će mu ova žrtva biti savršeno po volji ako nije potpuno očišćena od svih pa i najmanjih mrlja? Sveti nad svetima vidi mrlje gdje stvorenje vidi samo ljepotu. Često njegovo milosrđe pretječe pravdu te nas čisti (...). Koje li sreće za tebe da Bog hoće da sam pročisti i pripravi sebi žrtvu po svom ukusu“ (PIS 17).

Čista ljubav po kojoj se ostvaruje sjedinjenje s Bogom je sebedarna ljubav i istovremeno potpuno vršenje Božjih zapovijedi, ili drugim riječima potpuno sjedinjenje volje s voljom Božjom: „Ljubav velika i čista nosi dušu u najviše visine neba, čista poput zlata i još čišća. Ljubim Boga bez interesa, bez obzira na stvorenje. Izvan njega samoga ništa mi se ne sviđa. Ja sam u svojoj vlastitoj naravi ispunjenje zakona, ali čim ga čovjek krši, on je zaveden, to više nisam ja“ (P 5, 27-28).

Kao što smo već rekli, put rasta i duhovnog sazrijevanja prolazi kroz različite faze, a općenito se može podijeliti na dva velika djela: aktivni i pasivni. Dok u aktivnom dijelu duhovnoga puta prevladava ljudsko nastojanje potpomognuto Božjom milošću, u pasivnom prevladava samo Božje djelovanje.⁸⁴ Preko pasivnih čišćenja i puta prosvjetljenja duša prelazi na put zrelosti u ljubavi, put savršenstva i sjedinjenja. Pročišćena duša je oslobođena svih prepreka na putu postizanja savršenstva i svetosti koji se sastoje u sjedinjenju volje s voljom Božjom. Na putu sjedinjenja bogoslovne krijeposti su već pročišćenje, a sama ljubav postaje središtem cjelokupnog duhovnog života na način da sažima u sebi sve druge te postaje kraljicom svih krijeposti.

Na putu sjedinjenja u duši na poseban način djeluje Duh Sveti tako da je obasipa svojim darovima u punini koliko je to na zemlji moguće. Duh Sveti je djelatan na duhovnome putu od samih početaka, ali tek kada se duša po čišćenju oslobodi zapreka, on može slobodno djelovati po

⁸⁴ O tom prijelazu na pasivi dio duhovnoga puta govorili smo u cjelinama 5.8 i 6.2.

ulivenim krijepostima i svojim darovima. Duhovni napredak u molitvi se očituje u pojednostavljenju koje vodi prema kontemplaciji i mistici. Kontemplacija se općenito smatra jednim od načina i središta cjelokupnog mističnog života. Ona se u duhovnom životu javlja postepeno i to kao čisti Božji dar na putu duhovnog sazrijevanja i rasta nakon što se duša pokaže vjerna Bogu te ni na koji način ne može biti plod čisto ljudskog napora. Sv. Ljudevit opominje:

„Moliti Gospodina u srcu, to je mislena molitva, moliti ga ustima i srcem je usmena molitva. Meditirajte, meditacija učvršćuje; kontemplirajte, kontemplacija uznosi, činite ih rado, i jedna i druga su dobre, ako morate nekada izabrati, činite onu koju Bog daje, ali čuvajte se hinjenja uzvišenih molitava jer bi vas oholost mogla baciti u dno ponora. Ne pretvarajte se uzvišenom molitvom kontemplirajući, duša je često po tom lažnom dragom kamenu odbačena“ (P 15, 25-27).

Dar kontemplacije usavršava kršćanski život na planu teologalnih krijeposti vjere, ufanja i ljubavi i na određeni način usavršava molitvu vjernika.⁸⁵ Kontemplacija se, dakle, javlja u dinamici duhovnoga rasta u pasivnim iskustvima čišćenja duše u nutarnjim poteškoćama, suhoćama i tamama kojima Bog vodi dušu putem savršenstva sve do vrhunaca mistike, a javlja se postepeno i konstantno s dinamikom rasta same kontemplacije. Kada sv. Ljudevit u prethodnom poglavlju govori u učincima posvete na kraju kratko razlaže i sjedinjenje s Isusom po Mariji i življenje na veću slavu Božju što predstavlja bit samoga puta sjedinjenja. A o svim bitnim temama življenja posvete kao puta sjedinjenja s Isusom govorit ćemo u ovom poglavlju. U duhovnom iskustvu općenito, a osobito kada budemo govorili o mističnom iskustvu življenja posvete te osobnom iskustvu sv. Ljudevita, duhovna nauka koju je izložio u svojim spisima i put kojim želi voditi vjernika najuže se isprepleću. O tome smo vodili računa kod izlaganja materije.

Put sjedinjenja predstavlja najviši vrhunac duhovnog rasta u kojem se događa potpuni razvoj kontemplacije, a prisutnost i djelovanje Duha Svetoga u duši je oslobođeno od svih prepreka te na neki način kao da postaje predmet izravnog iskustva. Sjedinjenje s Bogom je uvijek čisti dar Božje milosti koji se ne može ni na koji način zaslužiti. I sv. Ljudevit je toga duboko svjestan te nazivajući Isusa Mudročću Božjom uči: „Iako je Mudrost dobio nakon što je čitav život proveo tražeći je i moleći za nju i nastojeći da je zasluži svim vrstama križeva i napora, neka ne misli da ju je dobio po pravdi kao nagradu, već iz čistog milosrđa, kao milostinju“ (LJVM 188).

Duše sjedinjene s Bogom su one u kojima se aktualizira na proživljen način stanje istinskog sjedinjenja, budući da su se odrekle i oslobodile beskorisne navezanosti. Duše u tom stanju imaju potpuno pristajanje uz volju Božju, one žele ono što Bog hoće i ne žele ništa izvan onoga što Bog želi.

Duše koje žive sjedinjenje, kušaju žarku želju da ljube Boga, koju sam Bog budi u dušama pokazujući im uvijek na nov način koliko je on više ljupkiji i dostojniji ljubavi nego je uistinu ljubljen. Ta iskustva su često popraćena s boli jer duša kuša koliko je slaba njena sposobnost da istinski ljubi Boga i u kojoj mjeri to ne uspijeva u razmjeru sa željom koju osjeća u sebi. Istovremeno te duše žive veliku slobodu i veliko nutarnje distanciranje od svega što im je prije bilo jako važno, a sada u odnosu na to osjećaju se slobodne jer njihovo srce boravi u Bogu koji je svo njihovo blago.

Naravne želje, nemiri i zemaljske brige koje su jako uznemirivale duše na prethodnim stupnjevima duhovnog rasta, ne mogu ih više pomutiti u dubokom miru. Uz to duše koje su došle do sjedinjenja s Bogom, prakticiraju gorljivu ljubav prema bližnjemu na koju ih potiče Duh Sveti te su uz duboku svijest o svom ništavilu osjetljive na radosti i patnje bližnjega, one kušaju duboku poniznost jer uz spoznaju o vlastitom dostojanstvu djece Božje, po spoznaji vlastite bijede i krhkosti kao da rukom dodiruju ništavilo vlastitoga stvorenoga bića. Uz to imaju jasnu svijest da su uz već dobivene milosti trebale donijeti puno više duhovnih plodova. Na taj način kušaju veliku odbojnost prema i najmanjim nesavršenostima. Žele biti vjerne Bogu i u najmanjim sitnicama, ali ne zbog vlastitog perfekcionizma nego iz čiste želje da Bogu u svemu ugode. Iskustveno uviđaju što su

⁸⁵ O razvoju putu molitve i kontemplaciji kod življenja posvete već smo govorili u cjelini 6.2.

vjernije, Bog ih to više prosvjetljuje. I na kraju, duše koje su došle do sjedinjenja, kušaju duboki mir i vedrinu. Porazi ih ne obaraju, poniženja ih ne ogorčavaju.

Čine najbolje što mogu, a uspjeh svog nastojanja predaju u volju Božju. Računaju i oslanjaju se na volju Božju, a ne na ljudska sredstva. Pa ipak postoji daljnji duhovni rast duša koje su došle do sjedinjenja s Bogom. Bog ih jača i dovodi u stanja koja zahtijevaju prakticiranje krijeposti u teškim prilikama za ljudsku narav koje daleko nadilaze čisto ljudske snage u kojima one smjelo i bez oklijevanja, ne iznimno nego redovno, vrše teške čine krijeposti ostajući istovremeno u vedrini i miru. Često se na duhovnom putu u tim stanjima mogu događati i različiti mistični fenomeni kao što su viđenja, lokucije, objave, bilokacije i slično. To su samo popratni fenomeni i nipošto ne predstavljaju bit komunikacije duše s Bogom.

U tim se iskustvima za prosječnog vjernika događa zbudjujući učinak kontemplacije koja vodi daljnjem vrhunskom čišćenju i prosvjetljenju. Ništa nije tako čudesno kao srce sveca koje trpi, a istovremeno je i sretan. Njegov život je neshvatljiva mješavina radosti i patnje koje istovremeno ostaju bez da se uzajamno ponište. O tom svom iskustvu sv. Ljudevit piše kontemplativnoj redovnici, svojoj sestri Luizi. Sveti misionar i u svojim vrhunskim mističnim iskustvima živi apostolatsku dimenziju.

„Ipak, draga sestro, blagoslivljaj Boga za mene, jer sam zadovoljan i radostan posred svih svojih patnji te ne vjerujem da na svijetu ima išta slađe za mene od najgorčega križa kad je natopljen u krvi rassetoga Isusa i u mlijeku njegove božanske majke. No, osim ove nutarnje radosti, imamo još jednu veliku korist kad podnosimo križeve. Želio bih da proživljavaš ono što ja proživljavam. Nikad nisam postigao toliko obraćenja koliko nakon najoštrijih i najnepravednijih zabrana“ (PIS 26).

Bog prosvjetljuje duše da spoznaju njegovu veličinu, ali i da kušaju vlastitu nemoć i gubitak svih oslonaca popraćenih potpunim ogoljenjem po jakim patnjama ili po lišenosti svega što ih privlači i tješi. Duhovni život ulazi u sferu neizrecivoga po kušanju bilo čisto duhovne radosti, bilo čiste duhovne patnje, tamne noći duha, i na taj ih način Bog čisti za najviše moguće sjedinjenje s njim na zemlji. Sva ta iskustva uzrokuju veliki rast u vjeri, ufanju i ljubavi. Duše koje dođu do vrhunaca duhovnog puta i svetosti žive ono što se po preobraženjskom sjedinjenju naziva duhovnim brakom. Tada one kušaju beskrajnu ljubav Božju, koliko je to moguće ljudskom srcu ovdje na zemlji, žive u velikom zaboravu na sebe i u potpunom predanju i zalaganju za slavu Božju, kušaju želju za trpljenjem ili bolje reći za sudjelovanjem u Kristovim patnjama te skoro potpunu odsutnost suhoća i nutarnjih nemira. Sv. Ljudevit Montfortski je po vlastitom govorenju došao upravo do tog duhovnog stanja u kojem duša kuša svoje sjedinjenje s Bogom kao neku vrstu predokusa vječnosti:

„U novoj obitelji kojoj pripadam, vjenčao sam se s Mudrošću i križem. Tu je moje čitavo blago, vremenito i vječno, zemaljsko i nebesko, a ono je tako veliko da kad bi bilo poznato mojoj bi sudbini zavidjeli najbogatiji i najmoćniji kraljevi zemlje. Nitko ne pozna tajne o kojima govorim, ili posve malo njih. Ti ćeš je upoznati u vječnosti ako se sretno spasiš, jer se može dogoditi i protivno: dršći i više ljubi“ (PIS 20). A govoreći svom prijatelju Blainu o mističnom iskustvu koje je živio, Ljudevit reče da je u duši kušao trajnu Isusovu i Marijinu prisutnost.